637

OK11
AVO

EXLIBRIS

VAN EEN VOORBIJGANGER

CAMINO DE SANTIAGO

Nº

63

AVONDSTONDEN

VAN EEN

GELUKKIG HUISGEZIN.

EEN

LEESBOEK

VOOR KINDEREN VAN MEERGEVORDERDE JAEREN.

NAER HET HOOGDUITSCH.

J571

Te LEYDEN,
BIJ P. H. TRAP,
MDCCCIV.

VOORBERICHT.

Bij een zoo groot aental schriften voor de Jeugd, als Duitschland met ieder Jaermarkt oplevert, kan een werkjen, als dit, wel overvloedig schijnen, en ook zijn. Maer overvloed is daerom niet altijd te verwerpen; en ik hoop geen nutloozen arbeid verricht te hebben, dewijl mijn voornaemste oogmerk, bij eene nieuwe bearbeiding van dit zoo onderhoudend boekjen, deeze was, om jonge Luiden van meergevorderde Jaren, welke door hunne begeerte om te lezen, ja ik durf wel zeggen door de leeslust onzer eeuw, dikwijls boeken in handen krijgen, welke alleen tot vergenoegen — zoo niet dikwijls tot tijd, en zedenbederf — geschreven zijn, een voorbeeld te geven, hoe zij, gelijk de bijen, welke uit ieder bloem honig zuigen, ook uit ieder boek, en iedere geschiedenis, nuttige leeringen, en herinneringen van alles, wat zij in jongere Jaren geleerd hebben, trekken kunnen.

Hier mede wil ik nogthands op geene wijze

jonge Luiden aenraden, om ieder boek te lezen, het geen zij krijgen kunnen, in den waen, om daer deugd uit te leeren. Veel liever wenschte ik, dat zij allen zoo waeren, dat zij geen boek in de hand namen, zonder over het zelve hunne ouders, meesters, of eenen verstandigen vriend eerst geraedpleegt te hebben. Ik ken zeer veele voorbeelden van Jongelingen, en Meisjens, die gelukkig hadden kunnen wezen, maer die, voornaemlijk door het onvoorzigtig boeken-lezen in een ongeluk gedompeld zijn, het geen zij met heette traenen beweenen.

En mogten toch ook ouders, en opzieners deezen zoo dikwijls gepredikten, maer helaes! nog steeds verwaerloosden pligt, om de lektuur hunner kinderen, en kweekelingen zelfs te regelen, te leiden, en daer over te waeken, in all' deszelfs gewigt bezeffen, en zorgvuldiger uitoeffenen!

Mogten zij, die altijd met angstige zorgvuldigheid over de eerste schreede hunner kinderen waeken, dat hen geen leed geschiede, bedenken, dat onervarene Jongelingen, en Meisjens, die bij de keus van hunnen lektuur aen zig zelven overgelaten zijn, in een even zoo groot gevaer zig bevinden, als dat kind, het welk onbekend aen het strand van eenen wasschenden stroom wandelde. Met recht mogen zij vreezen, dat het kind, wien het gevaer nog onbekend is, een bloempjen ziende drijven, en het zelve willende plukken, in den stroom zal omkomen. Mogten zij, met dezelfde zorg, hunnen zoon, hunne dochter, nooit een hen onbekend boek in handen geven, want, ach! hoe veel vergift is hier dikwijls in de fraaiste bloemen verborgen, en hoe dikwijls wordt de onervarene, door het lezen van één boek, het geen hem met eene onweêrstaenbaere bevalligheid aenlokt, in een' afgrond geworpen, waer eer, gezondheid, en rust van het hart voor eeuwig vernietigd wordt!

Wanneer men mij hier zou verwijten, dat ik een inbreuk op eens anders recht gemaekt had, door deszelfs werk te veranderen; dan moet ik tot mijne ontschuldiging aenvoeren, dat in veele der geliefste kinderschriften iets dergelijks gebeurt, ja dat meenige afdrukken ontwerpen van anderen behelzen, — en dat dit boekjen, daer het voor eene geheele andere klasse van Lezers geschikt is, en het onderscheid met het oorspronglijke, op geene wijze, het debiet van een zoo treurig als teder tafreel van het menschelijk hart, nadeelig zijn kan. Veelmeer wordt hetzelve — daer de

stroom van zoo veele boeken dikwijls hetzelve doet vergeten — door de tegenwoordige uitgaeve weder in aendenken geroepen.

Wie deeze omwerking met de *Leopoldine* zelfs vergelijken wil, die zal ook mijn oogmerk met deeze veranderingen, weldra in de oogen vallen.

Mogt ik hoopen, dat het nut, 't welk dit werkjen stichten kan, het goede oogmerk zou bevorderen, het geen ik bedoelde; dan was mijn wensch vervult, en mijne moeite rijklijk beloont!

HET

HET EERSTE BOEK.

HET EERSTE HOOFDSTUK.

Karolina, een meisjen van twaelf jaeren, had niets zoo lief, dan schoone boeken. Gaerne verliet zij een vrolijk gezelschap, en het onderhoudenste spel, wanneer zij maer iets te lezen had. Gaerne had zij haer naei- en breiwerk laten leggen, en was bij hare boeken gezeten. Het was haren Ouderen, welken zij hartelijk beminde, zeer lief, dat Karolina zoo gaerne lezen wilde, dewijl zij daer door gelegenheid hadt, veel goeds, en nuttigs te leeren; maer zij hadden gaerne veel gegeven om de leeslust van haere dochter eenigzints paelen te stellen. Een meisjen van die jaeren, zeide dikwijls de moeder, mag dan alleen een boek in de hand nemen, als zij eenige oogenblikken van den dag met het leeren van zulk handwerk heeft doorgebragt, als onze kunne, het meeste past; en wan-

wanneer zij geheel volwasschen is, zoo mag zij weinig tijds aen het lezen besteeden, en alleen maer in zulke uuren lezen, in welke zij daer mede niets verzuimt. Ook de goede Vader was zeer te onvreden, dewijl Karolina ieder boek, dat zij zag, greetig in de hand nam, en daer er dikwijls zulke boeken gekomen waren, welken hij vreesde, dat haer nadeelig zijn zouden, dan was hij gewoon te zeggen: uit boeken kan men alle deugden, en alle ondeugden leeren. Daer Karolina nu een goedhartig meisjen was, zoo liet zij haer spoedig ten beste raeden, en koos nu zulke boeken, als haere Ouders zelven haer in handen gaven, en ging dan eerst lezen, als zij haer kleene dagwerk volbragt hadt.

Ferdinand, de Broeder van Karolina, was in dit opzigt geheel het tegendeel van zijne Zuster; voor hem bleef ieder boek, het geen hij niet op bevel van zijnen Vader, of Meester in handen nemen moest, stil leggen.

Mijn waerde Lezer denke daerom geen kwaed van Ferdinand, neen! hij was een recht goede jongen: leerde gewillig, en getrouw alles, wat hem opgegeven werd, was in zijne leeruuren zeer opmerkzaem, en maekte zig dezelven wel ten nutte. Hij was ook nog maer tien jaeren oud, en moest dagelijks veele uuren zitten. Waerom zou men hem dan verdenken, wanneer hij den overigen tijd, liever een bal, of een tol in de hand nam, dan een

boek? Ondertusschen wenschte de Vader, dat hij ook zomtijds eenen van die goede boeken, welke het onderwijs, en het genoegen van Kinderen te gelijk bevorderen, mogt lezen, en kon het toch van zig niet verkrijgen, om Ferdinand nog meer te laeten zitten. Hij dagt alzoo na, hoe hij in dit geval de wenschen zijner kinderen vervullen, en te gelijk derzelver best bevorderen konde!

Hoe goed het nadenken is, had hij uit de voortreffelijke werken van Saltsman: het eerste bericht uit het Snippendal; geleerd. Door nadenken vond ook de Vader spoedig, dat hij waerlijk vier uuren om te lezen voor Ferdinand kon winnen, wanneer hij hem in plaetze van zes, maer twee uuren les in het tekenen liet geven. Hier door won hij een tijd, in welken Ferdinand menig nuttig, en onderhoudend boek lezen kon. Nu zou Karolina van deeze nieuwe inrichting ook nut kunnen hebben. Er werdt alzoo beslooten, dat Ferdinand zijne zuster wanneer zij met naeijen, of breijen bezig was, iets voorlezen zoude. Om deeze voorlezing den kinderen geheel nuttig te maeken, wilde de Vader een van zijne ledige uuren besteeden, en daer zelf bij zijn, om over het gelezene met zijne kinderen te spreken. Daer werd nu *de Kindervriend*, veele boeken van *Campe*, *Saltsman*, en andere voortreflijke mannen gelezen, welke zulke groote verdiensten voor kin-

kinderen hebben. Ook liet de Vader, uit eenige boeken, welke hij zijne kinderen niet geheel in handen kon geven, toch de eene of andere plaets lezen, welke hij begreep, dat hen aengenaem, en nuttig zijn konde. **Ferdinand** vond wel dra zulk een groot genoegen in deze onderhoudingen, dat hij de leesuuren spoedig verbeiden kon; en **Karolina**?... ô dat laet zig niet beschrijven, hoe zij haren Vader voor deze inrichting dankte! Spoedig waren zij beiden met de gewoone leesuuren niet eens meer te vreden: zoo dra de lange avonden gekomen waren, bestormden zij den Vader zoo lang met bidden, dat hij zou toestaen, een gedeelte derzelven met lezen doortebrengen. En toen verliepen die avondstonden, die hen anders zoo verveelend voorgekomen waren, op de aengenaemste wijze.

Eens zondt de Boekverkooper een aertig boekjen, doch niet voor kinderen geschreven, schoon het toch veel aengenaems voor dezelven bevatte, terwijl het overige gedeelte voor hen onverstaenbaer waere. Het was *de geschiedenis van Leopoldine.* De Vader liet uit hetzelve, dat hoofdstuk door **Ferdinand** voorlezen, waervan hij overtuigd was, dat het zijnen kinderen zou vermaeken, en dezen hetzelve, benevens het geen er over gesproken wierd, zouden onthouden. (**Ferdinand** *leest:*)

mij-

„ Ik was nog een kleen meisjen, toen ik met mijne Moeder op reis ging. Onze weg voerde ons door een Bosch. Niet lang hadden wij in hetzelve gereden, of op een maal besprongen vier vermomde kaerels, onze Wagen, bonden den Koetzier, plonderden mijne Moeder, die slegts om het leven badt, geheel uit, en rukten mij met geweld uit haere armen, ô, ik zie haer nog, die goede Moeder! — hoe zij uit de Wagen sprong, en die onbermhartigen bad, om mij, mij, haer eenig kind, bij haer te laeten: hoe zij uit den adem agter hen liep, en steeds jammerlijker schreide, zoo verder zij te rug bleef. —— ô, Ik moet luid schreijen, wanneer alle deze beelden op nieuw aen mij voorkomen, en met derzelver geheel drukkenden last op mijn hart vallen. Een gansche dag, en een gedeelte van de nagt, waren zij door enkel Bosch, en dik Geboomte met mij voordgereden. Als ik schreeuwde, hielden zij mij den mond toe, en als ik smeekte mij weder bij mijne Moeder te brengen, zoo beloofden zij het mij, maer deeden niets, reeden steeds voord, en hielden eindelijk in het diepste van het Bosch stil. Zij namen mij van het Paerd, stampten met de voeten, en eensklaps opende zig de grond, verslond ons, en sloot zich weder. Twee zwarte mannen, nog schriklijker, dan hij, die mij voor zig op het Paerd gezet had en mij nu op zijn arm droeg, kwamen met Fakkels ons te gemoet. Door

en-

enkele kruisgangen en geheime wegen, over hoogten en laegten, leide de naeuwe weg, die dan zoo laeg was, dat de mannen moesten bukken, dan zoo hoog, dat de vlammen der Fakkels denzelven niet geheel konden verlichten. Ik hoorde woorden, welke ik niet verstond, zag oogen en gebaerden, waer voor ik beefde, en hoorde een gelach, waer van mij de hairen ten berge reezen. Vast sloot ik mij aen den schriklijken zwarten man, deed mijne oogen toe, om niet te zien, hoe akelig het rondom, en met mij er uit zag."

Hier kon Ferdinand niet verder lezen, en Karolina, die reeds een traen op haer breiwerk had laeten vallen, zuchte: ach! dat arme meisjen! wie weet, hoe het met haer in dat schriklijk hol gegaen zij? Zijt gerust, Kinderen! zeide de Vader lachende, ik wil u niet voor dat meisjen bevreesd laeten zijn — Neen, in mijn leeven, zeide Karolina, reize ik door geen Bosch meer! ô, als mij die Roover van u wegvoerde . . . . en nu greep zij de hand harer Moeder.

De Vader. Voor deze gevaeren hebt gij niet te vreezen. In onze dagen heeft men geene dergelijke Rooversholen, en tegenwoordig hoort men minder van rooverijen. Doch vervolg Ferdinand. —

„ Eensklaps hoorde ik drie zwaere slagen, en nu ging een ijzere deur ratelend open. Ik hoorde de stem van een' jongsken, welke den zwarten man te gemoet kwam, en vrolijk uitriep: *Daer is de Kapitein! hij brengt ons een kleen meisjen!* „ Ik

„ Ik deed mijne oogen weder open, en de aenblik van het knaepjen, die mij bij de hand nam, en vriendelijk aenzag, gaf mij weder een weinig moed. De zwarte man zette mij neder; maer angst en schrik hadden mij van kragten beroofd. Ik zonk als dood ter neder, en verbeidde eenen onrustigen slaep, met den angstvollen uitroep: *ô, mijne Moeder! mijne Moeder! die zwarte mannen hebben u doodgeslaegen, en mij willen zij ook vermoorden. — Zij doen u niets, kleen meisjen!* zeide het jongsken, die nevens mij op het harde stroo zat — *zij hebben mij ook niets gedaen, toen zij mij uit de koets mijnes Vaders medegenomen hebben.*

„ *Spreek nu zoo*, Frits! zeide eene oude, wier aenblik mij even zoo vreeslijk ware, als het hol zelfs — *spreek zoo, dat zij ophoud te weenen. Zijt nu stil, mijn dochtertjen!* ging zij voord; *er geschied u niets: uwe Moeder is ook niets geschied*: maer die troost was olij in het vuur. ô, dat ijsselijk voorval in het Bosch, en het beeld mijner lieve Moeder was mij zoo levendig voor oogen. Het knaepjen haelde al zijn speelgoed, en plaetste het voor mij. Hij bragt mij met drift aen eene lange tafel, en zette mij, op mijn verzoek, op een houten stoel, waer in de oude hem hielp. Hij deed, zijns ondanks, alle poogingen, om mij lust in het speelen te doen krijgen, maer alle zijne opwekkingen waren vrugteloos. Elk geruisch jaegde mij eene koorts op 't lijf; ieder blik in den verren agtergrond van het vertrek

trek — en iedere gedachte aen mijne Moeder, en aen dien onbermhartigen Roover, deed mij luid gillen. De oude bragt mij eten, maar ik nam niets. Zij gaf mij zoeten wijn, maer die was mij bitter. Mijne oogen waren nat van traenen, mijn hart klopte ijsselijk, mijne leden beefden, en werden van krampagtige bewegingen onnatuurlijk geschokt.

„ Ik wilde mij, door deze geweldige bewegingen vermoeid, nederleggen, wanneer daedlijk die zelfde vermomde man verscheen, die mij voor zig op het Paerd had genomen. Hij bukte over mij heen, en zijn gezigt kwam mij zoo nabij, dat zijn zwarte baerd aen mijn wang raekte.

„ Hij zette mij eene fraeije blinkende doos voor, maekte dezelve open, en zeide: *hier is uwe Moeder, meisjen! zijt nu stil en gerust.*

Het was de doos mijner moeder, met haar beeldnis. Ik kende haar zeer wel, dewijl ik er nu en dan mede gespeeld had. Met beide handen reikte ik naar dezelve, als het knaepjen kwam, en haer ook zien wilde. Ik drukte ze met eene hartelijkheid, als of ik mijne Moeder waerlijk wedervond, aen mijn hart, en van dat oogenblik verliet mij een groot gedeelte mijner troostloosheid. Ik geloofde mijne Moeder ook spoedig te zullen vinden, daer ik haere doos in mijne handen had. De vriendelijkheid van de oude, en van het knaepjen, en de ontferming van den zwarten man, wiens stem ik zomwijlen in het andere vertrek hoorde, bragten mij zoo ver, dat ik in

in mijne verbeeldings-kragt berustte, en mijn hart van de bange bekommernissen bevrijd werdt."

Vader. (Ferdinand *onderrichtende.*) Het is voor het tegenwoordige genoeg.

Karolina. Nu al genoeg? ô beste Vader! laet ons nog verder lezen.

Vader. Nu, als gij wildt. — Maer wij hebben dan geenen tijd, om met elkander te spreken. Ik weet nog uit den *Robinson*, hoe de kinderen altijd wenschten, dat Vader nog meer mogt verhaelen, dat hij hen altijd zeide, hoe nuttig het voor hen waere, dat zij hunne nieuwsgierigheid leerden beteugelen.

Ferdinand. Die kinderen waren daer mede te vreden, en zoo willen wij ook doen. Is dat niet goed? Karolina!

Karolina. Ja! maer het valt zeer hard, want ik wilde zoo gaerne weeten, hoe 't met *Leopoldine* verder gegaen is.

Vader. Hoe smartelijker het ons zij, iets zodanigs te ondervinden, zoo meer heerschappij wij daer door verkrijgen over onze begeerten. — Voor eenige dagen hebt gij de ziele-leer van eenen Leeraer gelezen; kunt gij mij nu wel zeggen, welke eigenschappen der ziele bij de beide kinderen in deze geschiedenis werkzaem waren?

Karolina. ô Ja! *Leopoldine* voelde zoo iets van de aendoening van verlangen.

Vader. Zoo! waer uit word dit besluit opge-

gemaekt? wij willen ons de geheele geschiedenis herinneren, en daer bij de werkingen van de zielen dezer kinderen opmerken.

Ferdinand. Eerst schrikte *Leopoldine*, toen die zwarte Kaerels aen de wagen kwamen.

Vader. Schrikken? waerom zou zij verschrikt zijn? de Schoorsteenveeger is ook zwart, schrikt gij dan voor hem?

Karolina. Neen, maer de reizigers dagten zekerlijk, dat die zwarte mannen hen iets doen wilden.

Vader. Nu, hoe noemt men dat, als men zig over een voorval bekommert, het geen nog niet werklijk aenwezig is?

Ferdinand. Dat is de aendoening van *vrees*.

Vader. En schrikken?

Karolina. Is eene recht groote vrees voor een voorval, dat ons geheel onverwagt bejegent.

Vader. Goed! en deze beide aendoeningen werden door *Leopoldine* gevoeld, als zij van de Roovers overvallen werdt.

Karolina. En toen zij haer nu geheel van haere Moeder afscheurden, moet zij zeker in de aendoening van bedwelming geweest zijn.

Vader. Dat is zeker te onderstellen; maer wat is bedwelming?

Ferdinand. Eene zoo groote verschrikking, dat men zig zelven, geheel niet bewust is.

Vader. Maer het schijnt, als of *Leopoldine* daer

daer over het grootste leed gevoeld hebbe, dat zij niet meer bij haere Moeder was. Hoe komt dat?

Ferdinand. Ach! ik weet het, dewijl haere ziel de aendoening der liefde jegends haere Moeder gevoelde.

Karolina. En, dan in dat hol, herinnerde de inbeeldingskragt haer het beeld van haere goede Moeder.

Vader. Inbeeldingskragt? wat is dat?

Karolina. Het vermogen, om zig voormaelige ondervindingen weder te binnentebrengen.

Ferdinand. Maer onze ziel kan zig ook iet voorstellen, dat niet waer zij.

Vader. Ik versta dat niet.

Ferdinand. Niet? *Leopoldine* dagt, dat zij haere Moeder hadden doodgeslaegen. Ik geloof, dat zij zig alles daer bij voorstelde, of zig het gezien hadt.

Vader. En hoe noemt men deze werking der inbeeldingskragt?

Ferdinand. *Phantasie*, of droomgezicht.

Karolina. En dan voelde *Leopoldine* ook de aendoening van verlangen naer haer Moeder.

Ferdinand. En Frits had de aendoening van het medelijden; en Karolina en ik hebben dezelve ook gevoeld omtrend de arme *Leopoldine*.

Karolina. En Frits betoonde de aengeboorne nieuwsgierigheid, zoo haest hij de doos zag: en

 Le-

Leopoldine's kennis ſtelde haer de aenwezigheid dezer beeldenis met haere Moeder voor.

Vader. Dat is goed, kinderen! zijt altijd zoo opmerkzaem, zoo zult gij met nut, en genoegen lezen!

HET TWEEDE HOOFDSTUK.

„ Terwijl ik bezig was mijne doos te bezien, ſtond het knaepjen treurig aen mijne zijde, dewijl ik het van mij niet kon verkrijgen, mij zoo lang van hem te doen plaegen, om hem dezelve toch te laten zien. Op eenmael zag ik hem op zijne gewoone wijze driftig worden: *ik moest niet zoo trotsch op mijne doos zijn: hij hadt eene ring, die wel zoo veel waerde had.* Daedlijk drong hij er op aen, dat de oude hem de ring zou geven, die zij voor hem bewaerde. Hij gaf mij dezelve, en wilde dat ik haer zoo lang tot onderpand zoude nemen, tot dat hij mijn' doos bezien had. Ik gaf hem zijn zin, doch zonder de doos uit mijne hand te geven. Ik ſtelde vertrouwen in hem, toen hij mij zeide, dat mijne doos toch zoo veel waerde had, als zijne ring: maer ik ſchrikte, toen hij mij toeſchreeuwde, dat mijne Moeder in de doos er niet vriendelijk uit zag!

„ Zoo

„ Zoo ſpeelden wij uuren lang met elkanderen. Ik werde niet moede mijnen doos te beſchouwen, en ik kon niet nalaeten zijne ring tegen het licht te houden, om derzelver *brillanten* te laten ſchitteren. Er kwam zeer ſpoedig tuſſchen ons zulk eene hartelijke vertrouwelijkheid, welke van mijne zijde nooit hartelijker was, dan wanneer het aendenken aen mijne Moeder mij traenen afperſten: maer bij hem was het geheel anders, toen zijne reden niets op mijne treurigheid vermogt. Hij ſchreide zelfs mede, maer van verdriet. — „ Gij zijt een dom meisjen, dat gij weent" zeide hij dan ſnikkende: „ geen mensch doet U iets! zoo gij niet ophoudt, ſpeel ik in mijn leven niet weder met U."

De oude billijkte zijne drift, en zeide telkens tegen hem, dat de Kapitein mij de doos weder zou ontnemen, wanneer ik niet ophield te weenen. Deeze bedreiging veranderde de vrees, die ik, in den beginne, voor haer had, in afkeer.

Onverhoopt was haere geſtalte niet geſchikt, om liefde te verwekken. In haere oogen las men den nijd, en het geen haer lichaem bedekte, was het beeld der onzuiverheid. Zij droeg gewoonlijk een mantel van zwart linnen, en een lange ſleepende rok van geele taf, die van thee, koffij, wijn, en andere groote overſtroomingen zeer veel geleden hadt. Haer muts was voor jaeren ſchoon geweest, maer nu was zij door den rook geel geworden. Haer hair was loodkleurig. In haer oo-

 ren

ren hingen groote brillante ringen, en aen haere handen droeg zij dergelijke vercierselen. Zij at den gantschen dag, en als zij tandpijn hadt, rookte zij Tabak.

De kleine Frits moest haer, *genadige Vrouw Mama* noemen, en van mij verlangde zij denzelfden titel: maer zij had mij êer kunnen verscheuren, dan dat deeze woorden over mijne lippen gegaen waren. Als ik iets begeerde, zoo liet ik het door Fritsjen vraegen, dewijl ik haer dan niet behoefde aentespreken, doch in de eerste veertien dagen liet zij mij haer spijt daer over gevoelen.

Onze Heeren (zoo noemden zij die eerlijke Luiden, die mij ontvoert, en mijne Moeder geplunderd hadden) betoonden haer geene bijzondere achting. Zij hielden haer, om dat zij met de keuken te vreden waren, want zij was kokkin, hofmeesteres, en waschvrouw te gelijk. Schielijk, genadige Vrouw! (maer als zij wat te veel gedronken had): schielijk, oude heks! Dat zij eene oude heks waere, zei zij dan altijd, dat kon haer niemand bewijzen: maer dat zij van geboorte was, wilde zij der geheele waereld toonen. Wat zij daer door meende, is mij vergeten.

Frits hadt zig in de grootste achting bij haer gebragt. Hij zepte onze Heeren in alles na, en had, waer hij ging, of stond, een' ouden verroesten zabel, en twee kleene ongeladene zakpistoolen bij de hand, dewijl hij eens gehoord hadt, dat wij geen

geen minuut zeker waeren, om niet overvallen te worden. Ook maekte hij de geweeren schoon, en niets, wat zig eeten, of drinken liet, was voor hem zeker. Onze Heeren verheugden zig over zijn talent, en bij iedere gelegenheid maelden zij zijne afbeelding af."

Karolina. ô Nu ben ik niet meer goed op Frits. Ik geloofde, dat hij een goede jongen was.

Vader. Maekt gij 't dan even zoo, als hij?

Karolina. Ik? Vader! hoe kunt Gij *zoo* over mij denken. Ik neem nooit iets zonder verlof.

Vader. En waerom doet Gij dat niet?

Karolina. Dewijl Gij mij dikwijls gezegd hebt, dat is onrecht.

Vader. Als men dat nu niet aen U gezegd hadt?

Karolina. Ja! dan weet ik niet.......

Vader. En wie hadt het aen Fritsjen gezegt? de Roovers? —

Karolina. ô! Die zekerlijk niet, die hadden zelven van andere menschen alles weggenomen, en gestoolen, en wij hooren immers, dat zij hem zelfs preezen.

Vader. Nu, mijne kinderen! zoo was die arme Frits immers bedorven, ook schoon hij geweeten hadt, wat recht, en onrecht waere: hij wist toch, wat het zeggen wilde: *kwaede zamenspreekingen bederven goede zeden.* Daerom neemt U ook in acht, dat gij niet te veel met zulke menschen omgaet, van welken Gij kwaed kunt leeren.

 Ka-

Karolina. (*Haeren Vader, en Moeder bij de hand neemende*) Gode zij dank voor die goede Ouders, welke ons zoo veel goeds leeren, en Hij wil uwe ſchoone, en goede daeden zegenen.

Vader. (*Zijne kinderen ombelzende*). Lieve kinderen! volgt ſteeds goede vermaningen; dan is uw geluk onze grootſte vreugde.

Ferdinand leest verder.

„ Halve dagen trok Frits, geheel alleen, met een kleenen lantaern, door alle gangen, en gewelven van het hol. Hij wist er den weg beter in, dan onze Heeren zelven. Tweemaelen was hij verdwaeld geweest, en men had hem eerst naer verloop van vierentwintig Uuren met moeite wedergevonden, zonder dat hij eenigen angst, als die des hongers uitgeſtaen had. Van dien tijd af moest de oude hem een zak medegeven, waer in hij zijn proviant mede nam, als hij op reis ging. Zijn hoofdplan, het geen hij in dien tijd, toen ik in het hol kwam, wenschte uittevoeren, was het doen ſpringen van een magtigen ijzeren deur, die met drie zwaere ſlooten en grendelen geſlooten was. Onze Heeren lachten over de onbeſchrijſlijke moeite, die hij zig daer van maekte, en de Oude deed haer best, hem van deze onderneming afteſchrikken.

„ Eens hadt hij van onze Heeren gehoord, dat men de goederen van anderen niet beter meester werdt, dan wanneer men den Eigenaer vast bondt,

daedlijk maekte hij zeer ſtil ſtrikken, en bondt haere Genade, onze Vrouw Mama, die toen een middagſlaepjen deed, aen handen, en aen voeten, om haer een koek aftenemen, welke zij, zonder hem daer van iets te geven, in haere kast weggeſlooten hadt. Onze Heeren, die op het geraes van onze oude toverheks hem in dat werk bezig vonden, lachten hartelijk, en bevrijdden de oude van haere banden. Een groot ſtuk koeks was het losgeld."

De Vader. (Ferdinand *onderrichtende*) Zoo belachelijk dit ons mag toeſchijnen, kinderen! zoo is Frits zeer te beklaegen, dat hij niet, in plaets van een ſtuk koeks, een gevoelige ſtraf kreeg. Als hij niet ſpoedig in andere handen komt, zal hij een zeer ſlegt mensch wordan.

Karolina. Maer ditmael had ik Frisjen ook niet kunnen beſtraffen, want die oude was een haetlijk wijf, en zij had er toch geen hinder van, dat hij haer bondt.

Vader. Niet? — als dat zij ten ſpot van het gantſche gezelſchap waere. Zoudt Gij daer in wel vreugde gehad hebben?

Karolina. Waerlijk niet — maer —

Vader. Ik begrijp, wat gij zeggen wildt, het gezigt zou U vermaekt hebben, om dat die oude zoo een haetlijk wijf is, — zoo als Gij haer zoo even noemde — en dan kunt Gij het Fritsjen onmooglijk kwalijk nemen, dat hij haer vastbondt, en even zoo zoudt gij veeligt op de zelfde wijze

den jongen voorgesproken hebben, welke den onnozelen Veit een kaartenblad en uit zijn zak nam.

Ferdinand. (*Welke bloost*). Was dat iets kwaeds, lieve Vader?

Vader. (*Op een ernstigen toon*). *Alles, wat gij wildt, dat U de menschen doen zullen, doet ook hen alzoo.* Lieve Moeder zorg toch, dat hier kaerten bij de hand zijn, op dat mijn Ferdinand somwijlen hier aan kan gedenken, als hij uitgaet.

Ferdinand. Maer — maer Veit was niet wel bij het hoofd.

Vader. Hij is daerom een zeer ongelukkig mensch! eenen ongelukkigen wildt Gij dan bespotten?

Ferdinand. Vergeeving, beste Vader! ik zal 't niet meer doen. Ik dagt niet, dat het iets kwaeds waere, dewijl Veit toch ook zoo een slimme kaerel is. Hij zal ze misschien zelf gestoolen hebben.

Vader. Wat hij veellicht niet doen durfde, dewijl hij verstand had. Doch gesteld, hij had 't met opzetlijke boosheid gedaen, zoo moest hem de overheid straffen, niet Gij. Weet het, kinderen! dat niemand het recht heeft, een' anderen kwaelijk te bejegenen — en iedere boerterij, zij mag zoo vernuftig, en gelach-verwekkend zijn, als zij wil, is *onrecht*, wanneer daer door een' anderen verdriet, en leed word aengedaen. Dan genoeg voor het tegenwoordige.

HET

HET DERDE HOOFDSTUK.

„ Niets was voor Fritsjen aengenamer dan Vertellingen te hooren. Wanneer de Oude niets hoegenaemd van hem kon gedaen krijgen, dan ging zij hem zoo iets verhaelen, hoe zij de laetste mijn liet springen, en haere bedoeling bereikte. Om den vinger kon zij hem winden, zoo gewillig en gehoorzaem werd hij. Bijzonder gaerne hoorde hij, onder het vertellen, hoe het bij het daglicht in de stad, en zoo voords toeging, en zijne voornaemste wensch was, het daglicht te aenschouwen. Zij moest hem altijd beschrijven, hoe de zon er uit zag, die de waereld zoo sterk verlichte, dat men geene fakkels, noch lampen behoefde. Wanneer onze Heeren op hunne ondernemingen uitgingen, zoo omringde hij hen, en bad, dat zij hem toch zouden medenemen, om dat hij die groote goude lamp, zoo stelde hij zig de zon voor, eenmael zien mogt. Zij gaven hem van tijd tot tijd beloften, welke zij niet voorhadden te vervullen.

„ Frits was om dezen tijd elf jaeren oud, en dus twee jaeren ouder dan ik. Zedert zijn vijfde jaer was hij in dit hol begraven geweest.

 „ On-

„ Onze Heeren kwamen zomtijds in veertien dagen maer eenmael t' huis; maer wanneer zij kwamen, bragten zij geheele Magazijnen van kostbaere goederen, welken zij door inbraek, overvallen, of met zwendelarij zig toegeëigend hadden. Zoo de Oude ons verhaelde, dan moest zij telkens verre reizen doen, om die goederen, onder duizende verkleedingen, tot geld te maeken. Een gedeelte van het geld, het geen zij daer voor ontving, besteedde zij dan voor levensmiddelen; als wijn, meel, koffij, en andere dingen; het andere werdt in een groot met drie duuren afgeslooten gewelf gebragt, in het welk de Oude zelve niet mogt komen. Zij waren voornemens deeze schat tot eene zekere hoeveelheid te brengen, haer dan onder zig te verdeelen, en dan elk daer mede naer zijn land te gaan.

„ De Oude zoude ook zoo veel van die buit bekomen, dat zij er ordentelijk van leven kon, en dit oogenblik zag zij met verlangen te gemoet. Zij verhaelde ons, wat zij, met haer aendeel van deezen grooten schat, doen zoude, maer wij begreepen haere ontwerpen niet, en namen ook geen deel in haere streelende hoop. Het was voor ons gewigtiger, of wij dan ook aen onze Ouders zouden te rug gegeven worden. Frits kon zig alleen twee of drie omstandigheden uit zijne vroegere geschiedenis herinneren, maer deeze hadden zig deste vaster in zijn geheugen geprent. De eene was, dat zijn Vader een groot, maer zeer vriendelijk

man

man geweest waere; dat hij een groenen rok met goude koorden gedragen had. De andere, dat hij alle dagen op een kleen paerdjen had gereeden. Deeze twee dingen verwekte in hem van tijd tot tijd een verlangen, 't geen zoo sterk was als het mijne, en niet zelden traenen en luid geschrei voordbragt. Wij konden ons bij zulke aendoeningen van weemoed nog helpen. Hij deed zijn ring aen, en reed op den eersten stok, dien hij vinden kon, rondom, en ik — ik sprak met het beeldnis mijner Moeder, en drukte, en kuschte mijne doos —— doch dit middel, hoe kragtig het ook van de natuurlijke ligtzinnigheid mijner jaeren ondersteund werd, kon dan het verlangen van kinderlijke liefde wel beteugelen, maer niet onderdrukken.

Dat onze Heeren zig de moeite gegeven hadden ons te ontvoeren, beruste op goede gronden. Wij dienden hen, volgends de verklaering van de Oude, tot Gijzelaers, die hunne halzen voor het zwaerd, en den strop zouden bevrijden Hierom hadden zij dit, als een eerst ontwerp hunnes plans gevormd, om kinderen van voornaeme Ouders uit de omliggende plaetzen te ontvoeren, om daer door, wanneer de een of ander van hun in de handen van de Overheid geraekte, den Rechter te kunnen drijgen, dat zij ons van hunne overige medemakkers zouden laeten vermoorden. Hoe meer onze Ouders alzoo in aenzien waeren, met des te meer nadruk moest hier door voor ons, en ook voor hen gewerkt worden,

den,

den, daer zij bij den heiligsten eed gezwooren hadden, om nooit, in weerwil van de folterendste pijnigingen, het oord hunnes verblijfs te zullen ontdekken. Ik herinnerde mij, toemaels deeze omstandigheid zeer wel begreepen te hebben: doch Frits had er geen begrip van, dewijl hij het niet kon overeenbrengen, hoe men zulke magtige Luiden, als onze Heeren, die nog daerteboven, met sabel, en pistoolen gewapend waren, vast houden, en ophangen kon. Zelfs kon hij hem niet begrijpen, dat dit handwerk van onze Heeren onrechtvaerdig, en verboden was, en dit was geen wonder, daer hij zonder alle onderrichting opgewasschen waere.

Ferdinand. Ik heb een paer woorden niet verstaen. Wat is zwendelarij? en wat betekent: zij wilden die kinderen als *Gijzelaers* behouden?

Vader. Zwendelarij is ook een diefstal, welke men door list bedrijft, zoo dat de Roover zelf niets heimlijk, of met geweld wegneemt, maer het zoo weet aenteleggen, dat de menschen hem dat geld, en die zaeken, welke hij hebben wil, als van zelven geven, maer toch droevig zijn, wanneer hij dezelven medeneemt.

Ferdinand. ô Wie zal eenen dief zijn geld laten wegdraegen, of zelfs het hem gaerne geven?

Karolina. Ja, als men het wist dat het er een waere! Ik heb eens in een nieuwspapier gelezen dat een man aen een' zwendelaer met vreugde honderd daelders gaf.

Fer-

Ferdinand. ô Mag Karolientjen deeze geschiedenis niet verhaelen?

Vader. Ja, als zij wil.

Karolina. Bij eenen Uitdraeger — maer ik weet zelve niet, wat een Uitdraeger is?

Vader. Een Uitdraeger verkoopt oude, en ook bijna niet gebruikte Goederen, als kleederen, meubelen, boeken, en dergelijken.

Karolina. Nu — bij eenen Uitdraeger, in *Minden*, kwam een jong mensch, en vraegde naer stoelen: onder zijn arm hield hij een *Pourtrait*. Na dat hij verscheidene stoelen gezien had, zeide hij: dat hij nu naer huis ging, om bescheid te brengen, maer spoedig weer zoude terug komen, en daer hij het *Pourtrait* niet overal mede dragen kon, zoo wilde hij het maer bij hem laten staen.

Naeuwlijks was hij weg, of er kwam een pragtig gekleed Heer, met een knegt, welke van den Uitdraeger dikwijls veel had gekogt, en vraegde nae het een, en ander. Op eenmael valt zijn oog op het *Pourtrait*, hij ziet het aen, en toonde zig geheel verwonderd. Hoe veel moet dat kosten? vraegde hij den Uitdraeger, doch deeze andwoordde hem, dat het hem niet toebehoorde. ô! Zeide de Heer, dat is een zeer oud stuk, verkoopt het mij, ik geef er U tweehonderd Guldens voor. Tevens zeide hij den Uitdraeger zijnen naem, en waer hij woonde. Spoedig daer na kwam het jonge mensch terug, om zijn *Pourtrait* aftehaelen. De Uitdraeger vroeg hem, of hij

hij het niet wilde verkoopen? neen, andwoorde hij: het is niet te koop. De Uitdraeger bood hem eerst vijftig — toen vijfenzeventig, eindelijk honderd Guldens. Toen scheen de jongeling zig te bedenken, en gaf het hem op het laeste voor eenhonderd vijftig Guldens. Hoe verheugd was nu de Uitdraeger! hij had, zoo hij dagt, vijftig Guldens gewonnen. Hij spoedde zig naer het huis van den voornamen Heer; maer deeze was niet te vinden, en de arme bedroogen Uitdraeger moest eindelijk, tot zijn groot verdriet, ondervinden, dat het *Pourtrait* niet eens zoo veele penningen waerdig was, als hij er Guldens voor gegeeven had.

Vader. Zoo ziet Gij, Ferdinand! dat waeren een paer Zwendelaers, welke het met elkander overlegd hadden, den Uitdraeger, op deeze listige wijze, honderd en vijftig Guldens uit de zak te kloppen. Dewijl men echter overal goeds leeren kan, zoo kunnen dergelijke geschiedenisfen ook voor u nuttig werden. — Dan ik moet U eerst ten ernstigsten zeggen, dat een Zwendelaer in de oogen Gods niet alleen, maer ook in de oogen van alle braeve menschen even zoo veragtings-waerdig, en strafbaer zij, als een Roover. Maer ook kunt Gij uit dergelijke verhaelen voorzigtigheid leeren, want het is een oud, maer een goed spreekwoord: *vertrouw, maer zie, aen wie?* Bijzonder moeten kinderen, en jonge menschen zig nooit van onbekende persoonen laten overreeden, hen iets van waerde, zonder kennis hunner Onderen, te vertrouwen. Ik wil U ook nog een zeer leerzaem voorbeeld verhaelen, maer het is nu waerlijk te laet.

Den volgenden avond vertelde de Vader, op het verzoek der kinderen, de volgende geschiedenis.

Een Koopman te *Berlijn*, (ik zal hem de Heer Z. noemen,) zond eens zijn jongsten Comptoir bediende met een zak gelds naer den Post. Onder den weg ontmoette hem een welgekleed man, die als een vreemdeling, hem aensprak, en naer het een, en ander vroeg, zoo dat hij zeer lang met hem sprak, en op deeze wijze zeer behendig den naem van zijn Heer, wat hij in de zak droeg, waer het behoorde, en dergelijke dingen meer ontdekte. Eindelijk verliet de vreemdeling den bediende, die (zijn naem was Hendrik) nog eenige straeten had te gaen, dewijl *Berlijn* zeer groot is. Op den Post gaf hij den zak af, kreeg een ontvang-briefjen, en keerde terug. Hij was nog niet ver van het Posthuis af, als er een koets om ver viel. De bedienden riepen de voorbijgangeren, en vraegden naer het huis van den Heer Z. Hendrik, dat hoorende, kwam nader, en zeide tot de bedienden, dat hij zelf in het huis van den Heer Z. hoorde, en hen alzoo den weg zoude wijzen. De bedienden zeiden dit hunnen Heer, welke Hendrik daer op aen de koets liet komen, en zeer verheugd scheen, iemand uit het huis van den Heer Z. aentetreffen. *Is uw Heer t' huis?* vraegde hij aen

aen **Hendrik**: *Ik ben de Bankier H. uit Lion, en ik heb gewigtige zaeken met uw' Heer aftedoen.* Ik heb zoo even een zak met geld op den Post gebragt voor den Heer Bankier H. te *Lion. Een zak met geld?* zeide de vreemde. *Uw Heer heeft mij immers die zeshonderd Daelders, die ik bij hem te goed heb, niet willen toezenden?* Ja: andwoorde **Hendrik**: er zijn zeshonderd Daelders in de zak. *Dan is 't een geluk voor mij, en voor uw' Heer, mijn lieve Zoon! dat ik U hier aengetroffen heb; gae schielijk heen, en hael de zak terug; ik zal U voor uwe moeite beloonen, en U hier afwagten, dan kunt Gij mij bij uwen Heer brengen.*

Maer — wat zal ik zeggen, ô ongelukkige, en onnozele! de jonge bediende haelt de zak met geld terug, en geeft dezelve den vreemden, en gaet de koets vooruit om den koetsier den weg te wijzen. De vreemde Heer had bevoolen langzaem te rijden, om dat men den jongeling niet hard wilde doen loopen, en de bedienden stonden weder agter op de koets. Eindelijk kwam men aen het huis van den Heer Z. **Hendrik** wil het *portier* openmaeken, doch vindt het open en — de koets ledig. Weg was de Heer, de bediende, en het geld. Hoe schrikte de jongen, en wat zijn Heer zeide, dat kunt gij U ligt voorstellen.

Ferdinand. Ach! die arme Hendrik! maer behielden zij de koets, en de paerden niet?

Vader. Deeze behoorden eenen Huurkoetsier, die

die van deezen slimmen Heer, ook om het voerloon bedrogen was.

De kinderen spraken nog lang over deeze geschiedenis. Zij hadden medelijden met dien **Hendrik**, en konden zig zijn leed, en den toorn van zijnen Heer, over het verlies van zeshonderd Daelders, niet groot genoeg voorstellen. Maer het meest verwonderden zij zig over de list van deezen Bedrieger, en zij konden in 't geheel niet begrijpen, hoe het mooglijk geweest waere, dat die Heer, en zijne bedienden zoo geheel ongemerkt uit en van de koets hadden kunnen komen. **Hendrik** was toch zeer onnozel, zeide **Ferdinand**, dat hij zig zoo ver brengen liet: *mij* zal zeker geen Zwendelaer ooit bedriegen. Ik hoop 't, zeide de Vader, maer er behoort voorzigtigheid toe, want er zijn zeer verstandige menschen door dergelijke bedriegers misleid geworden. *Cartousche*, de doortrapste deugdniet, die ooit op de waereld geleefd heeft, heeft Vorstelijke, en Koninglijke Persoonen, Staetsmannen, en Geleerden bedroogen, daer hij zig een zeer goed voorkomen wist te geven. Dan gaf hij zig uit voor een' buitenlandschen Vorst, dan voor een' Graef, of een' anderen voornaemen Heer — en wist zig zoo te vermommen, dat niemand ooit op de gedagten kon komen, dat hij in hem een bedrieger zag.

Ferdinand. Hoe was het mooglijk, dat men zodanigen mensch voor eenen Vorst, of Graef konde houden?

Vader. Ik versta niet, wat Gij daer mede zeggen wildt, *zodanigen mensch?* — Deeze *Cartouche* had de beste opvoeding genooten, en had zelfs een voortreflijken aenleg. Hij toonde bij iedere gelegenheid het doordringendst verstand, hij had een trotsch voorkomen, en hield eene goede levenswijze. Hoe zou het nu niet mooglijk zijn, dat zulk een mensch den persoon van een' Vorst, of Graef zeer goed kon voorstellen?

Karolina. Maer, lieve Vader! hoe is het mooglijk, dat een mensch, welke eene goede opvoeding, en een goed verstand heeft, een' bedrieger kan worden.

Vader. Vervoering van booze menschen, lieve kind! en hevige neigingen, die dikwijls niet in de jeugd beteugeld worden, kunnen zulk een ongeluk bewerken. *Cartouche* gaf de beste hoop van zig: als kind, en jongeling was hij de vreugde zijner Ouders. Maer door een knegt werd hij tot het spel verleid, en daer men geen zorg gedraegen had, om over zijne neigingen te waeken, zoo wierd het spel spoedig bij hem eene neiging, welke van tijd tot tijd zoo hevig wierdt, dat zijn geld niet meer toereikende was. — Hij maekte schulden. De schuldeischers wilden betaeld zijn, en hij had niet om te betaelen. Hij dorst zulks zijnen braeven Vader niet ontdekden; behielp zig eerst met kleene bedriegerijen; ging steeds eene schreede verder op den weg der ondeugd voord, zoo dat hij eindelijk tot eene rampzalige dieverij, en rooverij overging: en dus werd *Car-*

Cartouche, die door zijn verstand, en kennis een' der grootste en gelukkigste menschen had kunnen worden, en op het geluk van duizende zijner medemenschen werken, een der eerste dieven, en stierf in het agt en twintigste jaer zijnes levens op het rad.

De beide kinderen waeren door deeze vertelling zeer gevoelig getroffen. De Vader sloot hen in zijne armen, en zeide: „ ô God! leid mijne kinderen op den weg der wijsheid, en der deugd, en bewaer hen voor de verleiding!" — Hij kuschte zijne kinderen, en wenschte hen eene goede nacht — en zij lagen zig ter ruste met het heilig voornemen, om nooit eene schreede van den weg van Godsvrugt en deugd af te wijken.

Den volgenden avond, zeide Karolina: wij hebben in lang niet van onze *Leopoldine* gehoord. Dat is waer, zeide de Vader, maer ik ben Ferdinand nog een andwoord schuldig op zijne vraeg van het woord *Gijzelaer*, en deeze schuld wil ik eerst betaelen.

In oorlogstijden komen dikwijls vijandelijke Soldaeten voor de stad, en eischen van dezelve eene somme gelds: men zegt dan: de Soldaeten zijn om *contributie* daer geweest, en de geëischte somme word eene *brandschatting* genoemd. Daer nu deeze somme meest altijd zeer groot is, en van de inwooners der stad niet zoo spoedig bijéengebragt kan worden, zoo neemt de vijand eenigen der aenzienlijkste Persoonen der stad als *Gijzelaers* of Bor-

 gen

gen mede, welken hij zoo lang als gevangenen behoud, tot dat de geëischte brandschatting voldaan is. — Nu, Ferdinand, laat ons verder hooren, hoe het met die goede *Leopoldine* gegaan zij.

HET VIERDE HOOFDSTUK.

„ Het duurde eenige weeken lang, eer mijne oogen, die eenen helderen, wijden, en aengenaemen gezigts-kring gewoon waeren te omvatten, het grooten, en door lampen verlichten gewelf, den engen gang, en dat eenzeivige, en verdrietlijke gezelschap van de Oude, welke men mij als Moeder opgedrongen had, op eene verdraeglijke wijze leerden aenschouwen. Nog langer zou ik werk hebben gehad te gewennen, indien niet Frits, door een gelijk lot aen mij verbonden, mijn getrouwen speelgenoot geworden was. Wat ik wilde, wilde hij: maer ik wilde niet altijd, wat hij wilde: en beiden wilden wij nooit, wat Haere Genade, onze Vrouw Mama wilde. Dit veroorzaekte zomtijds onderlinge twist, die ons kleen Gemeenebest schokte, en, dikwijls in gevaerlijke oneenigheid overging, zoo dat onze Hoogmogenden met storm, en onweder tusschen beiden moesten komen. De Oude kreeg in

in zulke gevallen een dugtig verwijt; mij werd mijne doos, en Fritsjen zijn geweer en wapenen, voor eenige dagen, afgenomen.

„ De Oude was te onvreden, dat Frits mij zoo toegenegen was. Voor mijne aenkomst, zeide zij, was Frits de goedhartigste, en gehoorzaemste jongen geweest: nu voerde hij, op mijne opstooking, allerleie aenstootlijke grappen uit, en hij hoorde haere vertellingen niet meer zoo opmerkzaem aen. — Deeze beschuldigingen, welken de nijd haer ingaf, moest ik daeglijks hooren, zomwijlen ook wel voelen, wanneer Frits om geen verbieden gaf; in zulk een geval ontzag zij zig niet haar aen mij te vergrijpen, dewijl hij dan met zijnen verroesten sabel oogenblikkelijk zwaeide, en zwenkte, en iederen slag, die zij mij gaf, haer dubbel weder toetelde. Dat hij woord hieldt, had zij meer dan eenmael ondervonden, daerom nam haere verbittering tegen mij van dag tot dag toe.

Zij had onder haer huisraed een stuk van eenen Spiegel, waer van zij zig des morgens, als zij opstond, zeer lang, maer nog veel langer, als zij dagt, dat onze Heeren van hunne ondernemingen zouden terug komen, bediende. In de eerste dagen had zij mij beloofd, dat ik mij in denzelven bezien, en mij een weinig — vleijen kon: maer spoedig ontnam zij mij deeze vreugde, welke bennevens mijne doos, aen mijn hart een der onontbeerlijkste behoeften geworden was. Zij stoot haeren Spiegel weg, en

gen mede, welken hij zoo lang als gevangenen behoud, tot dat de geëischte brandschatting voldaen is. — Nu, Ferdinand, laet ons verder hooren, hoe het met die goede *Leopoldine* gegaen zij.

HET VIERDE HOOFDSTUK.

„ Het duurde eenige weeken lang, eer mijne oogen, die eenen helderen, wijden, en aengenaemen gezigts-kring gewoon waeren te omvatten, het grooten, en door lampen verlichten gewelf, den engen gang, en dat eenzeivige, en verdrietlijke gezelschap van de Oude, welke men mij als Moeder opgedrongen had, op eene verdraeglijke wijze leerden aenschouwen. Nog langer zou ik werk hebben gehad te gewennen, indien niet Frits, door een gelijk lot aen mij verbonden, mijn getrouwen speelgenoot geworden was. Wat ik wilde, wilde hij: maer ik wilde niet altijd, wat hij wilde: en beiden wilden wij nooit, wat Haere Genade, onze Vrouw Mama wilde. Dit veroorzackte zomtijds onderlinge twist, die ons kleen Gemeenebest schokte, en, dikwijls in gevaerlijke oneenigheid overging, zoo dat onze Hoogmogenden met storm, en onweder tusschen beiden moesten komen. De Oude kreeg in

in zulke gevallen een degtig verwijt; mij werd mijne doos, en Fritsjen zijn geweer en wapenen, voor eenige dagen, afgenomen.

„ De Oude was te onvreden, dat Frits mij zoo toegenegen was. Voor mijne aenkomst, zeide zij, was Frits de goedhartigste, en gehoorzaemste jongen geweest: nu voerde hij, op mijne opstooking, allerleie aenstootlijke grappen uit, en hij hoorde haere vertellingen niet meer zoo opmerkzaem aen. — Deeze beschuldigingen, welken de nijd haer ingaf, moest ik daeglijks hooren, zomwijlen ook wel voelen, wanneer Frits om geen verbieden gaf; in zulk een geval ontzag zij zig niet haar aen mij te vergrijpen, dewijl hij dan met zijnen verroesten zabel oogenbliklijk zwaeide, en zwenkte, en iederen slag, die zij mij gaf, haer dubbel weder toetelde. Dat hij woord hieldt, had zij meer dan eenmael ondervonden, daerom nam haere verbittering tegen mij van dag tot dag toe.

Zij had onder haer huisraed een stuk van eenen Spiegel, waer van zij zig des morgens, als zij opstond, zeer lang, maer nog veel langer, als zij dagt, dat onze Heeren van hunne ondernemingen zouden terug komen, bediende. In de eerste dagen had zij mij beloofd, dat ik mij in denzelven bezien, en mij een weinig — vleijen kon: maer spoedig ontnam zij mij deeze vreugde, welke benevens mijne doos, aen mijn hart een der onontbeerlijkste behoeften geworden was. Zij floot haeren Spiegel weg, en

en wanneer ik haer om denzelven vroeg, wees zij mij met onvriendelijke woorden, en gebaerden af. Ik klaegde eindelijk Fritsjen mijnen nood: maer hij lachte mij uit, en zeide: *als ik er eenig belang in ſtelde, dan zou hij mij wel honderd dergelijken bezorgen.* Hij liep heen, en bragt in weinig tijd een oud vengſter, welks glazen hij den een' naer den anderen inſloeg. De ſcherven lag hij mij met groote vreugde, en zelfsvoldoening voor. Hij wierd zeer boos, toen ik zijn Spiegelwinkel niet met één blik verwaerdigde.

Hij was nog nooit zoo nieuwsgierig geweest, om in een' Spiegel te zien. Ik had veel moeite, om hem te doen begrijpen, dat zijn glas geen Spiegel waere, dewijl men zijn geſtalte daer in niet kon zien; maer dat het wonderbaere glas, het geen de Oude agter het ſlot hield, eene eigenſchap had, den menſchen, en alles, wat zij gaerne hadden, aftebeelden. Deeze onderrichting wekte zijne nieuwsgierigheid op; de wensch, om zig zelven te zien, ontſtond in hem, en beiden zogten wij gezaemlijk naer een middel, om de Oude den Spiegel aftenemen. — *Ik moet Mama weder binden*, zeide hij koelbloedig, en haelde nu een gantſche hand met touwen, waer van hij altijd voorzien was, uit zijn zak.

Neen, zeide ik tegen hem, *Gij moet haer daerom verzoeken.*

Maer als zij 't dan niet doet?

Zij

Zij doet 't zeker, als Gij maer regt vriendlijk zijt.

Genadige Vrouw Mama, zeide hij hard op, want zij was bij onze beraedſlaeging in de kamer tegenwoordig, en had ons zeker gehoord, *geef mij uwen Spiegel.* „ Dat heeft dat waenwijze aepjen U in het hoofd gebragt," — andwoorde zij, en zag mij aen. Ik keerde mij met natte oogen om. — Frits, welke dit bemerkte, hoe mij dien ſcheldnaem bedroefde, liep op haer aen, en deed, terwijl hij haer met zijn vuist dreigde, een hoogen ſprong, en riep met drift: *Gij zijt een oude aepin, Mama!*

Vader. Hier hebt Gij weder een bewijs, hoe die arme Frits geheel bedorven word, want ſchempen, en ſchelden is altijd het teken eener groote bedorvenheid.

Ferdinand. Maer de Oude had immers die goede *Leopoldine* het eerst geſcholden.

Vader. Zij had alzoo eerst bewezen, dat zij bedorven was.

Ferdinand. ô Ik verſta U — maer — het treft toch, als men geſcholden word. Ik gae bijna nooit van de ſchool naer huis, of Stoffel Klopper roept mij de leelijkſte ſcheldnaemen na. Dikwijls ga ik voorbij, en doe, als of ik het niet hoorde, en wanneer het dan niet ophoud, dan worde ik toch ongeduldig. —

Vader. En wat doet gij dan? Gij ſcheld hem weder? ô Ferdinand! — bedenkt toch, als eens

een

een verstandig man voor U ging, en hoorde dat Stoffel u schold, maer tevens zag, dat Gij op uwen weg voordging: wien van u beiden zou hij voor bedorven houden? of welken voor verstandig, en wel opgevoed?

Ferdinand. Ik geloof zeker, dat hij dan van mij het beste zoude denken.

Vader. Maer als hij u weder hoorde schelden, waer voor zou hij U dan houden? Waerom andwoord Gij niet? Uw geweeten zegt U, niet waar? dat hij U voor even zoo bedorven zou houden? denkt dan, lieve Ferdinand? dat het schelden van een bedorven onverstandig mensch — en zodanig is een ieder, die eenen anderen beschimpt —— U geene schade toebrengt Uw eigen gedrag brengt U eer, of schande aen Herinnert Gij U nog, Karoline! dien aertigen fabel, welken wij eens van de maen, en eenen hond gelezen hebben — daer de hond de maen, om dat zij niets en hij alles wist, geduurig voor een Os scholdt.

Karolina. ô Ja: daer in wordt gezegd:
De maen — niet waer? die schold toen weder?
ô Neen! zij zag met glans op dezen hond ter neder,
En voer, als ging het haer niet aen,
Geregeld voord langs haeren hemelbaen,
En bleef toch steeds om haren glans geroemd,
En altijd *maen* — nooit *os* genoemd.

Fer-

Ferdinand. Nu: lezen wij de geschiedenis verder.

„ In dit oogenblik sprong de oude op en nam mij bij den arm. Frits gaf een gil, want zijn zabel, waer mede hij mij eerst moedig verdedigde, was weg. Daer hij mij evenwel verdedigen wilde, stootte de oude hem enige treeden te rug, en mij gaf zij een harden slag. Frits sprong er weder op in, maer wierd ook weder weggegooit. Zijn toorn kon hij niet bedwingen, daer het hem aen kragten ontbrak, en ik was te bevreesd, en te zwak, om hem bijtestaen: maer dit sloeg zijn moed niet neder, en hij wagte nog een tijd lang met eene onbetembaere verbittering. Eindlijk bemagtigde de oude zijne handen, en bondt dien, met dat zelfde touw, waer mede hij haer te voren had willen binden. Als zij zijne handen met drift gebonden had, bondt zij hem ook zijne voeten, en toen zij hem geheel in hare magt had, bondt zij hem op een houten stoel. *Zit daer, tot dat Gij zwart wordt:* zeide zij tegen hem, en Frits zette een zeer droevig gezicht, het geen hij met een schriklijk geschrei vergezelde.

Ik liep tot hem, en hieldt mij aen hem vast. De Oude wilde mij van hem losrukken, maer ik verzamelde alle mijne kragten, en behield daerdoor mijne plaets, welke zij mij niet kon benemen, zonder de stoel, waer op Frits gebonden zat, te gelijk omtetrekken In deeze houding weenden wij eene zeer klaegende *Adagio*, die nu van den kant mijnes gebondenen, maer ontmoedigden Vriends door een paer-

 dui-

duizend oude hekszen in eene brullende *Allegro* veranderd werdt.

Daer wij alzoo onder de magt eenes sterkeren waren, bleef ons niets over, dan den weg der vriendelijkheid inteslaen, en dat was ons des te noodzaeklijker, dewijl alle onze Heeren uitgetrokken waren, en eerst naer verloop van veertien dagen terug verwagt werden.

Frits hielp mij de Oude om zijne verlossing smeeken, (welke ik bij deeze gelegenheid voor de eerste mael, genadige Vrouw Mama! noemde) en wel in zoo verre, dat hij die oude hekszen, die hem geduurig op de tong zaten, insloktte, en zig, zoo goed hij kon, lijdzaem hieldt. Maer mijne smeekingen waren te vergeefsch, en als ik eindelijk haer zoo geheel bestormde, gaf zij mij, in plaets van verhooring een paer klappen, welke Frits op nieuw in het harnasch joegen, dat hij met zijne stoel omviel, en nu als een slak in zijn huisjen op ellenbogen en knien voordkroop, en toen hij zig wilde losmaeken, verloor hij spoedig zijne kragten, en bleef zonder beweeging onder zijne stoel liggen.

Het hart brak mij, dat ik hem zoo hulploos op den grond moest laten liggen. Ik stelde alle mijne kragten in het werk, om hem met de stoel optericht en, maer het was te vergeefsch. Ik bad de Oude, met traenen, hem optehelpen: maer geene verhooring; *daer zal hij liggen blijven tot hij mak word*, die *onbeschaemde jongen!* zeide zij, en ging de deur uit.

Mij-

Mijne ongerustheid vermeerderde ten sterksten. Ik wierp mij weenende op de knien, en greep zijne handen, die, door het tevastbinden, koud en verstijd geworden waren, en nam mij voor niet optestaan, voor dat hij opgeholpen wierd. Frits gaf geen hoorbaer geluid, en wanneer ik hem met medelijden vraagde, of hem zijne handen en voeten niet pijnlijk waren? zeide hij: neen: en hij gaf zig moeite, om te lagchen. Maer zijn heldenmoed in het verbergen van zijn smart en verdriet, vermeerderde mijne smartelijke onrust, in plaets van dezelve te verminderen. En ach! de Oude kwam niet te rug, en ik kon haer nog niet eenmael om zijne verlossing bidden.

Hebt gij geen mes? vroeg Frits, kort daar op; *Gij moest mij losfnijden.*

Ik stond spoedig op, en zogt in het gantsche vertrek naer een mes, maar vond er geen. In de keuken had ik er wel meer dan een kunnen vinden, maar daar was de Oude. Terwijl ik met betraande oogen in het gewelf rondzag, vielen zij op de glasscherven, welke Frits mij te vooren voor een spiegel aangewezen had. Ik nam eene van dezelven, en begon het touw doortezaegen. Ongeduld, en angst, dat de Oude mij onder deezen arbeid overvallen mogt, gaven mij meer dan gewoone kragten. Toen eerst de knoopen, waer mede zijne handen gebonden waren, doorgezaegt waren, ging het dubbel spoedig. Frits kon zig al omkeeren, en met eene andere glasscherf, die ik hem gaf, de touwen

sen

aan zijne voeten doorzaagen, terwijl ik de anderen, die hem aan de stoel vasthielden, met dezelfde vaardigheid, doorsneed. In weinig tijds stond hij, van alle banden bevrijd, voor mij, en ik huppelde vrolijk om hem heen. *Ik wil Mama doodsteeken:* zeide hij geheel koelbloedig, en nam een taamlijk sterke ijzere staaf van den grond op, die hij bij zijne onderneming op de voorheen gemelde deur gebruiken wilde. Mij overviel eene kille schrik, bij deeze woorden, en ik gaf een gil, als of hij zijn breekijzer tegen mij opgeheven had. Weenend viel ik hem in de armen, en riep: *ach neen! niet doodsteeken, niet doodsteeken.*

In dit oogenblik, kwam de Oude, die op mijn gegil aangekomen was, in het gewelf, en zette groote oogen over Frits zijne verlossing. —— Maer hij liet haer geen' langen tijd, om zig te verwonderen; hij ging, als een duivel, op haer los, en zij had naauwlijks tijd, zig in een ander gewelf, het geen voor een keuken geschikt was, te redden, en de deur agter haer toeteesluiten.

Nu ging Frits, zonder een woord te spreken, met eene zeer deftige houding voor de deur van hare gevangenis af; en aen. Zomtijds knikte hij vergenoegd met zijn hoofd, als of hij wilde zeggen: *Gij zult mij niet ontkomen, Oude!* Mijn bidden, en mijne verzekering, dat mij aen haren spiegel niets meer gelegen lag, vermogten zoo weinig op hem, als de bedreiging der Oude, dat onze Heeren, zoo dra

dra zij te rug kwamen, hem in een gat zouden steeken, waer hem honger en dorst, ratten, en slangen, den euvelmoed zouden benemen. Als zij eindelijk den weg der zagtheid insloeg, hem, *lieve Frits!* noemde, mij den spiegel, en hem zijnen zabel beloofde te geven, en zoo geheel gulhartig verzekerde, dat het haer hartelijk leed ware, hem zoo gebonden te hebben, toen trof dit zijn goed hart, en hij zeide haer, dat zij nu ten voorschijn kon komen; hij was weder goed: had alles vergeeten, en vergeeven, en zou haer ook in 't vervolg niet weder binden, noch doodsteeken, noch oude heks noemen.

Zij kwam uit haere verschansing ten voorschijn, om de bedingen van haere vrije aftogt te vervullen. De zabel kreeg zij uit de kas, maer de spiegel niet zonder voorwendzelen, en draelen. Als Frits op nieuw daer op aendrong, gaf zij hem ten laetsten. Frits greep er begeerig na, zag er in, vlood in een oogenblik verschrikt, en doodsbleek te rug, en liet den spiegel vallen. Zonder een woord te spreken, zag hij dan mij, dan de Oude, met opgesperde oogen aen, en het scheelde weinig, of hij weende. Ik wilde hem over zijn belachlijk verschrikken voor zig zelven, bespotten als ik mij voor de onverdraeglijke opslag van de oogen der Oude, die haren spiegel aen gruis op den grond zag leggen, had kunnen verbergen. Angstvol verborg ik mij agter Frits, dewijl ik ieder oogenblik vreesde, dat zij met hare lange knobbelige handen mij zou aenvliegen. Ik zag

zag zeer duidlijk, hoe bezwaerlijk het haer ware, hare gramschap te beteugelen, en dat was voor mij genoeg, mij niet van Fritsjens zijde te begeven.

HET VIJFDE HOOFDSTUK.

Derhalve ging ik heden voor de eerstemael met hem, wanneer hij, door de gelukkige onderneming tegen Mama, aangemoedigd, het heldhaftig besluit nam, de gemelde ijzere deur te doen springen, en het nu niet optegeven, voor dat het hem gelukt was. De Oude zogt hem daer van aftebrengen, maer te vergeefsch. Ik begaf mij alzoo met mijnen heldhaftigen Vriend op den weg. De Oude zogt mij door allerleie voorstellingen te rug te houden, maer ik geloofde, dat de gebrooken spiegel nog te duidlijk in haer geheugen lag, en hield mij overtuigd, dat zij mij, zoo dra Frits zig omgekeerd had, hare gramschap zou doen gevoelen, en zijn zegenpraal over haer zevenvoudig ondervinden laten: ik ging daerom liever met hem.

Frits droeg in zijn hand een vlambouw, en op den rug een zak met eetwaeren. Ik volgde hem met sidderen, en beeven, met mijne rechtehand hield ik mij aen zijn rok vast, en in de slinksche droeg ik een

lantaarn. De Oude riep ons na: Wij moesten spoedig weêrom koomen, of zij zou ons haelen.

Het was mij, of ik in eene onmeetlijke diepte nederzonk. Waar heen ik zag, ontdekte ik voorwerpen, die mijn hart schriklijk deeden kloppen, en mijn leeden ijsselijk sidderen. Over mijn hoofd schudden geweldige stukken van rotzen, die zig scheenen te beweegen, en heen en weder slingerden, als mijne oogen van ter zijde slegts daer heen zagen. De vlam des fakkels zette alles, wat mij omringde, dan in eene zidderende, dan in eene schuddende beweeging, die mijn oog ontstelde, daer aen alle schrikbeelden voorstelden, en driemael verdubbeld vertoonden. Ik wilde in deze schriklijke verwarring nergends heenzien, maer eene innige onwederstaenbaere neiging dwong mij, tegen mijnen wil aen, te zien, terwijl een nieuwe schrik bij dien angst daer uit gebooren werd, welke mij zoo schriklijk werdt, dat ik mijne handen niet kon gebruiken, en mijne voeten, die geene voorstelling van mijne droefheid hadden, gedwongen wierden met snelle schreden te volgen.

De angst overweldigde mij op 't laetst geheel, toen ik zoo onbezonnen was, mijne oogen te sluiten. In een onmeetlijken kring, in wiens middenpunt ik stond, schaerde zig een geheele troep dezer verschriklijke voorwerpen om mij heen, begonden zig te beweegen, en werden in Leeuwen, beeren, groote honden, zwarte mannen, en ijslijke oude wijven met spitsze neuzen, en brandende oogen, veranderd. De-

ze gezigtkundige vertooning, welke de angst met haere verschriklijke verwen, in de allerbooste levendigheid voorstelde, was mij zoo vreeslijk, dat ik bijna geen kragt genoeg had, zijnen aenblik te verdraegen. Ik gaf een luiden gil, en viel zonder eenige zelfsbewustheid ter aerde.

Vader. Zoo gaet het allen vreesagtigen, als **Leopoldine**; zij zien schriklijke voorwerpen, waer hij, die onbevreesd is, niets, veel min iets onnatuurlijks of vreesagtigs, ziet. Zoo ging het **Lodewijkjen** in **Saltsmans** grondboek; hij zag een zwart mannetjen, een non, een doodshoofd, en er waren niets, dan boomen, takken, en dorre bladen, die door het maenlicht hem zoo toescheenen.

Een bange Boer moest eens in de nagt door een Bosch gaen. Geduurig zag hij angstig dan rechts, dan linksch, en waer hij heen zag, zag hij de schriklijkste gedaenten. Hier groote Reuzen, die voor zijne oogen in kleene dwergen veranderden. Daer een man zonder kop, en daer verder eene gantsche menigte van vreeslijke gestalten. Een koude schrik beving hem, en hij liep, wat hij loopen kon. Wanneer hij op eenmael tot zijne groote verbazing eenen geheel vuurigen man, en bij denzelven eene menigte kleene vuurige dingen zag; nu geloofde hij nabij de hel te zijn, en deze werd zeker als een' bode gezonden, en daer in dit oogenblik, de maen door de wolken brak, meende hij, dat de waereld vergong. Hij verdubbelde zijne schreden,

zag gedaurig om, of hem geen der helsche geesten, (want daar voor hield hij die vuurige dingen) naliep. Daar hij nu zag, dat niets volgde, en hij het dorp naderde, begon hij vrijer te ademen. Maer ach! hij moest nog voorbij het kerkhof, en hier, ach hier! zag hij een' zwarten man, die op hem aenkwam; — neen! dat was te schriklijk dat was te schriklijk voor **Hans**; hij begon te schreeuwen, als of zij hem bij de hairen hadden. *Wat is dat dan daer? wat scheelt U?* riep een welbekende stem. „ Ach! zijt Gij het? mijn lieve Heer Schoolmeester! zijt gij het? ach! ik ben zoo bevreesd!" zeide de beevende **Hans**. *Ja ik ben het, maer waer schreeuwdt Gij zoo om? wat scheelt U?* — „ach! ik dagt, 't was een spook." — *Zoo is U ook recht geschied, dat Gij verschrikt zijt. Heb ik, en heeft onze Predikant U niet honderdmael gezegd, dat er geene Spooken zijn?* „ Ja, Gij hebt goed zeggen, „ maer als Gij wist" — *en wat moet ik dan weeten?* Nu verhaelde **Hans** alles, wat hij in het bosch gezien had. De Schoolmeester lachte hartelijk, en verzogt **Hans**, nog eenmael met hem dezen weg te gaen; hij wilde ook gaerne de eer hebben deeze Spooken te leeren kennen. **Hans** wilde er eerst niet aen, maer daer zij nog twee bauren vonden, die ook mede gingen, liet hij zig eindelijk overhaelen. Zij kwaemen in het bosch, en aenstonds schreeuwde **Hans**: *daer is 't, ach! daer zijn zij!* De anderen zagen eerst niets, maer eindelijk ontdekten zij toch

 iets

iets blinkends. De Schoolmeester ging er' op af, stond eenige oogenblikken geheel nabij den vuurigen man, daarop bukte hij zig naer eenigen der kleene vuurige dingen, en stak dezelven voor aller oogen in zijn zak: „ *nu Hans!*" zeide hij, „ *willen wij deze Spooken van nabij bezien*. Nu gingen zij verder en vonden spoedig de Reuzen, en dwergen, en het geheele heir van spooken, die Hans zoo angstig hadden gemaakt. En wat was het alles? Takken van boomen, door welken de maen scheen, en die aen de verhitte inbeeldingskragt van Hans zulk eene verschriklijke vertooning gaven. Nu werdt hij braef uitgelachen, en als zij vervolgends in het huis van den Schoolmeester kwamen, en zagen, dat de geheele hel, welke Hans zoo verschrikt had, niets dan een oude boom, en omliggende verrotte spenders waren: zoo wist Hans zig niet meer voor de spotternij te redden.

Karol. Maer hoe is 't mooglijk, dat een mensch takken van boomen, voor Reuzen, en dwergen kan aenzien?

Vader. Dit veroorzaekt de inbeeldingskragt, welke altijd de werkzaemste is, wanneer zij een hartstocht word. Zijn wij vreesagtig, dan stelt ons de verbeelding schriklijke; zijn wij vrolijk, dan stelt zij ons lachende beelden voor; maer zijn wij bedroefd, dan schijnt alles treurig, ook dat wat ons voorheen vrolijk maekte.

Weet Gij nog, hoe de Heer L. bij de geboorte van

van zijnen eersten zoon in zijne vreugde over de gelaetstrekken van den kleenen jonggeborenen met zekere overtuiging zeide, dat hij eens een zeer verstandig groot man worden zoude? En als zijne Echtgenoote stierf, zoo geloofde hij in de eerste aendoening van smart, dat hij spoedig sterven, zijn Zoon dan in slegte handen geraeken, en een bedorven, en ongelukkig mensch worden zou. Daer hij echter wenschte eens vrolijk, en gerust te kunnen leven, zoo lag hij er zig geheel en al op toe, om deeze aendoening geheel meester te worden. Nu verder ——

Ferdinand leest:

„ Als mijne kragten zig weder begonden te verlevendigen, was het, als of ik in de verte mijnen naem hoorde noemen. Nog fluisterde, en snorde alles in mijne oogen, en eene aendoening van duister gevoel, joeg mij een zekeren kommer aen. Het oogenblik was mij te des te schriklijker, waer in ik van dezen onbeschrijflijken aengenamen doodslaep opgewekt werd. Het was mij, als of de stem, die mijnen naem noemde, allengskens nader en nader kwam, en als of het hemelsche veld, waer op ik mij geloofde te bevinden, steeds meer en meer verdwisterde, en verwijderde. Oogenbliklijk kreeg ik mijne bewustheid te rug, en ik sloeg mijne oogen weder op. Het hol met alle deszelfs schriklijke voorwerpen was op eenmael weder voor mij, maer zij kwamen mij nu niet meer

meer zoo vreeslijk voor, dewijl ik Fritsjen, die zig voorheen om mijn ſmart niet bekommerde, nu voor mij op de knieën liggen, en over mijnen toeſtand in traenen verzonken zag.

„ Ach! zijt gij dood, Leopoldine!" —— riep hij met eene hevige aendoening —— „ Ach! zijt Gij dood! ach! als Gij dood zijt, zo wil ook ſterven!" —— Hij wierp zig, vol ſmartelijke onrust, op den grond neder, en herhaelde onophoudelijk de woorden: ach! zij is dood! — zij is dood!"

Ik richte mij op, en zeide: *neen, ik ben niet dood!* — „ Nu, ſtout meisjen!" —— riep hij boos, terwijl hij opſprong, en zig de traenen van de oogen afdroogden —— „ waerom ſtelde Gij U dan zoo aan?" Te gelijk nam hij mij bij de hand, en hielp mij op. *Ach! ik kan niet meer gaen*, zeide ik zuchtende, *ik ben zoo bevreesd.* „ Gae dan naer uwe moeder terug:" —— zeide hij, en liet mij ſtaen.

Ik gaf een ſchreeuw, als of het hol boven mij inſtortte. De gedagte, alleen te blijven, was mij onverdraeglijk. Ik hing mij aen hem, en voelde van dit oogenblik niet half zoo veel vrees meer, als voorheen.

Eindelijk kwamen wij aen het oord, en de plaets; en Frits begon daedlijk, zonder verwijl, zijnen arbeid. Onbegrijplijk was mij de ijver, waer mede hij de grendels, en ſloten van de ijzere deur beſtormde. Ik ſtond aen de zijde, en deinsde, bij ieder

ieder ſlag, welken hij met eenen grooten hamer, onder de grootſte aenwending zijner kragten op het ijzer deed, verſchrikt te rug: zomwijlen waegde ik zuchtende hem te vraegen: „ och willen wij niet „ ſpoedig weder naer Mama te rug gaen?" —— maer hij gaf zig niet eens de moeite, mij daer op te andwoorden.

Mijne oogen waren geheel op de deur gevestigd, dewijl ik ieder oogenblik verwagte, dat zij openſpringen zoude. Bij deze gelegenheid ontdekte ik een' ſtaelen ſchijf onder de grootſte der drie ſloten, welke zeer glad gebleven was, en de vlam van mijn licht te rug kaeſte. Ik trad nader, en zag mij zelfs desgelijks verdrietig daer in. Daedlijk deed ik Frits dit opmerken, en verzogt hem, voor mij dit aertige ſpeelgoed er afteſlaen. Hij was daer toe terſtond bereid, en gaf eenen ſterken ſlag op dien ſchijf: eensklaps ſprong met een ontzaglijk geraes de deur open; de hengzelen kraekten, en boven, en onder ons hoorden wij het rollen, en ratelen als van duizende ijzere raderen, en kettingen. Mij viel de lantaern uit de hand, en het licht daer in ging uit. Ik wilde in deeze angst naer Fritsjen, die eenige ſchreden van mij ſtond, gaen; ik zette mijne voet vooruit, voelde; dat de grond onder mij wegzonk, en in dat zelfde oogenblik ſtorte ik in de diepte neder. Dikke duisternis ontving mij in haren zwarten ſchoot, en zomwijlen hoorde ik, als uit een diepen

afgrond, de stem van Fritsjen, die mij klagend nariep: „*ach! lieve Leopoldine! waar zijt gij?*"

HET ZESDE HOOFDSTUK.

Weenende strekte ik mijne handen naar hulp uit, maar niemand redde mij. Vergeefsch riep ik Fritsjen toe: hij scheen mij niet te hooren. Voor mijne oogen zweefden zwarte wolken; en als ik stil was, ruischte, en gonsde het mij verschriklijk door de ooren; alle die ontzaglijke gestalten, en beelden, die mij te vooren ontzagtig gemaakt hadden, kwamen mij weder op nieuw voor de oogen, en nu kon ik, door onafgebrooken schreiën, en klaegen, dezelven voor mijne gezigt van tijd tot tijd verdrijven.

Eindelijk hoorde ik Fritsjens stem weder. *Zijt gij daer nog, Leopoldine?* riep hij. — *Ach! ik heb geen licht, ik kan mijne Mama niet vinden.*

„ô Blijf hier, blijf hier!" — schreeuwde ik, en strekte mijne handen weenend naer den kant, van waer de stem kwam: „ik sterf — eer gij weder komt!"

Ik wil beneden komen! riep hij mij toe, en ogenblik-

kliklijk kwam hij, door kalk en steenen vergezeld, op mij af. Met hetzelfde geweld bemagtigde mij schrik en vreugde. Ik zogt met beevende handen rondsom naer hem, en toen ik hem eindelijk vond — — ô toen was ik geruster, en vroeg hem toch angstig: „ blijft gij nu bij mij?"

Ja! andwoorde hij kort weg.

„ Ach! ik ben zoo blijde! — 't is zoo duister! — zijt gij niet bang?

Neen, zeide hij, *ik ga slaepen!* Op deeze woorden, welke mij zeer verschrikte, zette hij zig neder. Hij nam zijn knapzak af, en gaf hem aen mij. *Gij kunt uw hoofd daer op leggen*, zeide hij. Ik had hem reeds gezegd, dat ik zoo vermoeid als hij was; maer dan had ik ook even zoo onverschrokken moeten zijn. Ik zag het oogenblik, dat hij in slaep zou zijn geraakt, met benauwdheid te gemoet, en vreesde dat de spooken, zoo dra hij zijn oogen zou geslooten hebben, het gastrecht aen mij zouden uitoeffenen.

Frits liet mij spoedig hooren, dat hij sliep.

Ik was vol angst, en toch wenschte ik ieder oogenblik, dat de Oude zoude komen, om ons te haelen. Deeze verwagting verligte mijn hart, en vereenigde zig op 't laetste met de verzwakking, die mijn schrikken, weenen, en klaegen veroorzaekt had, zoo dat ik in eene onrustige sluimering viel, welke spoedig in eenen wezenlijken slaep overging.

Toen ik ontwaekte, en met mijne hand van de

 re.

tegenwoordigheid mijnes beschermers mij overtnlagen wilde, was hij weg. Met een luiden schreeuw sprong ik op. Driemael riep ik, zoo hard ik roepen kon, maer bekwam geen andwoord. Eerst bij het vierde geroep vernam ik zijne stem, die driemael weêrgalmde: *ik kom aenstonds*, riep hij; *ik zal U haelen. Hier is Mama met de Lamp.*

In weinig tijds was hij bij mij. Hij nam mij bij de hand, en ging spoedig met mij voord. In den spoed stiet hij zig, aen groote steenen; die onder onze voeten lagen, maer hij zeide niets als: *ó je!* en ging daerom niet langzaemer. Als ik mij stootte, zeide ik ook, *ó je!* en dat was alles.

Wij kwamen eindelijk aen een licht plaetsjen. Frits zag in de hoogte, en zeide: *ziet Gij, daer is Mama.* Ik zag noch Mama, noch haer lamp, want geen van beiden was daer. Wat hij voor een lamp hield, was een kleen rond gat, door hetwelk een zonnestrael in het hol viel. Ik had veel moeite, om hem te overtuigen, dat hij zig bedroog: Hij geloofde mij niet eer, voor dat hij uit alle zijne kragten geroepen had: *kom beneden, Mama!* maer geen andwoord kreeg.

Niet verre van ons bemerkten wij weder een licht plaetsjen, het geen van grooteren omtrek was, dan het eerste. *Daer is zeker Mama*, zeide hij; maer zij was er even zoo min, als op het voorige. Dit luchtgat was grooter. Op eenigen afstand was weder een, en wat verder nog een. Zij stonden telkens

kens nader bij elkander; de gang wierdt steeds helderer, en eindelijk zagen wij eene plaets voor ons, die grooter en lichter was, als alle de voorige. Frits liet mij los, en liep daer naer toe, maer kwam verschrikt terug, en schreeuwde; *ach! alles brand.* — Ik verheugde mij niet weinig, dat ik hem nu zoude kunnen overtuigen. Wat hij voor vuur hieldt, was de zon zelve, die haere straelen op den ingang van het hol schoot. Kortom: wij waeren aen het daglicht; en mijne vreugde had geene grenzen.

,, Dat is die groote goude lamp!" — riep ik zegevierend — ,, waervan Mama ons verteld heeft" — Ik nam hem bij de hand, en wilde hem uit het hol trekken. Hij volgde mij langzaem. Als er een steen, die van de zonnestraelen bescheenen werd, zig bewoog, wilde hij met geweld in het hol terug, en toen hij mij, en hem door de zon verlicht zag, schreeuwde hij, rukte zig van mij los, en sprong, als of zijn hair brande, in het hol terug. Hij bleef er bij, dat buiten alles brande. Ik wist niet, of ik lachen, of schreiën moest. Geen vrees was mij zoo belachlijk, als de gedachte: *bij mogt mij alleen laeten*, verschriklijk waere. Ik bleef aen den ingang van het hol staen, en riep hem geduurig toe: ,, zie hu, ik brand immers niet." Eindlijk gaf hem zijne trotschheid weder moed: hij kwam bij mij, en vroeg; of ik niet warm was, en waer die groote goudene lamp waere? Ik bragt hem

hem op de vlakte, en nu zag hij met groote oogen in de Zon, maer ging aenstonds heen, bedekte met beide handen zijn gezigt, en draeide mij de rug toe. *Ik mag haer niet zien;* riep hij verstoord; *zij maekt mij blind; de kleene lampen zijn beter.*

Hoe belachlijk deeze uitdrukking mij ook voorkwam, ik durfde zulks toch niet laeten bemerken, om dat ik vreesde, dat ik hem daerdoor weder onder de magt der Oude zou terug geeven, en hij mij reeds tweemael gezegd had, dit te zullen bevestigen. Ik vergenoegde mij daerom, in de zon rond te springen, en hem telkens te verzekeren, men word, gelijk Gij zelf ziet, daer van niet blind: Hij zou maer wederkomen, en met mij gaen: nu zou ik mijne Moeder spoedig vinden, en zij zou hem dan bij zijnen Vader brengen.

Nu was de trek tot lachen aen **Fritsjen** gegeeven: dan mijne inbeelding, dat ik nu uit het hol was, en mijne Moeder weder zoude vinden, was niet minder belachenswaerdig, als de zijne, dat de zon hem het hoofd verbranden zoude. Alles wat ik om mij zag, kwam mij zeer bekend voor: en geen wonder! de boomen waren even zoo groen, en de heggen even zoo stekelig als toen, wanneer men mij van mijne Moeder roofde, en ons omvoerde. Ik eischte nu niets verder meer, als een' gebaenden weg, eene koets met veeren, en mijne Moeder in deeze koets. Maer het scheen mij zeer gering, ook dit alles te vinden.

De reis ging alzoo aen. **Frits** sprak, en droomde veel van zijnen Vader, en van zijn kleen paerdjen, die hem op eenmael zeer levendig in het geheugen terug gekomen waren: en ik onderhield mij met mijn doos, die, gelijk van zelven blijkt, onafscheidlijk bij mij geweest was, even zoo onafscheidlijk als **Frits** van zijne ring, zabel, en knapzak. Wanneer deeze voorstellingen, en droomen ons van tijd tot tijd verlieten, dan plukte ik bloemen, en **Frits** streedt met boomen, en struiken, die onder de scherpte van zijn zwaerd moesten zwijgen, en de bladen laten vallen.

Met eene kinderlijke zorgeloosheid, die voor de ziel hetzelfde is als *Opium* (*) voor het lichaem, kroopen wij door de boschen, en heggen, klommen over stronken en steenen, zonder eenige voorstelling van de wisselvalligheid onzer dagen te hebben. Dat de waereld, waer wij ons bevonden, veele dagreizen groot, en breed zijn kon; dat wij weeken lang in dezelve ronddwaelen, en echter geen uitgang vinden konden; dat onze levensmiddelen met den tijd opgegeten, en de honger ons kwellen zoude: dat de koude nachtlucht ons ziek maeken, en de dood ons overvallen kon, gesteld ook, dat de beeren, (voor wier aenval in dit bosch ons niemand kon verzekeren) zig de moeite niet zouden willen geven ons te verscheuren, of aen hunne

(*) Een slaepverwekkend middel.

kleene familie als speelgoed mede te brengen — van alle deeze voorvallen, die eenen volwassenen zweetdruppelen zou gekost hebben, hadden wij geen begrip: en hoe was dit mooglijk, daar wij agter ieder hegge eene koets op veeren dagten te vinden, en daar wij geloofden, dat, als wij maar durfden roepen, de bewooners van dit bosch ons dadlijk zouden helpen. Dat dit duistere bosch onbewoond zijn kon, daar dagt ik niet om, en Fritsjen, zoo als men ligt kan denken, in 't geheel niet.

Als nu de avond viel, en geene koets zig zien liet: als de boomen steeds duisterer, en het bosch steeds zwarter werdt: en zich geene andere huisvesting, als dat, wat wij zien konden, voor ons opdeedt; toen kwam er eene kleene ongerustheid in mij op, die bij een kind eene te loorgestelde neiging was; vooral bij het denken aan het goede slaeptalent van Fritsjen, en aan die gevaerlijke dieren, welke zig, zoo als ik wel had gehoord, in zulke wildernissen ophouden; dat vergrootte mijne wezenlijke en zeer pijnlijke angstvalligheid.

Ik verzon het laetste middel, om de verschrikkingen van de aanbreekende nagt te ontgaen: ik schreeuwde tweemael met alle kragt: *hier is Leopoldine!!* en geloofde daardoor mijne Moeder, die — toch in den omtrek zijn moest, een zeer hoorbaer noodteken gegeeven te hebben Frits, die bestendig vooruit liep, keerde zig om, toen hij mijn geschreeuw hoorde, verwonderde zig, en geloofde

loofde, dat ik alleen uit genoegen schreeuwde; en zonder mij iet te zeggen, deed hij eenige luchtsprongen, en riep wel tienmael in eenen adem: *hier is Frits!!* — Ik kan niet beschrijven, hoe ontrustig mij het geluid van deezen kleenen zorgeloozen maekte.

Steeds verbeide ik den schriklijken stond, waer in hij zig nederzetten, en slaepen wilde. Om deezen zoo lang als mooglijk was, te rekken, vertelde ik hem van wilde dieren, en beschreef hem de gedaente deezer dieren zoo goed, als ik dezelve volgends de vertellingen mijner Minne, en eenige prenten onthouden had. Zoo schriklijk de indruk was welke zij op mijne verbeelding maekten, jaegden zij hem geen de minste vrees aen: veeleer had hij het verlangen deeze gevaerlijke dieren eens te zien, en met hen, als zij hem niet lieten gaen, te vegten

Mijne wensch, om hem even zoo bang te maken, als ik zelve waere, om daer door groote heldhaftigheid te verkrijgen, kon mij op geene wijze gelukken. Ik moest vrolijk zijn, op dat ik hem daer heen bragt, om een paer mael uit alle kragten te roepen: *kom: hier, menschen! hier zijn twee kinderen!!* als hij deeze woorden, drie of viermael herhaeld had, en er niemand kwam, riep hij even zoo hard: *als Gij niet komen wildt, zoo laet het blijven!* en toen ging hij zitten, maekte zijne knapzak los, gaf mij een stuk koek, nam ook iets voor hem, en at met

met eenen smaek; die mijn eetlust even zoo bederven moest, als zijne heldhaftigheid mijne bedoeling geheel vernietigd, en zonder terugkeering verjaegd hadt.

Hier op maekte hij zig gereed, om te slaepen. Alle mijne leden beefden. Toen hij zulks bemerkte, zeide hij: *Zijt gij koud, gij arme Leopoldine?* en aenstonds trok hij zijn buisjen uit, en dekte mij daermede toe. Ik wist niet, of ik van angst, of van ontroering weenen wilde. Eindlijk overmande mij de vermoeidheid, en ik viel in slaep.

HET ZEVENDE HOOFDSTUK.

Jongen, laet de hond gaen! riep een harde stem, die mij deed wakker schrikken: *hij verscheurt U!* „Een Leeuw, een Leeuw!" riep Frits, en sprong met den blooten zabel heen en weêr. Een man, die over zijn geheel lijf, en zijn gezigt zoo zwart, als een kool was, liep hem na, en pakte hem eindelijk. *Hij doet U immers niets, jongen!* zeide hij. Frits deed moeite, om los te komen, maer de man hield hem vast.

Ik wist niet, wat ik van deeze verschijning zeggen moest. In 't eerst had ik van angst op den grond

grond moeten zinken: dan het geschreeuw van Frisjen, de groote hond, die hem zijne tanden liet zien, en de zwarte man, die hem vast hieldt, waren voorvallen, die mij geheel zouden verschrikt hebben, als ik die nacht niet zoo veel van beeren, leeuwen, en roovers gedroomd had. Maer ik wederhield mij; als ik zag, dat de groote hond, in plaetze van hem te verscheuren, voor hem liep, en dat de man, die hem vast hield, geen onvriendelijk gelaet vertoonde. De omstandigheid, dat het reeds helder dag was, droeg ook niet weinig tot mijne ontroering bij.

Toen Frits mij ontwakt zag, riep hij mij toe, dat ik hem zoude helpen: maer daer toe had ik lust noch moed. De man liet hem ook los, toen hij hem den zabel had afgenomen. Op eens vraegt hij ons, hoe het in all' de waereld mooglijk ware, dat wij in dit bosch kwamen? maer Frits hadt mij zoo veel van de Leeuw (waer voor hij den grooten hond hieldt.) te vertellen, dat ik zijne vraeg niet kon beandwoorden. Dit groote dier, zeide Frits, was gekomen, en hadt zijn koude neus op zijn aengezigt gelegd. Daer door was hij ontwaekt, en verschrikt opgesprongen. Daer het dier er geel uitzag, en een grooten bek had, zoo had hij aenstonds gemerkt, dat het een Leeuw was, die hem wilde verscheuren. Daerom had hij hem willen doodsteeken.

De man lachte hartelijk over deeze vertelling, en ik

ik lachte met hem. Wij zogten hem te overtuigen, dat dat dier geen Leeuw, maer een Hond was, waer voor niemand te vreezen had. *Dan hebt Gij mij voorgelogen:* zeide Frits tegen mij; *Gij hebt gezegd, dat een Leeuw geel was, en een groote muil had.*

De man herhaelde zijne vraeg, hoe wij in het bosch gekomen waren? —— ik andwoorde hem zoo goed als ik kon, terwijl Frits den hond streelde, en zig met hem verzoende. Ik sprak in mijn andwoord van koetzen, zwarte mannen, donkere gewelven, en oude wijven zoo verward, dat de man op eenmael over het een, en ander, bedektlijk, zijn hoofd schudde, en toen ik uitgesproken had, scheen hij niets wijzer geworden te zijn. Hij nam ons toen bij de hand, en bragt ons in eene armoedige hut, welke bijna driehonderd treeden van ons nagtverblijf onder boomen opgeslagen was. Hier zagen wij zijne Vrouw, en zijnen volwasschen Zoon, welke niet minder over onze aenkomst verwonderd waren, en niet minder aen mij vraegden, dan te voren de Vader. Door alle mijne andwoorden aen een te schakelen, scheenen zij mij geheel te verstaen. Dit besloot ik uit het gezegde der Vrouw, welke zig ontvallen liet: dat wij voornaeme kinderen zijn moesten, die men niet gaerne verlooren had, en dat zij, als zij onze Ouders kon opspooren, ons tot hen brengen zoude, als moest zij honderd uuren verr' reizen. Het geschenk, dat zij daer voor zou ontvangen,

gen, kon haer moeite rijklijk beloonen, en zij was in staet haere familie voor haer geheel leven gelukkig te maeken.

Dit groote denkbeeld van onze Ouders was vooral in hen opgekomen door mijne doos, en de ring van Fritsjen. Wij hadden deze kleenodiën laten zien, zonder dezelven uit onze handen te geven, hoe zeer de kolenfamille ons ook daerom verzogt. Vader, Moeder, en Zoon konden dezelven niet genoeg bezien, zonder telkens den wensch te herhaelen, dat wij die fraeije dingen niet mogten verliezen, maer dat wij ze hen moesten laten bewaeren. Maer daer aen was niet te denken.

Na verloop van enigen tijd kleedde de Vader zig aan, om, zoo ik hoorde, naer de Stad te gaen, en ons in den courant te laten plaetze. Ik liet mij dit verklaeren, en verheugde mij, toen ik hoorde, dat dit de beste weg was, om onzen Ouderen van ons eenig naricht te geven. Ik deelde Frits mijne blijdschap mede: maer die was met den hond, en den jongen kolenbrander zoo druk bezig, dat mijn bericht op hem geen invloed had. Den kolenbrander hielp hij vuur aenleggen, en met den hond maekte hij bokkensprongen.

Het duurde niet lang, of de Vader kwam te rug, en hadt bij hem eenen man, op wiens linker borst ik eene zilveren star gewaer werd. Hij was in zijn aengezigt vol bloed, en liep kreupel aen de rechter voet. Mijne eerste gedagte was, dat dit onze Heeren

ren gedaen hadden, en ik zag daedlijk naer de dikste heining, om mij te verschuilen: maer mijn schrik bedaerde, toen de Man en zijne Vrouw verhaelde, dat de genadige Heer door zijn Voerman in een kuil geworpen was, en daer door zijn gezigt, en voet bezeerd hadt. Niet verre van ons stond zijn wagen, die eerst moest worden gemaekt, eer hij zijne reis kon voortzetten. Hij wilde den voerman helpen, en zij moest ondertusschen den genadigen Heer helpen, en hem geven, wat zij in huis had.

Ik had groot medelijden met den Heer, want hij zag er geheel bleek, maer toch zeer vriendelijk uit. Frits was ook om, en bij hem, en bekeek onophoudelijk zijne zilveren star, en paruik. Beide deze stukken scheenen hem zeer te behagen, en hij wierp die sprekende blikken daer op, welke ik dikwijls in het hol van hem had opgemerkt, als hij de kas aenzag, waer in de Oude haer lekkernij weggeslooten had. Hij draeide zig bestendig om, en wederom, zag de star aen, en schudde onvergenoegd zijn hoofd, toen hij haer, op den rok vastgenaeid, ontdekte. Toen bekeek hij den paruik aan alle kanten, en eensklaps trok hij dien den Heer van het hoofd, en liep schielijk daer mede de deur uit. Voor de deur zette hij hem op, sprong eerst een wijl, als een' gek, in het gras rond, en kwam toen aen het vengster, riep er door, *koekkoek!* en liep in éénen sprong weg.

HET

HET AGTSTE HOOFDSTUK.

Ik stond bij den voornaemen Heer, en zag in angstvolle verwagting, alle zijne blikken, en bewegingen. Het gedrag van Fritsjen koste mij groote zweetdruppelen, dewijl ik vreesde, dat de Heer daer over boos zou worden. Hij stond ook op, en riep Fritsjen uit het vengster verstoord toe: dat hij hem zijn paruik zou wedergeven. Maer de kleine straetschender was al over de bergen. *Dat is een ondeugende jongen!* zeide hij tegen mij: *is hij uw broeder?* „neen, neen!" riep ik ik hem schielijk met eene veel beduidende stem toe, waer mede ik hem wilde beduiden, dat hij niet gelooven zoude, dat ik zulk eenen onopgevoeden Broeder had. Ongevoelig sprak ik toen met eene zekere minachting van Fritsjen, die op de boosheid van den Heer, op mijne eerzucht voor hem, en op mijne eigene kleene trotschheid gegrond was. Ik hoorde zoo gaerne bij deze gelegenheid, dat hij ons wel *U* noemden, maer het scheen niet langer welvoegelijk mij van hem te laten aenspreken.

Onderwijl kwam de Vrouw in de hut, en zette den Heer iets uit de keuken voor. Als zij mij met hem

 be-

bezig zag, nam zij deze gelegenheid waer, hem onze geschiedenis te verhaelen. De Heer hoorde haer opmerkzaem aen, en vraegde mij toen, of ik met hem wilde meêrijden? Hij zou mij bij mijne Moeder brengen. Ik zeide vrolijk: *ja:* en vraegde hem meer dan eenmael: of hij haer dan kende? Hij verzekerde mij haer zeer wel te kennen.

In dit oogenblik hoorde ik met eene zweep klappen, en op een posthoorn blazen. *Mijn volk zal gereed zijn!* zeide de Heer, en zag door het vengster. Ik zag er ook door: maer het was niet de postknegt, —— het was Frits, die Uilenspiegel; hij hadt de hoed van den postknegt over den paruik op zijn hoofd, zijn posthoorn omgehangen, en zijne groote zweep in beide handen. Als hij ons zag maekte hij eenige kromme sprongen, en lachte zig half dood. „ Geef den paruik hier!" riep ik, en ik werd zeer boos, als de Heer dat ook riep, en even weinig gehoor kreeg. Ik schreide van verdriet, en ik noemde hem onophoudelijk een stouten jongen. Eindelijk verdroot het den Heer: Frits, in plaets van te vreezen, stelde zig grappig voor hem, en zeide: *doe mij maer aen, kaelkop!* — neen! dat ware niet om uittehouden! Ik ging in een hoek, en zuchte van gantscher harte. Met elke zucht ging *eenen kwaeden jongen* over mijne lippen, en bij ieder *kwaeden jongen* verminderde een gedeelte van mijne liefde tot hem in mijn hart. Ik vreesde, dat de voornaeme Heer, door zoo veele beledigingen afgeschrikt zou worden, en zijn woord, om mij bij mijne Moeder te brengen, zou intrekken. Ik ging bij hem, nam hem bij de hand, en verzekerde hem, dat ik 't niet kon helpen, dat Frits zoo ondeugend was: hij zou dan ook op mij niet boos worden. —— De Heer zag mij vriendelijk aen, en noemde mij een goed meisjen.

Onderwijl kwamen de beide Kolenbranders met den Postknegt. Hij vraegde van Fritsjen zijn hoed, zweep, en hoorn te rug: maer Frits andwoorde hem bedaerd: dat die dingen hem behoorden, en hij ze behouden wilde. *Dat zal ik U wel beduiden!* zeide de postknegt, en stak zijne hand uit, om hem te grijpen, maer Frits sloeg hem aenstonds met zijne eigen zweep op het hoofd, en liep op de vlakte. *Dat is een kwaedaertige jongen!* riep de voornaeme Heer; *hij heeft onder de zwendelaers braaf geleerd.* Deeze aenmerking was mij een dolk in het hart: maer mijn smart vermeerderde, toen ik zag, dat die losbandige jongen ook den goeden ouden Kolenbrander, die hem agterhaelen wilde, en kort daer op ook zijnen Zoon, een frisschen streek op het hoofd gaf.

De drie mannen zaten hem als een opgejaegde Haes agter na, en zouden hem bezwaerlijk ingehaeld hebben, als de posthoorn hem niet tusschen de voeten gekomen was, en hem deed vallen. Nu vielen zij op hem aen, en namen hem alles, hoe zeer hij zig met handen, en voeten verweerde, af, en lieten hem daer op

op los. Hij sprong als een woedende haen heen en weêr, en de Postknegt kon hem alleen in toom houden, door hem nu en dan om zijne beenen te kletsen. Ik schreide, als ik dat zag, en bad den Graef (ik hoorde nu eerst dat hij dit was) dat hij Fritsjen niet zoude laten slaen; maer hij zeide: dat ik immers zelfs zag, dat die godlooze Jongen geen rust hieldt: een paer klappen konden hem geen kwaed. Dit andwoord maekte mijn hart nog weeker. Ik liep de hut uit, en smeekte den Postknegt, dat hij hem niet langer zoude vasthouden: ik liep naer Fritsjen, en bad hem rust te houden; dat de voornaeme Heer zeer boos op hem was; en het gelukte mij eindelijk den vrede te sluiten. — Frits, schoon hij overwonnen was, schreef echter nog de voorwaerden des vredes voor, en eischte, dat de voornaeme Heer zijnen zilveren star zou affnijden; maer dit wierdt hem geheel afgeslagen. Frits was echter niet van voorneemen den strijd weder te beginnen, en de zweep hieldt hem in teugel.

De Graef maekte zig nu tot zijn vertrek gereed. Hij nam mij bij de hand, en zeide: *kom, kleine! gij zult uwe Moeder spoedig wederzien!* Ik zag Fritsjen met bedroefden oogen aen, en was voornemens, den Graef te verzoeken, om hem ook meêtenemen; maer ik vreesde, dat hij mij zelfs, indien ik hem mijn verlangen ontdekte, agterlaten mogt. De Graef zeide tegen den ouden Kolenbrander, dat hij Fritsjen hoe eerder zoo beter in den Courant zou laeten plaet-

plaetzen, op dat zijne ouders konden weeten, waer hij te vinden was; voor mij zou hij zelf zorgen „ *Ik* „ *zoude u ook meênemen,*" zeide hij tegen Fritsjen; „ *als Gij niet zoo een ondeugende, en kwaedaertige boef waert.*"

Toen Frits bemerkte, waer van gesproken werdt, keerde hij zig stilzwijgende om, zuchte eerst een oogenblik, en barste op eenmael in een geweldig geschrei uit: *ik wil ook meê!* riep hij; maer de Graef trok mij voord, zonder naer hem te hooren. Het hart brak mij bij zijne traenen, en medelijden bewoog mij, om mijne vrees voor den Graef te onderdrukken. Ik smeekte hem dringend, Fritsjen ook medetenemen; maer mijn smeeken vermogt zoo weinig op hem, als de voorstelling van den Kolenbrander, die door de droefheid van Fritsjen even zoo weekhartig geworden was. De oude Vrouw stemde niet met hem overeen: zekerlijk, om dat het geschenk, dat zij, voor Fritsjens uitlevering, van zijne Ouders hoopte te ontvangen, haer levendig voor de gedagten zweefde.

Ik volgde langzaem den Graef naer zijne wagen. Hij hielp mij in dezelve, en zette zig naest mij. Nu kon Frits het niet langer uithouden: Hij gilde, en weende, en wende zig eindelijk tot mij, als hij zag, dat zijne traenen geen invloed op den Graef hadden. Hij strekte zijne rechtehand, waer aen het liefste, wat hij op aerde hadt, zijnen ringstak, naer mij uit, en riep hoogst beklaeglijk mij toe:

 niet

niet heen, niet heen! Ik dagt bij dezen aenblik van leed te vergaen; maer de Graef bleef ongeroerd, en beval den Postknegt voord te rijden.

Frits liep nog een tijd naast de wagen: maer toen hij zag, dat alles vergeefsch was, en dat hij telkens agter bleef, ging zijn fmart in woede over. De eene fteen viel agter den anderen nevens de wagen neder, en hij gooide zo lang, als hij ons raeken kon *Ziet Gij*, zeide de Graef, *wat voor een kwaede boef hij is? als Gij langer bij hem waert gebleven, hadt Gij even zo ondeugend geworden.* Ik fprak geen woord daar op, maer een heimlijke fmart perste mij traenen af.

HET NEGENDE HOOFDSTUK.

Mijn hart floeg onbefchrijflijk angftig, daer ik mij zoo geheel alleen bij eenen Man bevond, welken ik, lang zoo goed niet kende, als Fritsjen. De gedachte, dat ik daerdoor mijne Moeder zoude wedervinden, trooste mij echter van tijd tot tijd. Maer het gevoel eener toekomftige vreugde kon den fmart over het tegenwoordig verlies niet onderdrukken. Frits zweefde voor mijne oogen, en leefde in mijn hart. Dan verplaetfte ik mij met hem in die

die gevaerlijke omftandigheden welke ik met hem zoo gelukkig doorgeftaen had. Niets was met die aengenaeme aendoening te vergelijken, die mijne verbeelding mij gaf, als zij mij met Fritsjen in de fpelonk der Oude, in het hol, het geen voor mij zoo vervaerlijk is, en waer in Frits mij zoo moedig volgde, en in het duiftere bosch onder ingebeelden leeuwen, beeren, en tijgers te rug voerde. Niets ging den fmart te boven, welke mij deze gedachte verwekte. Maer niets trof mij meer, dan als ik herdagt, hoe hij zomtijds, om mijnen wil, van de Oude met touwen was gebonden, hoe hij, toen mij de vrees in het hol onmagtig maekte, naest mij op de knien lag, en weende: hoe hij mij troostloos natiep, toen ik in een kuil geftort was: hoe hij zijn rokjen uittrok, toen hij geloofde, dat ik van de koude beefde, en mij daer mede toedekte: en hoe hij eindelijk, in het oogenblik onzer fcheiding, zijn liefste op aerde, zijnen ring, mij weenende toeftak, om mij daer door te beweegen, dat ik niet met den Graef zou weg reizen. ô! het hart ontzonk mij, als alle deze voorftellingen in mijne ziel te rug kwamen, en met haer de fmartvolle gedachte, dat ik hem gantsch alleen, zonder eenige hoop, hem ooit weder te zien, in het bosch, onder onbekende menfchen, troostloos, te rug had gelaeten. Waerom bleef ik niet bij hem, tot dat onze Ouders ons afhaelden? Waerom vertrouwde ik mij aen eenen man, die wel zeer vriendlijk jegends mij

mij was, maer van wien ik geene zoo doorslaende bewijzen van een goed hart had, als van hem; die mij veel eer een zeker agterhoudend mistrouwen daer door had ingeboezemd, dat hij, in weerwil van mijn smeeken, Fritsjen van den Postknegt liet vast houden, en daer nae, in weerwil van zijn levendig berouw, in weerwil van het bidden, waer mede zelfs het geheel huisgezin des Kolenbranders hem bestormde, onbewoogen, en hardvogtig bleef, en Fritsjen niet medenam. Het viel mij niet meer in, dat Frits voor zijne stoutheid zijne gramschap verdient hadt, en ik deed mij zelve de bitterste verwijten, dat ik hem een tijd lang had kunnen verloochenen, en mij zijner schaemen.

Deeze pijnlijke voorstellingen schokten, en vervulde zoo geheel mijn hart, dat ik meer dan eenmael hard op riep: men zoude mij weder naer Fritsjen brengen: ik verlangde niet naer B.... te reizen. De Graef redeneerde en had veel geduld met mij, meer als zijn Kamerdienaer, die om mij, van de zijde van zijnen Heer, en op den bok van de koets verplaetst was. Deeze bood zig aen, om mij bij den Koolenbrander terug te brengen; maer de Graef wilde daer niets van hooren, en beval den Postknegt voorterijden, op dat wij spoedig in de Stad kwamen, waer het gezigt van den nieuwe voorwerpen mij van mijn verlangen, en mijne treurigheid schielijk bevrijden zou.

De Graef had gelijk. Het gezigt van de Stad gaf

gaf mij eene menigte nieuwe denkbeelden. Ik herinnerde mij, dat ik met mijne Moeder door dezelve gekomen was, en dat zij mij gezegd had, dat deeze Stad voor veele jaeren, een der magtigste Rijkssteden geweest was. Ik wist ook nog, dat zij over de Armée deezer Stad, die, zoo als zij zeide, uit *vijftig* Gemeenen, en *eenvijftig* Officieren bestond, waer van de eene aen den rechter, de ander aen den linker voet lam, en een derde, van vooren, en een vierde van agteren gebuld was, hartelijk gelachen had. Ik had het grappige deezer opmerking toenmaels zeer levendig gevoeld. Ik haelde haer in mijnen geest terug, en verzweeg haere werking niet. Ik deelde ze den Graef mede. Hij verwonderde zig niet weinig, als hij mij op eens met bedroefde oogen zag lagchen, en zette zig, om de afbeelding mijner Moeder geheel te vernemen, naer mij toe. De Kommandant van den Heer is reeds zedert tien jaeren dood — het Opperhoofd van de Artillerie heeft op zijn eenen oog een paerl; het Ingenieurs-corps bestaet uit meelwurmen, en de Mineurs zijn dieren, welken de Jooden niet eten moogen.

Ik gevoelde, dat ik daerover een tijd lang mijne smart vergat: maer schielijk werd zij op nieuw, en sterker als voorheen in mij opgewekt. Toen wij in den herberg aenkwamen, hielp de Kamerdienaer den Graef uit de koets; maer tegen mij zeide

de hij, toen ik verwagte, dat hij mij er ook zoude uithelpen: *Spring*.

Ik zette mij neder, en weende bitterlijk. *Nu*, ging hij voord, *men zou dat vuile ding er wel uitdraegen*. Neen, dat was te erg! Ik gaf van verdriet een' Juiden gil, en maekte daer door den Graef, die reeds vooruit was, opmerkzaem. Hij kwam terug, en vraegde mij; wat mij fcheelde? de Kamerdienaer andwoorde voor mij: *Zij wil er niet uit!* — Daer ik van fnikken geen woord kon fpreken, fchudde ik een weinig met mijn hoofd, om den Graef te kennen te geeven, dat hij de oorzaek mijner traenen was. De Graef zelf hielp mij uit de wagen, bragt mij op de kamer, die voor ons beftemd was. Hier zag ik wel, dat de Kamerdienaer reden had, mij *vuil* te noemen; maer des te minder vergaf ik 't hem.

Ik liet mijne traenen een' tijd lang eenen vrijen loop. Eindelijk hield ik naer veele vraegen van den Graef, waerom ik weende? op. Ik verhaelde hem, dat de bediende mij niet uit de koets had willen helpen, en mij een vuil ding genoemd had. De Graef beftrafte hem in mijne tegenwoordigheid, en beval hem, in ftilte, eene Naeifter te haelen, die mij van een nieuw reiskleed de maet zou nemen. Dat was een groote zegenprael voor mij; en de tevredenheid, over het beftraffen van de trotschheid des Kamerdienaers, vereenigde zig met mij-

mijne neiging tot een nieuwe kleeding, om mij in eenen nog beteren luim te brengen.

HET TIENDE HOOFDSTUK.

De afwisfeling der omftandigheden, de vriendelijkheid van den Graef, de zekere hoop, dat ik mijne Moeder fpoedig zoude weder zien, zette het aendenken aen Fritsjen verbazend in mijn ziel terug. Nog zomtijds ontwaerde ik iets bij buitengewoone omftandigheden, bij voorbeeld: door een dik bosch, door een kamervengfter, door het zien van eenen trotfchen kaerel, of van een fmeerig wijf, maer met grootere heldhaftigheid; eene ftille weemoedigheid mogt daer van het gevolg zijn, maer derzelver werking op mijn hart was niet meer op die geweldige, verteerende wijze, welke met tedere troost, en iedere hoop fpot.

Na nog wel langer dan tien dagen gereist te hebben, kwamen wij eindelijk in B..... *Waer is mijne Moeder?* was mijne eerfte vraeg, want ik had mij zeker voorgefteld, dat zij in B.... was. *Gij moet geduld hebben, mijn kind!* andwoorde de Graef: *zoo fpoedig gaet het niet. Gij moet eerst mijne wooning zien. Zoo lang blijft Gij bij mij.* — Ik ween-

weende bitterlijk bij die onverwagte afwisseling mijner vreugde. Allen, die in huis waren, zetten groote oogen, toen ik uit de wagen kwam. Men fluisterde elkander geheimvol in 't oor, en verwondering sprak uit ieders gebaerden. De Kamerdienaer werd niet vragen, die, zoo als ik bespeurde, mij betroffen, bestormd, maer hij beandwoorde dezelven met eene veel betekenende hoofdschudding. Zoo drae de Graef zig had omgekeerd, kwamen zij, als Bijen om mij heen. *Wie zijt gij dan, mijn kind? — zijt Gij eene bloedverwante van onzen Heer? komt Gij verre van daen?* — Deeze vraegen deeden zij allen te gelijk aen mij, en als ik hen wilde andwoorden, kwam de Kamerdienaer tusschen beiden, en zeide: ,, *geloof de ondeugende meid niet! zij bedriegt U! ik weet 't wel beter:* en bragt mij in de kamer van den Graef.

Zijne kostbaere Tafel, *Secretaire*, Spiegels, en Tapijten maekten een grooten indruk op mij, en ik hield mie op, als toen ik stuk voor stuk bezien had. Toen de Graef zag, dat de glans van zijn huisraed mij verrukte, zeide hij: *dat is alles voor U, als Gij bij mij blijft.* Dit gezegde beviel mij niet zeer.

Ik sliep de eerste nagt in het huis van den Graef taemlijk rustig, en toen ik ontwaekte, was het helder dag. Ik stond spoedig op en terstond kwam een kleen gebuld mensch binnen, welke mij ook den voorigen avond een aertig nagtgoed van den Graef

Graef gebragt had, en bragt mij een nog schooner *negligé* (*). Ik trok het haestig aen, en was spoedig gereed. Toen kwam de kleene Christoffel, (zoo was de naem van deezen kleenen mensch) met eenen Paruik-maeker. Toen ik gereed was, wagte de Graef mij in eene kamer, die wel kleener, maer even zoo fraei als de voorige was, en met de heerlijkste Spiegels, en meubelen voorzien. *Hier lieve Leopoldine!* zeide hij; *deeze kamer, met alles wat er in is, behoort U.* Ik was van blijdschap mij zelven niet, en huppelde van den eenen Spiegel, van de eene Kas tot de anderen, bewoog alles, wat zig liet beweegen, en sloot alles weg, wat weggesloten kon worden. Tot mijne groote verwondering vond ik geen Kas ledig. Hier trok een kostelijk Porceleinservis, daer honderd andere fraeije dingen mijne opmerkzaemheid. Zoo verliep ook deeze dag gelukkig, en vrolijk. Wanneer ik den volgenden morgen vroeg in de kamer van den Graef kwam, zeide hij mij, dat hij mij een gezelschap bij het ontbijt had gegeeven, op dat ik tijdverdrijf zoude hebben. Dit bericht gaf mij zulke vreugde, dat ik mij niet kon bedwingen. Mijne eerste gedachte was, dat de Graef mij eene heimlijke blijdschap wilde aendoen: dat hij mijner Moeder kennis van mijn verblijf had gegeven, en dat zij nu gekomen was, om mij afschaelen.

(*) Morgengewaed.

len. Dit had zeker een kleen wonder geweest, maer eene zodanige inbeelding, als de mijne nu was, is niet onmooglijk.

De Graef nam mij hier op bij de hand, om mij naer het gezelfchap te geleiden, dat zoo hij zeide, in mijne kamer op mij wagte. Ik rukte mij van hem los, daer hij mij te langzaem ging, vloog naer mijne kamer, maekte haer open, en — maekte haer weder toe. *Wat is dat?* vroeg de Graef, als hij mijne verwondering zag: *waerom keert Gij terug?* — „Ik ben gefchrikt" — zeide ik, en wilde heen: maer hij nam mij bij de hand, en bragt mij in de kamer.

Ik zag drie jonge Heeren met de hoeden onder den arm, en degens op de zijde, hoog en naer den fmaek gekapt, voor mij. Zij ftonden tegen over de deur in eene rechte linie, digt bij elkander, de grootfte boven, de kleenfte onderaen. Aen hun hoofd bevond zig een meer bejaerd Man met een ronden Paruik. Toen ik met den Graef binnen kwam, maekten zij allen vier, op eenmael te gelijk, eene diepe, afgepaste buiging. Daer op trad de man met den ronden paruik een voet voor uit, en riep: *Graef* Eduard! De grootfte der jonge Heeren deed ook een tred voorwaerds, maekte nog eene buiging, kuschte mij de hand, en wreef mij, daer hij nader kwam met zijne hooge, en fterk gepoederde kuif over oogen, neus, en mond. In plaetze van eene wederbuiging moest ik mij den poe-

poeder afveegen. De Hofmeester wierp een toornigen blik op hem, en riep, eer hij nog in de linie terug trad: *Graef* Willem! De middenfte der jonge Heeren kwam voor, maekte eene buiging, kuste mij de hand, en trapte mij daer bij ongenadig op den voet. *ô Wee!* fchreeuwde ik: *hij heeft mij getrapt. Het is niets!* riep de Graef, om den Hofmeester, en den ongefchikten Graef Willem, die in zeer groote verlegenheid waeren, te bemoedigen. *Maer het doet mij zeer!* zeide ik, terwijl ik bukte, en met mijne hand na de getrapte voet voel. de. *Zoo ijslijk zeer kan 't de genadige Freule niet doen*, zeide de uit den kring gekomene Gouverneur, *onze Graef* Willem *is niet zwaer!* ik richte mij op, en nu riep hij: *Graef* Karel! *de handkusch!* Graef Karel zag hem fterk aen, en bleef ftaen. *Nu? de handkusch!* riep de Mentor weder. Graef Karel zag hem nog een wijl aen, en ftamelde toen: *Niet eerst de pligtpleeging?* — *mijn God! ja zeker!* riep de Hofmeester: en nu kwam Graef Karel nader, maekte eene diepe buiging, en greep naer mijne hand. Maer ik trok die terug, dewijl ik mijn gezigt, en mijne voeten niet zeker hieldt. Terwijl hij bezig was mijne hand te vatten, kwam hem de degen tusfchen de beenen, en hij viel over mij heen. De Mentor, die zijn val wilde voorkomen, viel op hem, en ftootte aen eene tafel, waerop zes koppen met chocolade ftonden, die, klets! klets! nederftortten. De Graef, die

de

de tafel wankelen zag, en hem wilde houden, verloor het evenwigt, en viel met koppen, en tafel op den Graef Willem, en zijnen Mentor, onder een vloed van chocolade, die hen van alle kanten overſtroomde.

De andere Graeven bleeven, als van den donder getroffen, in reien, en gelederen ſtaen, terwijl ik over het verlies van mijn fraeijen chocoladekop, die mij den voorigen dag zoo veel genoegen had gegeeven, zeer treurig was.

Een bedroefd voorval! riep de Mentor, toen hij opgeſtaen was. — *Het betekent niets!* zeide de Graef, met zichtbaer verdriet. Graef Karel weende, en hieldt met zijn' rechter, den linker arm vast. Eene algemeene ſtilte. *Wij moesten ons aenbeveelen*, zeide de Mentor. *Onderdanigſte dienaer!* zeide de Graef — Weder eene algemeene ſtilte. —— *Maek Gij uwe aenbeveeling!* zeide de Mentor. —— *Laet het zoo goed zijn!* zeide de Graef. — Weder alles ſtil. — *Willen wij dan gaen?* zeide de Mentor. — *Waerom haest Gij U zoo?* zeide de Graef. — *Wij mogten hinderlijk zijn!* zeide de Mentor. — *In 't minſte niet;* zeide de Graef, terwijl hij de kamerdeur opendeed. — Nu gingen zij in eene gelijke ſlagordening met diepe, en ſchuine buigingen ons voorbij: de kleene Karel vooraen, en de Mentor het agterſte. Graef Karel ſtruikelde over de ſcherven; Graef Willem verloor zijn hoed, Graef Eduard gaf mij met zijne ſpooren een groote ſcheur in mijn rok, en de Mentor liep zoo kragtig tegen Christoffel aen, daer zij

zij beiden te gelijk uit de kamer wilden gaen, dat zij eenige oogenblikken elkander als ſtommen aenzagen, en het voorhoofd wreeven.

Een treurig voorval! riep de Mentor op nieuw. — *Zeer treurig!* riep de Graef. —— *Gij zijt allen recht zot!* riep ik, en liep weg.

Ferdinand. Lachende. ô dat is zeker geene waere geſchiedenis.

Vader. Ik geloof 't ook niet, dat dit alles op eenmael is voorgevallen: maer de Schrijver heeft alleen de ſtijve pligtpleegingen op deeze zonderlinge wijze belachlijk willen maeken.

HET ELFDE HOOFDSTUK.

Dewijl mijne neiging om mijne Moeder te zien, wederom was opgewekt geworden, zoo was het verlangen naer haer op nieuw in mijn hart ontſtaen, en ik onderhield den Graef geduurig over haer; maer ik wist niet, waer, en wie zij eigenlijk was, en kon hem, wanneer hij mij daernaer vroeg, niets gerustſtellends daer over zeggen, dewijl — ik zelve niets wist.

Zoo verre als ik mij herinneren kon, was ik bij eene bejaerde Dame geweest, die op het land eene

 kost-

kost-school had. Zij had mij wel somtijds van mijne Ouders gesproken, en mijne speelgenooten, die ik zomtijds, zoo wel als onze Gouvernante, daer nae gevraegd had, konden, of wilden mij het niet zeggen. Eindelijk ontdekte zig het geheele geheim. Mijne moeder kwam zelfs en kondigde haer als zodanige bij mij aen. Mijn hart klopte haer vrolijk tegen, en mijne genegenheid voor haer werd nog hartelijker, daer ik zoo lang naer haer verlangd had. Mijne liefde had geene grenzen, en hoe had zij ook grenzen kunnen hebben? Drie dagen bleef zij bij ons in de kost-school. Wij reisden weg, en door de buitensporige vreugde van mijne Moeder gevonden te hebben, die mijn geheel aenzijn omvatte, was 't mij niet ingevallen te vraegen, waer wij naer toe gingen. Na verloop van drie dagen kwamen wij in een bosch, waer zij van mij, en ik van haer door de Roovers op nieuw werd afgescheurd.

Dit was alles, wat ik den Graef verhaelen kon. Mijne afkomst bleef dus voor hem een ondoorgrondelijk geheim. Hij beloofde mij, dat hij alles zou aanwenden, om hier over opheldering te krijgen: maer hij gaf zig alweder geen moeite, ten minsten hij onderzogt zeer langzaem. Er verliepen dus weder weeken naer elkanderen, zonder dat ik eenig narigt van mijne Moeder kreeg.

Ondertusschen wist hij mij gedurig voorwerpen te geven, welke met het verlangen naer mijne Moeder in een' eeuwigen strijd waren. Wat ik flegts wensch-

wenschte, kreeg ik, maer ik geloofde dat hij mijnen grootsten wensch vergeten had. Hij gaf mij blankend speelgoed, fraaije almanakken, deftig huisraed om mijn' kleenen kamer schoon te houden, en alle andere werktuigen, welke het oog, en het hart van een jong meisjen kunnen bekooren, om daer door mijne opmerkzaemheid bestendig aftewisselen, en bevredigde alle mijne wenschen, behalven die, dat ik alle deeze fraaije dingen aen eene perzoone van mijn geslagt, en mijne Moeder niet kon laaten zien, en met haer mijne vreugde daer over deelen.

Deze wensch werd des te heviger, zoo minder ik op deszelfs vervulling hoopte. De Graef volgde in dit stuk zijn eigen zin, en alle mijne gebeden, die ik hem deed, bleeven onverhoord. Dikwijls weigerde hij 't mij bedaerd, en vriendlijk en beloofde mij zomtijds, dat hij mij zou voldoen; maer meestendeels kogt hij zig door een nieuw geschenk van zijne beloften af; zonder te bedenken, dat dit nieuw geschenk mijnen grootsten wensch nieuw voedzel gaf.

Hoe weinig hij voorhad, denzelven te vervullen, zeide mij de omstandigheid, toen hij eens den kleenen Christoffel wilde wegjagen, dewijl hij mij, gedurende zijne afwezigheid sedert drie dagen, toegestaen had, dat de beide dochters van onzen buurman, met welke ik uit het vengster, door wenken, en knikken, eene hartelijke vriendschap gesloten had, eenen halven dag in mijne kamer mogten door-

 bren-

brengen. Maer door erbarmlijk smeeken, en duizende traenen had ik hem wederom met moeite kunnen bewegen, dit wreede vonnis intetrekken.

Deze hardvogtigheid joeg mij ontevredenheid aen, die daeglijks grooter werd; en schoon ik alles had, wat ik wenschen kon, kwam onophoudelijk de wensch in mij, om van den Graef weg te zijn.

Karolina. Waerom zou toch de Graef, die altijd zoo goed tegen **Leopoldine** was, in dit stuk zoo gestreng geweest zijn?

Vader. Waerschijnlijk wist hij niet, of hij wel goede, en geschikte kinderen kon vinden, om met **Leopoldine** omtegaen, en om ongeschikte konde, noch wilde hij haer niet laten verkeeren. Zoo gaet het menigmael. Onze Ouders, en Meesters schijnen ook gestreng, als zij ons deozen, of geenen wensch ontzeggen; hier in is echter de hartelijkste liefde voor ons, en de zorg voor ons best gelegen. Neemt daerom, lieve kinderen! op nieuw, het voornemen, de bevelen uwer Ouderen, en meerderen altijd gaerne, en gewillig te gehoorzaemen, ook dan, wanneer zij U iets gebieden, het geen U moeilijk valt, of U eenen wensch ontzeggen, wiens vervulling U aen het hart ligt. Ik weet het immers, hoe lief wij U hebben, hoe dikwijls wij ons zelven eenen wensch weigeren, en onze rust, en genoegen opofferen, om uw geluk te bevorderen. Ik kan daerom ook te vreden zijn, om dat wij bij alles, wat

wat wij U gebieden, of verbieden, altijd uw best, en uw geluk ten oogmerke hebben.

HET TWAALFDE HOOFDSTUK.

Ik was bijna vier weeken bij den Graef geweest, toen zijn geboortedag inviel, welke door een luistertijk Gezelschap, in het welk ik de eenigste Dame was, gevierd werd. Na den maeltijd zette de Graef zig met mij, en nog twee Heeren in zijne staetsie-wagen, om naer de Diergaerde te rijden, waer een derzelver, ter zijner eere, een prагtig Soupé, had aengerecht. Wij kwamen onder tenten aen. De Heeren namen mij in hun midden, om met mij te wandelen. Ik was heden zeer pragtig aengekleed, zoo als de plegtige verjaerdag, de stand, en de rijkdom van den Graef het vereischte, en ik beviel mij zelve niet minder.

Als wij in de allée menigwerf op, en neder gewandeld hadden, maekte ons het geschreeuw van straet-jongens opmerkzaem, die zig in twee partijen gedeeld hadden, om met elkander te strijden. Zij vogten met eene verbittering, welke ons twijvelachtig maekte, of hun speelen ernst, of scherts waere. Zand, knuppels, zweepen, en ballen waren hun-

hunne Wapenen, en zij voerden die met eene groote behendigheid, en met waeren moed. Bijzonder muntte de Aenvoerder van den zwakken hoop, die altijd zegenvierde, onder allen uit. Hij was geheel zwart, reed op een stok, had een zabel op zijde, en in de hand een vervaerlijken knubbel. Als hij zig zien liet, dan week alles voor hem, en als de vijand hem naderde, was hij de eerste, die aenviel. Wij gingen nader bij het slagveld, dewijl wij er vermaek in vonden. Toen zij na eenigen tijd vrede sloten, en zig in reiën, en gelederen stelden, toog de dappere Aenvoerder met zijnen troep mij voorbij. Ik zag hem strak in de oogen, en op eenmael herkende ik Fritsjen. *Het is* Frits! *het is* Frits! riep ik met hartlijke vreugde, en maekte den Graef op hem opmerkzaem. Aenstonds sprong Frits, die zijn' naem hoorde noemen, voor den dag, en herkende mij op het eerste gezigt. *Zijt Gij daer?* riep hij met eene vrolijke verstomming, en zijn stokpaerd, en kommando-staf vielen hem uit zijne hand. *Speel mee!* zeide hij daer op, en nam mij bij de hand, om mij met hem voorttetrekken. *Foei!* schreeuwde ik geheel angstig: *Gij maekt mij vuil.*

Maer hij had geen begrip van mijne zorg; Hij hing zig aen mij, en smeekte, dat ik midden onder zijne troepen zou heentrekken. De zorg voor mijn nieuw kleed geraekte met de liefde voor hem in een tweestrijd. Het eerste wilde mij van hem losrukken; het andere hond mij des te sterker aen hem. De Graef, en zijne Vrienden, die door de nieuwheid, en belachlijkheid van den afmarsch verrasste waren, zagen hem een geruimen tijd aen. De Graef kwam eindelijk nader, en dreigde Frits met zijne rotting. Hij scheen toen eerst den Graef te herkennen. Eene aendoening, als van schrik, scheen hem op deeze ontdekking eerst te bemagtigen. Hij omvatte mij met beide handen, en riep angstig: *ach! kom, wij willen wegloopen! Hij neemt U anders weer mee!* Deeze woorden, die aendoenlijke toon, waer op hij dezelven uitte, en het geheele gevoel van voorstellingen, die hij in mij opwekte, zegenvierden over mijne liefde voor mijn kleed, en over mijne vrees voor den Graef. Ik bedagt mij niet langer, en volgde hem, zoo snel als een vogel, in het bosch. Door struiken, en heggen, over hout, en steenen, vlooden wij als of wij vleugels hadden, zonder dat wij in de eerste minuten vervolgd werden. Wij geloofden, dat, of de Graef, en zijne vrienden dagten, dat ons wegloopen geen ernst waere, of zij konden ons in het bosch niet zoo spoedig volgen, als wij van daer gegaen waren. Ik had echter, bij onze vlugt, zeer duidelijk gehoord, dat zij de bedienden riepen; maer die zaeten een geheelen streek van hun af onder een tent, en eer zij bij hen waeren, had de angst ons een paer duizend treeden verder gebragt.

Frits liet mijne hand niet los. Hij was doof, en

en ſtom voor mijn gegil, daer mij de doornen, en ſtruiken zoo ſtacken. Mijn aengezigt, en mijne handen waeren opgeſcheurd, en aen alle kanten waeide een wimpel van mijn zijden kleed. *Men komt! men komt!* riep er een ſtem, en ieder nieuw geroep ſcheen hem nieuwe kragten te geven. *Ach! ik kan niet meer loopen!* riep ik eindelijk, en viel van ſmart, en kragteloosheid neder. — *Ik zal U draegen!* riep hij en nu nam hij mij op, zette mij op een boomſtruik, en nam mij op zijn rug. Zoo liep hij nog een tijd lang, dan ſpringende, dan weder dravende voord. Eindelijk verlieten hem ook zijne kragten. *Ik kan U niet meer draegen!* zeide hij met traenen van ongeduld in de oogen, en als hij mij wilde nederzetten, viel hij zelfs met mij op den grond.

Karolina. Nu ben ik zeer boos op *Leopoldine*, dat zij niet bij den Graef bleef. Hoe ligt kan zij nu weder in de handen der Roovers geraeken!

Vader. Ja zeker, dat was eene onvoorzigtige ligtzinnigheid. Maer ziet, kinderen! tot zulke onberadene ſtappen kan een kind vervoerd worden, wanneer het zig niet gewend te denken, eer het handelt.

Ferdinand. Lieve Vader! men heeft mij dikwijls gezegd; dat men altijd eerst moest denken, eer men iets onderneemt, of wel vooral, eer men ſpreekt: maer ik kan niet begrijpen, hoe het mooglijk zij, altijd genoegzaemen tijd te hebben, om zig lang te bedenken.

Va-

Vader. Wij behoeven daer toe niet veel tijd. Onze ziel heeft het vermogen zeer ſpoedig te denken, en te overleggen. Indien *Leopoldine* haer ſlegts één oogenblik had bedagt, zoo zou zij aenſtonds gezien hebben, hoe onbetaemlijk het waere, met Fritsjen weg te loopen, en aen hoe veele gevaeren zij zig daer door bloot ſtelde. Maer nu moet ook van haer gezegd worden, het geen op alle ligtzinnigen, en onoverlegden past:

Eerst gedaen, en dan bedagt,
Heeft menig mensch in leed gebragt.

Ferdinand. Van een kind kan men toch niet vorderen, dat hij alles te gelijk kan bedenken?

Vader. Van een zeer kleen kind zeker niet; maer dat was *Leopoldine* niet meer. En daerom kan men ook hier zeggen: *wat* Hansjen *niet leer'*, *dat leert* Hans *nimmermeer*. Die zig in zijne vroege jeugd de ligtzinnigheid niet afwent, blijft in zijn geheel leven een ligtzinnig mensch: ja de ligtzinnigheid heeft dikwijls veele duizende hun vermogen, goeden naem, gezondheid, leven, en goed geweten ontnomen. Een onoverdagt woord, eene onoverdagte daed kan de ſchriklijkſte, en treurigſte gevolgen hebben, die zoo lang wij leven, ja zeer lang na onzen dood voordduuren.

*

HET

HET TWEEDE BOEK.

HET EERSTE HOOFDSTUK.

Frits stond naer een' korten tijd weder op, nam mij bij de hand, en bragt mij agter eene digt begroeide heining. Hij trok zijn zabel uit, en gaf mij dien in de hand. *Als zij komen*, zeide hij daer bij: *zoo steekt hen dood.* Daerop bragt hij eenige steenen bij een, die hij voor mijne voeten opstapelde. Zijn knubbel, die hem voor eenige minuten, als een staf van kommando gediend had, lag hij daer bij.

Nu zullen zij ons niets doen! zeide hij met een vergenoegder gelaet, nam in iedere hand een grooten steen, en hoorde met opene ooren. Bij het minste geritsel sprong hij op, om onzen vervolger te ontvangen. Hoe verder hij zig met zijne steenen

nen waegde, zoo dieper verschool ik mij met mijnen zabel in het bosch: mijne wapenen waren mij verschriklijker, als de vijand, dien ik daermede moest afweeren.

Het eene quartier verliep naer het ander', zonder dat wij onzen Vervolger ontdekten. Frits wierdt op laetst hooren, en wagten moede, en ging stilzwijgend op zijnen steenhoop zitten, en toen bekroop mij de vrees, dat hij in deeze gevaerlijke oogenblikken, volgends zijne zorglooze gewoonte, weder mogt gaen slaepen, en mij aen mijnen angst overlaeten.

„ Maer waer zullen wij nu heen? lieve Frits!" zeide ik kort daer na. — *Naer de genadige Mama*, andwoorde hij. — „ Naer de genadige Mama?" riep ik, en een koude schrik ging mij door alle mijne leden. Mijne voeten stortten onwillig neer mij ter neder. Het was mij, als of zij reeds haer spitze neus tot mij uitstak, en met haere magere handen mij bij mijn kleed pakte. „ Neen, neen!" riep ik met angstige traenen: „ dan liever naer den Graef!"

Nu was de beurt om te ontstellen aen Fritsjen. In de meening dat de Graef kwam, greep hij even zoo ras zijne steenen, als ik voor hem wilde linksom maeken.

Is hij dan hier? vroeg ik hem. Maer hij had geen tijd, om mij te andwoorden: dan in dat zelfde oogenblik hoorde ik een geraes agter de naaste hei-

heining. Om den vijand niet te digt op zijne hand te laeten komen, ging hij daedlijk aen het gooijen. In minder dan vijf minuten had hij zijn gantschen voorraed van steenen zonder voordeel in het bosch geworpen, en toen hij zijn laetsten, en grootsten steen meende weg te smijten, hoorden wij een der vervaerlijkste basstemmen roepen: *hagel, en weder! wie gooit daer?* Daedlijk kwam een geel gezigt, met zwarte knevels, door het geboomte heen, en zag ons, met wijd opgesparkte oogen aen. Frits rukte mij den zabel uit de hand, en ik maekte mij gereed, om weg te loopen: maer het was mij zoo zwaer als lood aen de voeten, en ik kon niet opkomen. Frits stond met ontblooten zabel twee voeten van de heining.

In het volgende minuut bracken twee sterkgespierden armen door de bladen door, en eensklaps stond een Kaerel als een boom, voor ons, die Fritsjen lachend aanzag, en zeide: *wildt Gij ophouden, jongen! wagt maer, ik zal mij degelijk verweeren!* Bij deeze woorden schudde hij aen de schede eenes grooten zabels, die hij tevens terstond uittrok, en daer mede over Fritsjen hoofd zwaeijen.

De moed, en zabel, van Fritsjen zonken te gelijk. Hij zag den breeden zabel van den Hussar met groote oogen aen, en deinsde eenige schreden terug. De angst voor dien gevaerlijken man wierp mij op de knië neder. *Nu, zoo erg zal het niet worden*, riep hij, toen hij mij in die houding zag: *stae op, lief meisjen!* Hij stak toen zijn zabel op, en hielp mij vriendelijk op de voeten. *Ik wil de U ook niets doen!* zeide Frits tegen de Hussar, en stak ook zijn zwaerd in de schede. De vrede was gesloten, en ik herstelde mij van de schrik.

HET TWEEDE HOOFDSTUK.

Gij had mij dood kunnen gooijen, kwaede jongen! zeide de Husfar, terwijl hij Fritsjen vriendlijk bij de hand nam; *en ik deed U toch niets.*

Deeze woorden persten mij traenen uit de oogen. Ik veste een onverschrokken vertrouwen op den man, die mij nog kort te vooren zoo vreeslijk geweest was. Ik meende gedurig, hem te verzoeken, om ons bij den Graef te brengen, maer de vrees, dat Frits niet zou meegaen, hield mij terug.

Frits scheen in niets zin te hebben, als in den grooten zabel, en de veldtasch van den Husfar. Hij bezag, en voelde die aen alle zijden, en bragt eindelijk de wensch uit, dat hij dit gaerne wilde hebben; hij wilde er zijn zabel, en commando staf tegen verruilen. De Husfar zeide, dat dit alles den Ko-

Koning toebehoorde, en hij het daerom niet mogt weggeven, en begon toen Fritsjen, dien hij voor den hoofdperfoon van ons beiden hield, naer zijne ouders te vraegen, en hoe hij hier kwam? hij kon zijn zwart aengezigt, en mijn zijden kleed niet overeenbrengen; en of wij Broeder en Zuster waeren.

Frits had geene ooren, daer zijne oogen zoo geheel bezig waren. De Husfar wende zig met zijne vraegen tot mij, en nu vroeg hij, hoe wij op deeze plaets gekomen waren? Ik verhaelde hem, dat ik met Frits van den Graef weggeloopen was, en dat hij mij bij de genadige Mama wilde brengen, waeraen ik echter geen zin had. Maer mijn broeder was hij niet.

De Husfar zag mij met groote oogen aen, en fcheen mijn bericht, fchoon hij meende, dat ik verftandig was, zeer onverftandig te vinden. Hij vraegde mij naer den naem van den Graef. Maer die wist ik niet, dewijl ik mij over zijn naem niet bekommerd had. Van de genadige Mama, welke ik hem zeide, dat mijne Mama, noch Fritsjens Mama was, kon ik hem ook niets voldoende zeggen. Op de vraeg, waer de Graef, en de genadige Mama woonden, andwoorde ik hem zonder eenigen omweg: in B.....

Het zweet droop den goeden man op de neus. *Daer ftaet de duivel voor!* riep hij, en wreef zijn rookend voorhoofd. *Alweder ben ik niet wijzer,*

zer, of de krabben zullen mij krijgen! Hij vroeg mij op nieuw, maer vernam niets, als het geen hij wist. Ik deed alle moeite, mij verftaenbaer te maeken, en verhaelde nog andere omftandigheden: als van den Graef, van de genadige Mama, en van *mijne* Moeder, ook iets van de zwarte mannen, donkere holen, en ijzere deuren, en voegde, om hem nog meer licht te geven, er bij; „ voor het huis van den Graef ftaen boomen, en in de ftraet, die links heen loopt, is eene Kerk."

Ik zag den Husfar aen, en hij mij. Hij kon niet meer vraegen, en ik niet meer andwoorden. Hij lag zijne hand op zijn voorhoofd, en keerde zig om. Frits nam dit oogenblik waer, trok zijn zabel uit, en begon de riemen, waer aen de veldtasch van den Husfar hing, doortezagen. Ik fchreeuwde, toen ik dat zag, en daedlijk kreeg Frits een ftoot, dat hij eenige voeten terug tuimelde, en eindelijk zeer zagt om verr' rolde. Hij zag den Husfar met woedende oogen aen, en zijne gebaerden gaven eene belachlijke wisfeling van fchrik, en gevoel van onmagt te kennen.

Terwijl bezag de Husfar de fchade, en was er eerst boos over. *Hondenjongen!* riep hij, terwijl hij op Fritsjen met opgeheven hand toefchoot; *Ik zal U flaen, dat Gij nooit weer zult opftaen!* — Frits hield zijn hoofd weg, en ik viel den Husfar in de armen. *ô Laet mij gaen!* — zeide hij nu nog boozer dan te vooren, *die mijne monteering*

 gaa.

aanrandt, tast mijnen Koning aan. Die hagelfche Jongen is van enkele vuilaerdigheid aan een gezet: een paer klingflagen zullen hem geen kwaed doen.

Als Frits van de klingflagen hoorde, welke hem zeer heilzaem zouden zijn, fprong hij op, en liep heen: ik liep hem fchreiend agter na, en wij beiden werden door den ouden knevelbaert vervolgd. Mij had hij fpoedig ingehaeld; Frits ftond van zelfs ftil, en kwam, op de verzekering, dat alles vergeten, en vergeven was, terug. De Husfar nam ons bij de hand, om ons naer de ftad te brengen. Hij verzekerde, dat hij ons bij den Officier zou aanmelden. De Officieren waren allen zeer gefchikte menfchen.

HET DERDE HOOFDSTUK.

Wanneer wij in eene groote Allée kwamen, ontmoette ons een Jood. Onze befchermer, die de hoop op een goed drinkgeld voor onze overlevering weder in een' goeden luim gebragt had, begon met den Jood te fchertzen. Hij vraegde hem, in eene bedorvene Joodentael: of hij ook twee kinderen van hem wilde koopen? — *waerom niet?* zeide de Jood met een lachend gezigt, waer onder

der hij innerlijke onderdrukte ergernis verborg: *waerom niet, als gij hen kunt verkoopen?*

De Husfar verhaelde hem daer op, hoe hij ons gevonden had: dat wij waerfchijnlijk verdwaeld waren, maer dat hij uit ons verhael niet kon wijs worden. De Jood werd opmerkzaem. Hij onderzogt de ftof van mijn kleed, en fcheen te onderftellen, dat hij voor dit pand wel eenige ftuivers geven kon. Hij bedagt er zig nu op, of hij ons niet magtig kon worden. Hij verzekerde den Husfar, dat hij den Graef, van wien ik verhaelde, wel zou uitvinden, en mij aen hem terug geven, dewijl hij alom bekend was. En fchoon hij een Jood was, rekende hij zig echter verpligt, ons aentenemen, daer wij in deeze Jaeren niet hongerig, en dorstig konden omdwaelen, en wilde gaerne ons, al waere het tot zijn fchade, medeemen.

Toen hij zag, dat zijne voorftellingen op den Husfar werkten, nam hij mij bij de hand, en wilde met mij heen gaen. Voor Frits zijn vuile frak fcheen zijn hart zoo liefderijk niet te fpreken, als voor mijn zijden kleed.

Maer de Husfar belette dit, en zeide: *waer het meisjen blijft, moet ook de jongen blijven! maer zonder drinkgeld niet van deeze plaets!*

De Jood taste in zijn zak, en kreeg er vier ftuivers uit. Dit was den Husfar te weinig, en hij gaf hem dat geld terug. De Jood gaf er nog een ftuiver bij, toen nog zes duiten, en eindelijk, als het

het den Husfar nog niet genoeg was, nog een stuiver daar bij, met de verzekering, dat dit alles was, wat hij, als een eerlijk man geven kon. Het bleef ook daar bij, dat hij niet meer geven kon, en hij liet ons bij den Husfar staan. Deeze, die toch voor zijnen doorgesneeden riem vergoeding wilde hebben, riep de Jood terug, en verkogt ons voor zes stuivers, en zes duiten. De Jood ging met ons spoedig de deur uit.

Wij hadden schielijk een vijftig treeden gegaan, als Frits een langen hals maakte, een sprong deed, en hard schreeuwde: *daar is de genadige Mama!* De Jood zag verbaasd op, en mijne voeten konden, bijna als uit *instinkt*, mij niet langer draagen. Frits trok den Jood, en deeze mij, met zig voord. De Jood vraagde onophoudelijk: *waar is zij?* Frits andwoorde onophoudelijk: *daar, daar! kom maar!*

De Jood deinsde verschrikt terug, toen er een oud bedelwijf op ons aankwam, Fritsjen bij de hand greep, en mij, als vol vreugde, opnam, omarmde, en aan de borst drukte. *Dat is zij?* zeide hij verstoord, terwijl hij zig met de hand agter de ooren krabte: *away! — away!*

Komt, kinders! komt! riep de genadige Mama: *ô hoe blijde ben ik, dat ik U weder heb.* Zij wilde ons voordtrekken, maar de Jood verzette zig daar tegen, en wilde zig bij ons doen gelden. Mama stootte hem met scheldwoorden terug. De Jood werd

werd boos, en wilde ons met geweld bemagtigen. Mama schreeuwde, en noemde hem een *Kinderdief*. Hier op bleeven eenigen voorbijgangers stil staan, en onderzogten naar de oorzaak van dit voorval. Mama zeide, de Jood had ons gestoolen, en wilde ons tot Jooden maaken. Eenige straatjongens vonden dit zeer waarschijnlijk, en begonden hem met slijk, en steenen te werpen. Hij streed een tijd lang voor zijne zes stuivers, en zes duiten, als eene Leeuwin voor haere jongen, maar eindelijk werd hij van de menigte overmand, en op de vlugt gedreeven. Mama maakte zig dat geweld ten nutte, en bragt ons door een steegjen uit het gedrang.

Vader. Het moet U niet verwonderen, dat de straatjongens den armen Jood met steenen wierpen, dewijl zulke kinderen meer oningetogenheid begaan; maar dit behoorde ieder, nadenkenden te treffen, dat Luiden, die eene goede opvoeding genooten hebben, en gaerne onder de verstandigen, en aenzienlijken willen gerekend worden, zig tot een genoegen stellen, eenen Jood te bedriegen, en te foppen, en alzoo vergeeten kunnen, dat Jooden, menschen zijn, zoo goed als wij, en onze Broeders?

Ferdinand. Maer Kristenen zijn toch beter.

Vader. Gelukkiger? wildt Gij zeggen, dewijl zij gelegenheid hebben meer te leeren, en tot betere erkentnis der waerheid te komen. Maer wat kunnen

nen de Jooden daer tegen doen, dat zij deeze gelegenheid misfen?

Ferdinand. Maer zij kunnen ook Kristenen worden, als zij willen.

Vader. Wanneer ik een Jood was, en had U in den Joodfchen Godsdienst laten onderwijzen, en U waere niets meer van de Kristelijke leer bekend, als dat de Kristenen veel beter denken, dan de Jooden, en nogthands dezelven op alle wijze drukken, zoudt Gij dan een Kristen willen worden?

Ferdinand. Neen, dan zeker niet.

Vader. Ziet gij derhalve wel, hoe onrechtvaerdig het zij, eenen Jood, of elk anderen, wie hij ook zij, die tot eenen anderen Godsdienst behoort, te befpotten, of te haeten, om dat hij niet van onze kerk is; en in den bijbel ftaet: *dat onzen God, in elken Godsdienste, die geenen aengenaem zijn, die hem vreezen, en recht doen:* dat is, die hunne pligten, naer de meerdere, of mindere kennis, die zij hebben, vervullen. De uitmuntende fpreuk, die ik U nog onlangs herïnnert heb: *alles wat Gij wildt, dat U de menfchen niet zullen doen, doet hen zulks ook niet;* behoort ook hier toe. Zoo ongevallig het ons is, wanneer iemand onze fpraek nabootst, of ons andere beledigingen aengedaen worden, even zoo weinig mogen wij onzen Medebroeder, hij zij Jood, of Kristen, op eene dergelijke wijze beledigen: neen: veeleer moeten wij, zoo veel wij kunnen,

hen alle diensten bewijzen, en daer door toonen, hoe voortreflijk de Godsdienst is, welken wij belijden.

HET VIERDE HOOFDSTUK.

Onder den weg kon Mama zig niet bedwingen, mij haere vreugde over onze wedervinding te betuigen: maer ik beandwoorde haere liefkoozingen zeer koel, want haer eerfte opflag had mij werklijk eene koude aengejaegd. Met een uitgeftrekt verlangen wenschte ik om den Graef, wien ik te vooren angftig ontweek; en dat verlangen vermeerderde zig met iederen blik op Fritsjen, die zig ten fterkften verheugde, dat hij weder bij zijne genadige Mama was. Mijn hart floeg hevig, om dat hij zig meer met Mama, dan met mij bezig hield. Hij moest, naer mijne meening, zig niet van haer laeten aenvatten, en kusfchen, maer even zoo veel afkeer van haer hebben, als ik zelfs.

Mama gaf alle hoop nog niet op, om mijn afkeer, die ik zoo zigtbaer liet blijken, van haere zijde door vriendelijkheid afteweeren. Zij vertelde, dat onze vlugt uit het hol haer een fchrik had aengejaegd, die haer het leven had kunnen kosten. Toen wij na verloop van zes Uuren niet we-

wedergekomen waeren, had haer een pijnlijke onrust bemagtigd. Met een Fakkel in de hand, had zij uuren lang het hol doorgezogt, en als zij eindelijk, onder de grootste verlegenheid, bij den ijzere deur gekomen was, en denzelven had afgesprongen gevonden, was zij sterkften getroffen. Zij had in de Spelonk omgeloopen, en toen zij bevond, dat hij niet zeer diep was, besloten, er in te gaen. Zij had den gang vervolgd, en was eindelijk tot haere grootste verwondering aen het daglicht gekomen. Twee dagen had zij in het dikke bosch rondgedwreld, en was op den derden bij den Koolenbrander gekomen, waer zij Fritsjen, maer zonder mij, gevonden had. Zij had van den ouden Koolenbrander vernomen, dat een voornaem Heer mij naer B..... gevoerd, en beloofd had, mij bij mijne Moeder te brengen. Zij was bij het huisgezin van den Koolenbrander in verdenking geraekt, want zij had bemerkt, dat zij gedurig zeer stil onder elkander spraken, en haer dan van ter zijde aenzagen, zoo dat zij bevreesd was geworden, dat men haer zou aenhouden, en aen het Gerecht overleveren. Zij had zig alzoo bij nagt van daer begeven, en Fritsjen meegenomen, welke ook zeer gaerne haer gevolgd was, vooral toen zij hem had beloofd, hij mij in B..... te brengen. Voor drie dagen was zij met hem hier aengekomen. Frits was met de jongens uit de buurt bekend geworden, heden met hen in de diergaerde gegaen,

gaen, en eensklaps van haer verdweenen. Zijne makkers hadden haer bericht, dat hij met eene kleene Jufvrouw van daer was weggeloopen. Zij meende ook naer den Diergaerde te gaen, en niet eer t' huis te komen, voor dat zij ons beiden wedergevonden had, want zij had terstond begreepen, dat ik zekerlijk die kleene Jufvrouw zijn moest. Door een gelukkig toeval was haer dit gelukt, en zij had Fritsjen, en mij, welken de Jood zekerlijk zou vermoord hebben, gered. Zij besloot haer verhael, het geen ik door verdriet maer half, en half aenhoorde, met nieuwe liefkoozingen, en vrolijke uitboezemingen, en beloofde mij, dat zij morgen met mij naer den Graef zou gaen, hem te voet vallen, en voor mijne overlevering van hem niet anders zou verzoeken, dan zijne bescherming, en voorspraek bij de Regeering, indien men haer als eene verdagte Persoon mogt aenzien. Daer na onderzogt zij naer mijne doos, en als ik haer dezelve liet zien, zeide zij, dat zij haere brillante armbanden, en oorringen ook nog had, die zij echter, uit voorzorg, en om de Regeering, welke uit haere vuile armoedige kleeding, en de diamanten ligt zou kunnen besluiten, dat zij eene dief was, op eene zekere plaets had verborgen, waer niemand dezelven zoeken, of vinden zou. De Juwelen waren zeker gestoolen, maer onze Heeren hadden haer dezelven, voor haere getrouwe diensten, vrijwillig geschonken. Frits had zijnen ring ook nog; maer hij dorst

hem

hem niet meer aan zijn' vinger draegen; hij had hem nu in een zakjen voor zijn borst hangen, waer hij beter bewaerd was.

Ik was met de genadige Mama iets beter te vreden als voorheen; maer Frits, die iets gehoord had, het geen hem onaengenaem scheen, was 't niet. Hij verklaerde moedig, dat hij niet naer den Graef wilde, en ik zou er ook niet heen. Dewijl ik nu nog boos op hem was, zoo verklaerde ik even moedig, dat ik naer den Graef wilde, en dat hij eeuwig bij de genadige Mama kon blijven. Daedlijk ging zijne trotsheid in weemoedigheid over. Hij zuchte zonder een woord te spreeken, met een nadruk, welke mijn hart ten diepsten trof, en mijns ondanks traenen afperste.

Inmiddels waren wij voor een ellendig kleen huisjen gekomen, voor 't welk overal gewasschen linden, en oude kleêren hingen. Dit gezicht, gepaerd met het gebabbel van tien of twaelf oude, en jonge wijven, die gedeeltelijk op banken, en stoelen, gedeeltelijk op den grond zaten, en lagen, breiden, of naeiden, maekte eenen onbeschrijfl jken gevoeligen indruk op mij. Alle tongen waren stil, alle handen lagen in de schoot, toen de genadige Mama met ons, als in zegeprael, in dit verblijf der armoede, en morzigheid intrad. Honderd kinderen van beiderleië geslagt, welke voor het huis, overal als gezaeid, lagen, riepen als uit eenen adem: *ha! ha!* en kwamen aenloopen, aentuimelen, of

of aenkruipen. Mijn opgetooid hoofd, en mijn zijden kleed scheenen deezen algemeenen opstand te beweeken.

Midden door het gedrang bragt Mama ons in huis, en zoo als zij meende met ons den trap optegaen, vernamen wij eene gillende stem, die agter ons riep: *ha, oude h... ! hier zal ik U vinden.*

Ik keerde mij om, en midden onder het gewoel van hoofden, zag ik den kop van een Jood, die als een bok onder de schaepen, door zijn langen baerd zig deed kennen, en nog eenige scheldwoorden over de bleeke lippen liet gaen. In 't kort, het was de koopman van onze kleene Persoonen, die waerschijnlijk met levensgevaer ons nageloopen, en onze schuilplaets ontdekt had, om zijne zes stuivers, en zes duiten niet zonder winst te verliezen. Mama keerde hem den rug toe, en gaf hem een ongezouten andwoord, het geen van de aenwezige verzameling met een geschater werd aengehoord, dat kort daer naer in duuwen, stooten, en slaen veranderde, het geen, als hagel, op den ongelukkigen jood nederdaelde, en hem eindelijk noodzakte, het haezenpad te kiezen.

Nu klom Mama met ons, zonder verderen aenstoot, de trappen op.

HET

HET VIJFDE HOOFDSTUK.

Het gezigt van de zwarte vuile kamer, waer in zij ons bragt, deed het beeld van de duistere gevangenis in het Rooversho! zeer levendig in mijne ziel weder oprijzen, en vermeerde mijn verlangen, om toch bij den Graef op mijne zindelijke kamer te zijn. Ik drong bij Mama aen, om mij nog heden tot hem te brengen, en ik was ontroostbaer, toen zij mij de onmooglijkheid aentoonde, om hem bij de aenbreekende nagt te vinden. Frits hoorde dit met eene levendige deelneming aen, die schielijk in traenen, en een smeekend gezigt, maer ook schielijk in woedige gebaerden veranderde: en toen Mama hem een stuk roggebrood in de hand gaf, in eene goede eetlust overging, welke hem duidlijk van zijnen ziele-angst scheen te bevrijden. Ik gaf Mama het stuk brood, dat zij mij gaf, met verachting terug, dewijl ik geen honger had, en het mij te grof was.

Mijn angst vermeerderde met ieder' oogenblik, dewijl ik mij de genadige Mama niet zonder onze Heeren verbeelden kon, en om dat ik vreesde, dat zij wel in de nabijheid zijn konden. Mijne vrees klom

klom tot den hoogsten trap, om dat ik Frits gerust zag. Ik begon te schreiën, en zou de geheele buurt wel bij een geroepen hebben, als men mij aen mijn gekapt hoofd, en zijden kleed van zelven dien dienst niet had beweezen. Werklijk stonden zij voor het huis, op de trappen, en voor de kamerdeur, als een beijen-zwerm. Men klopte wel honderdmael aen, en eenige vrouwenstemmen verzogten ingelaeten te worden. Mama zag zig eindelijk gedwongen, zonder verlof te geven, indien zij niet overweldigd wilde worden — en toen zij de deur opendeed, kwam er een vloed van vrouwen, en kinderen in onze kamer stuiven, welke mij in haer midden namen, van het hoofd tot de voeten bezagen, en eindelijk, (het geen het hoofdoogmerk van haer bezoek was,) de genadige Mama met zoo veele vraegen ten mijnen opzigte begonnen te bestormen, dat een gantsche dag, en dat gedeelte van het beste geduld, dat mijn eeuwig klaegen haer nog had overgelaeten, niet toereikende was, dezelven te beandwoorden. Als zij niet ophielden, ons uittevraegen, gaf Mama haer eenig andwoord, het welk niet beleefder was, dan dat, het geen zij te vooren den gevlugten Israëliet gegeeven had. Het gezelschap verliet ons daerop, en Mama riep, als zij haer de deur agter de rug toegooide, — *weg, bedelpak!*

Het was een geluk, dat de deur toe was: anders zou Mama, om dat zij ondernemen dorst, het Genood-

noodschap bij deszelfs rechten naam te noemen, aan stukken gescheurd zijn. Zij schreeuwden, en raesden verschriklijk voor onze deur. Ik weende, Mama schold, en Frits wilde er met zijn sabel op los.

Het geraes hield nog aan. Ik onderworp mij, daer ik niet anders kon, aen mijn noodlot, en zogt de vrees van de morsige kamer, en de aenbreekende nagt te verzetten, door de hoop op eenen volgenden beteren dag. Mama verzogt, dat ik zou gaen slaepen. Ik kon echter niet besluiten, om op dat vuile armoedige bed te gaen liggen, en ik legde mij dus op den grond neder.

Mama zou zoo de lamp uitblaezen, toen er een wagen voorkwam, menschen in huis en de trappen opkwamen, aen de deur klopten, en, toen Mama niet spoedig opendeed, geweldig floegen, in de kamer braeken, mij, en Fritsjen aengreepen, op den arm in een koets droegen, en donderend, en ratelend ons van daer voerden.

HET ZESDE HOOFDSTUK.

Ik zat eerst met toegedrukte oogen in de wagen, en dorst geen geluid te geven. Mijn voorige vrees, dat

dat onze Heeren niet verre van de genadige Mama waren, was door deeze geweldige ontvoering in schrik overgegaen, welke op een wijze van versterving op mij werkte. Het scheen mij onwederspreeklijk, dat onze Heeren ons naer hun schriklijk hol terug voerden.

Ik voelde, toen ik weder een weinig tot mij zelve gekomen was, dat twee armen mij vast omgesloten hadden, maer niet zoo vast, en geweldig, als de arm van den Kapitein, die mij eerst voor zig op het paerd had.

Ik hoorde ook een geraes; als of twee menschen keeven, waer bij zij eenige harde woorden spraeken, welke ik echter door het geweldig geraes van de koets niet kon hooren. Ik hoorde wel, dat het eene fijne, en grove stem was; maer deeze omstandigheid vermeerderde mijn angst, daer ik bemerkte, dat mijn Vriend Frits tegen eene overmagt te kampen had. Ik hield daerom mijne oogen nog toe.

Eensklaps schreeuwde dat Wezen, het geen mij vast hield, op den angstvalligsten toon: *ach! de jongen gooit mij er uit!* en in dat zelfde oogenblik gleed hij van zijne plaets, en trok mij mee zig mede.

Nu kon ik onmoogljk de oogen langer toehouden. Het kwam mij voor, dat het de stem van den kleenen Christoffel was. Het was mij een blijde ontmoeting hem, in plaets van een Roovers-

ka-

kapitein, te zien. Mijn angst was voorbij, en als wij voorbij een Lantaern reeden, overtuigde ik mij, dat het geheele gezelschap in de wagen uit niemand anders bestond, dan uit den Kamerdienaer van den Graef, den kleenen Christoffel, mij, en Frits.

Eensklaps hield de koets stil. De deur, waer aen de kleene Christoffel zig met zijn hoofd geweldig gestooten had, sprong op en daer ik even eene beweeging, om mij uittehelpen, gemaekt had, verloor ik, door dien het slot niet meer hield, het evenwigt, viel uit de Wagen, de kleene Christoffel over mij heen, die reeds door de opening van de deur met zijn halven lijf er uit gehangen had, en over deezen kwam hals over kop den Kamerdienaer, en Frits, die om ons vasthouden, ook het evenwigt verlooren hadden, en zoo wentelden wij, als een hoop Mieren, voor de voeten van den Graef, die aen den ingang van zijn huis stond, en dit gantsche Toneel met twee groote Lantaernen verlichten liet.

Hij bukte zig met een gelaet, in welke schrikken, en lagchen om de overhand streeden, over mij, hielp mij op, en ik kon niets doen, als hem met sidderende oogen spraekloos aenzien. De andere drie waren ook op de beenen. Frits nam mij bij de hand, met een van den Graef afgewend gezigt. De kleene Christoffel maekte zijne gewoone diepe buiging, en verzogt verschooning, dat hij, op een haertjen na, den hals gebroken had; en de Kamerdienaer hield met zijne linker hand zijn rechter schouder, wijzende met zijn rechte hand waer in hij de hoed had, naer Fritsjen, en zeide: *de jongen is van alles de schuld!*

Alweêr de jongen? zeide de Graef, en kwam met drift naer Frits toe. Deeze wilde bij den aenblik van den Graef wegloopen, zoo als in den Diergaerd. Maer hij kon niet voord, dewijl hij mijne hand niet wilde loslaeten. *Het is een booze boef,* zeide de Graef, *hij heeft een pak slaegen verdient.* Op deeze bedreiging gaf Frits mij een geweldigen ruk aen mijnen arm, en sprong daedlijk op zij, toen de Graef mij de hand wilde nemen. Het trof mij, toen hij van een pak slaegen sprak, en Frits was door zijn driftig uitvaeren ook geschrikt.

De Graef meende, mijne hand te bemagtigen, als hij door den welbekenden Jood, die met nog een bediende agter op de koets gestaen had, daer in verhinderd werd — deeze omvatte met zijne smeerige vingers den ellenboog van den Graef, en verzogt, om het beloofde *kleene* geschenk voor de aenwijzing van de jonge Jufvrouw. Het woord *kleen* sprak hij zoo kunstig uit, dat het als *groot* klonk. De Graef beval den Kamerdienaer, hem te geven, wat hij vroeg, dewijl hij zelfs geene hand van mij, noch Fritsjen kon afaemen, uit vreeze, zoo het scheen, dat wij weder zouden doorgaen.

Gij hebt toch geen ongemak gekreegen? zeide hij tegen mij, en zag mij met deelneming aen. Frits boog zig

zig bij deeze vraeg ook schielijk tot mij, als of hij hetzelfde vraegen wilde, en raekte daerbij met zijn hoofd tegen het hoofd van den Graef, dat hij terug stootte, en zeide: *alweer die verwenschte Jongen! — ô!* zeide Frits, terwijl hij verschrikt de hand vooruitstak, als of hij vreesde, dat de Graef hem een klap zou geven. Christoffel! pak den Jongen op! zeide de Graef zeer gramstoorig: maer toen stoot ik mij met gevoeligheid aen Fritsjen, waer door het den kleenen Christoffel onmooglijk werd, ons van elkander te scheiden. *Er moet anderen raed gedaen worden*, zeide de Graef; *breng hem in huis.*

Hij ging vooruit: ik volgde hand aen hand met Fritsjen, die langzaemer ging, dan ik, en die zomtijds door den kleenen Christoffel moest geholpen worden, dewijl hij niet zeer te vertrouwen scheen, en derhalve meer dan eens ongeraden stil stond. Zoo gingen wij de trappen op, en kwamen in de kamer van den Graef.

HET ZEVENDE HOOFDSTUK.

De Graef was hier geheel anders, als hij voor het huis geweest was. *Daer, zet U op de Kanapée, kinderen!* zeide hij zoo bevallig, en welmenend, dat Fritsjen van den schrik bekwam. *Gij zult moede zijn.* Frits lag zig, zoo lang hij was op de Kanapée, en zeide tegen mij: *kom hier ook leggen.* Maer het was mij niet zoo goed, als hem: want de vriendelijkheid van den Graef was mij nu zoo min aengenaem, als de vriendelijkheid van de genadige Mama, toen zij mij dwong haer spiegelscherven op te raepen. Zijn zijdelingsche blik op Fritsjen scheen mij de slag zelfs. Ik voelde daerom in 't geheel geen slaep.

Spoedig hier na kwam de Kamerdienaer, en gaf bericht van zijne onderneming. Hij verhaelde, dat hij alles zóó had gevonden, als de Jood zulks beschreeven had. De Oude had hij aen de Politie overgegeven, welke haer morgen vroeg de stad zoude uitbannen. In de wagen had ik mij zoo rustig gedragen, als Frits onrustig. Hij had zeker geloofd, dat men mij beledigen wilde, en hij had derhalven zig geheel tegen den kleenen Christoffel verzet, welke hij ook aengepakt, en mij van den bank met hem afgetrokken had. Hij had zig zelven niet kunnen ophelpen, en de Jongen had hem zoo veel werk verschaft, dat hij geen hulp had kunnen toebrengen. Van daer was het gekomen, dat wij, bij de opening van de koets allen er waren uit gevallen, eensdeels, om dat hij niet had kunnen, anderdeels om dat hij had willen helpen. Een geluk, dat wij niet op eenmael er uit gevallen waren, en onze armen,

 en

en beenen gebroken hadden. Maer de eerste was tot zijn geluk gevallen, eer de andere gevallen was, en op deeze wijze waren wij nog behouden in *Reynstein* aengekomen. Hij besloot met zijne voorige uitspraek: *die Jongen is van alles de schuld.* Maer Frits hoorde er niets van, want hij sliep.

Hoe komen wij van den Jongen af? Heer Graef! voer de Kamerdienaer wijders voord. Het wierd mij op deeze onvriendelijke vraeg benaeuwd, en ik zag den Graef met oogen aen, die hem mijne angst, en schrik aenkondigen moesten. Hij gaf den Kamerdienaer een paer oogwenken, welke deeze, dezelve met mijn gedrag vergelijkende, in stilte begreep. *Als de Graef het beveelt, kan het kind bij mij slaepen:* zeide hij op eenen geheel anderen toon. *Ik zal* Christoffel *roepen, dat hij mij helpt hem in mijn bed te draegen.*

De Graef andwoorde: *laet hem eerst wat vaster inslaepen.* De Kamerdienaer zag met eene houding, waer uit ik duidelijk meende te lezen: *waer toe die lange omstandigheid gemaekt!*

Men verwondere zig niet over mijne vaerdigheid, om in oogen, en gebaerden te lezen. Zij was geheel natuurlijk. Ik las alles daer in, wat ik vreesde, en ik vreesde niets, als waer toe zij beiden mij door hunne woorden, en daeden zelfs oorzaek gegeven hadden.

Zie nu, zeide de Graef: *hoe Gij uw kleed door dien Jongen toegemaekt hebt. Er is geen schoone plek aen.*

Ik

Ik zag hem spraekloos aen, en begreep niet, wat hij daer mede wilde zeggen.

Hij zal hier alles vuil maeken; ging hij voord; *en niets dan onheil aenbrengen. Uit de Wagen heeft hij U ook gestooten. Gij had den hals kunnen breken.*

Wat hij van *vuilmaeken*, en van *onheil* zeide, scheen mij waerheid: maer dat *stooten*, en *halsbreken* werkte niets op mij, dewijl ik wel uit de Wagen gevallen, maer mijn hals nog vast was. Het eerste gedeelte zijner aenspraeke maekte mij stom, maer het tweede bemoedigend. Ik verzekerde hem, dat Frits mij niet uit de Wagen had gestooten, en dat ik mij ook niet bezeerd had. *Vuil is hij zekerlijk:* zeide ik daerna met een diepe zucht.

Gij hebt hem zeer lief; zeide de Graef gulhartig; *Gij kunt daerom wel met hem op eenen kamer woonen.*

Dit gezegde had invloed op mij. Ik dagt nu aen den smeerigen rok van Fritsjen, en mijne schoone Stoelen, verlakte Tafel, en Kas.

Maer Gij weet zelfs; voer de Graef voord; *dat hij alles hebben wil, — dat hij alles verniel, en verslaet: — dat hij zoo gaerne steelt.*

Ik zidderde, want dat alles was waer. Ik herinnerde mij levendig de Keukendieverijen van Fritsjen, en zijne onrustigen geest.

Hij is daer bij valsch: zeide de Graef: *weet Gij wel, hoe hij ons met steenen wierp, toen wij van den Koolenbrander wegreeden?*

Dat

Dat was ook waer. De traenen kwamen mij in de oogen.

Het is dus het beste, dat wij hem wegmaken: zeide de Graef.

Ik was stom, en mijne traenen andwoorden.

Of, ging hij voord: *zoo Gij gaerne hadt, dat hij bij U bleef, dan zullen wij zoo lang zwarte kleeden over de Tapijten liggen, en uwe Kas, Spiegel, Tafel, en de overige Meubelen bekleeden, zoo dat hij er niets van zien kan.*

Ik was troostloos, dat ik niets tot verdediging van Fritsjen kon zeggen, en dat ik de zorg van den Graef, die daerteboven nog steeds mijn genoegen betrof, moest billijken. Het was mij nog zoo duidelijk, dat ik voorheen Fritsjen zoo gaerne met mij naer den Graef genomen had, en hem mijne kostelijke geschenken had laten zien, die nu, om zijne onbedagtzaemheid moesten bekleed, en weggenomen worden. Een groot deel mijner vreugde was door zijn afzijn verminderd. Ik weende als voorheen.

De Kamerdienaer kwam met den kleenen Christoffel. Hij zette Fritsjen neder, en scheen te verwagten, dat de Graef bevelen zou, hem optenemen, en wegtejaegen. Ik zag den Graef aen, en het hart klopte mij hevig. *Nu, Heer Graef?* zeide de Kamerdienaer. Op dit woord zag ik hem ook aen, maer ik kreeg een opslag van hem, die alle mijne leden deed zidderen. Ik geloofde daer in

in te lezen, dat het plan was om Fritsjen wegtedragen, en dood te slaen. Met angst, en droefheid, overeenkomstig deezen schrikkelijke ontdekking, liep ik naer Fritsjen.

Laet hem nu leggen; zeide de Graef: *hij kan deeze nagt in mijne Kamer blijven. Morgen zullen wij zien.*

De Kamerdienaer ging de Zael uit, maer de kleene Christoffel ging langzaemer, en bleef bij de deur staen. Mij werd het hart ligter.

Gij kunt U laeten uitkleeden, en naer bed gaen, zeide de Graef tegen mij. Christoffel trok mij het kleed uit, en ik ging in mijne Slaepkamer, doch niet, zonder nog eens na Fritsjen om te zien. De deur van mijn Slaepkamer moest openblijven. Dit wilde ik volstrekt; en Christoffel kende geen' anderen wil dan den mijnen. De Graef had er ook niets tegen, en dit was voor mij een grond van vertrouwen meerder.

De Kamerdienaer kwam ook weder, om den Graef te ontkleeden. Zij spraken stil met elkander. Ik kon er niets van verstaen, en mijne onrust werkte op nieuw. Ik ging niet eer na bed, voor dat de Kamerdienaer vertrokken was.

✻

HET ACHTSTE HOOFDSTUK.

Ik had het hoofd zoo vol, dat ik niet in ſlaep kon komen. Alles, wat mij deezen dag ontmoet was, kwam mij levendig voor den geest. Elke voorgevallene bejegening had haere vrolijke, en haere droevige zijde. Frits was ook eer, maer verſchriklijk morzig. Hij had mij op zijne rug gedraegen, tot dat hij bijna onmagtig nedergezonken was — maer hij had zig bij de wederontmoeting van Mama zoo verbazend verheugd. In zijne bekommernis, dat men mij eenig leed doen zou had hij alle zijne kragten aengewend, om mij te helpen, maer zijne deelneming had mij, en hem, en nog twee andere menſchen bijna het leven gekost. Ik had mij hartelijk verheugd, dat hij mijne kamer, en alle mijne kostbaerheden zien zou. Maer het was zeer waerſchijnlijk, dat hij alles bemorzen, en vernielen zoude.

Zoo gingen twee tegenſtrijdigheden over en weder in mijn hoofd, welke mij zelfs dolgeestig maekte. Deeze geduurige dobbering wiegde mij toch in ſlaep.

Het was dag, toen ik ontwaekte. Ik kleede mij, en

en ging in de Kamer van den Graef, waer ik Fritsjen vond. De Graef belde, en de Kamerdienaer bragt Chocolade, en dat in drie van mijne fraeie Koppen, ſchoon er reeds zes anderen, bij het laetſte *dejeuné* dat men ter mijner eere had aengericht, gebroken waren. Hij zette dezelven op den tafel, en de Graef zeide tegen Frits: *neem een kopjen, en drink, eer het koud word.* Frits greep, zonder eenig compliment, toe, en daer het ſchuim koud was, dagt Frits, de Chocolade is ook koud: Hij nam een hartlijken dronk, en eer ik omzag, lag mijne fraeije kop op den grond. Frits gaf een vervaerlijken ſchreeuw met vier of vijf zijner hoogſte ſprongen, die hem den pijn van een verbranden tong niet konden benemen, zoo min als zijn oude *ô wee!*

Ik ſtond, met een bekommerd hart, gevouwen handen, en bedroefde oogen bij de ſtukken van mijn Chocolade-kop, en bij den zwarten ſtroom over het ſchoone Tafelkleed. Mijne ſmart ging in bitterheid over, toen ik den Graef zoo gelaeten, en zelfs lagchen zag. *Arme jongen!* zeide hij; *hebt Gij U gebrandt?* — Frits ging voor hem ſtaen, ſtak zijn tong verr' uit, en voelde met zijn' vinger er op. Deeze ſtille vertooning, die ik, onder andere omſtandigheden had kunnen overſlaen, vond ik echter zoo afſchuwlijk, dat zij mijn' nijd vermeerderde. *Die Kop laet zig niet goed vasthouden:* voer de Graef voord; en de Godlooze Boef

(daer

(daer voor hield ik hem toen) gaet naer de tafel, pakt het blad met de Koppen, en Schotels op, en werpt het in eens op den grond, dat alles verpletterd, en vermorzeld was.

Dat was verschriklijk. Het scheelde weinig, of ik had hem aengevloogen: doch hij streek zijnen vinger weer over zijn tong, en ik overlaede hem met woorden, wier bitterheid men, naer de omstandigheden beoordeelen kan, waer bij ik nog gaerne een paer scheldnaemen aen de genadige Mama gegeven had, maer niet kon, om dat men, bij zulk eene geweldige beweeging, niet veel spreken kan.

Wat is er dan meer? riep de Graef steeds opgeruimd: *Gij had er toch niets meer aen. Ik zal U ook niet weer zulk breekbaer goed koopen.*

Dat was olie in 't vuur, en geen water. Het was mij, als of ik niets liever dan die Koppen had gehad, die gebroken waren, toen de Graef mij geene anderen weer wilde koopen. Ik weet niet, dat ik in mijn leven zoo verbitterd was, als in dit oogenblik. Toenmaels kwam mij de tegenspraek in de gedagten: „ Men moet iemand eerst hartelijk beminnen, om hem daernaer des te sterker te kunnen haeten!!

Zijt te vreden, zeide de Graef: *hij heeft 't immers niet met opzet gedaen.*

Nieuwe aenleiding tot ergernis. Deeze verdediging was zonder grond, en verbitterde mij meer, dan het verlies zelfs. Het was immers voorgenomene wezenlijke kwaedaerdigheid van hem. Mijne toorn steeg tot die hoogte, dat ik Frits niet meer kon aenzien.

Laet Christoffel *komen*, zeide de Graef tegen den Kamerdienaer: *om de stukken wegtenemen, en de Kamer schoon te maken. Gij kunt* (zeide hij tegen mij,) *met* Fritsjen *zoo lang in uwe kamer gaen.*

Neen! riep ik gramstoorig uit: *neen, neen! Hij zal niet met mij. Ik wil hem niet hebben. Laet hij naer de oude — heks gaen.*

Ik ging uit de Kamer van den Graef naer de mijne, sloot de deur digt, en was met een sprong in het midden. Eerst zag ik rondom, en boven mij en dagt — te sterven. Alle Tapijten, Stoelen, en Kasten waren met zwart linnen bekleed, alle mijne Meubelen omwonden. Met eene jammerklagt, die niet wel zoo beklaeglijk uit gesproken werd, wierp ik mij op de knien, ging met mijn hoofd in de een' hoek van de Kamer liggen, met het woeste voornemen, de oogen nooit weder te openen. Frits was verlooren.

HET NEGENDE HOOFDSTUK.

ô! Ik had door zuchten verligting van smart in mijne Kamer gezogt, naer ik had vermeerdering ga-

gevonden. Mijne fraeie Tapijt, en Spiegel, en mijne heerlijke Kas, en Tafel zoude mij het verlies van mijn Servies, het geen mij naer deezen het liefste op de waereld was, vergoed hebben, en nu vond ik dat alles met een affchuwlijk kleed overtoogen, en van het Servies in het geheel niets meer, daer het waerfchijnlijk was weggefloten. Neen: dat was te veel voor mijn verbrijzeld hart! Liever wilde ik de Capitein der Roovers, en de genadige Mama, dan Frits wederzien! Wien had ik den geheelen zamenhang van zulke fchriklijke voorvallen te danken, dan aen hem; aen zijne ongefchiktheid, zijne morsigheid, zijne overmoed, en zijne boosheid? *De Graef moet hem wegzenden!* zeide ik overluid, en deeze uitfpraek was des te bitterer, door de vrees, dat de Graef hem mogt ontfchuldigen.

Ik was misfchien een geheel uur aen mijne droefheid overgelaten geweest, als ik de ftem van den Graef voor mijne Kamer hoorde *Kom hier, Poldine!* zeide hij: Frits *heeft mij beloofd, niet meer zoo flout, en ongefchikt te zullen zijn. Hij wil gaerne met U fpeelen.*

Dit was eene tijding voor mijne ongerustheid. Hij kan niet verlangen, met mij te fpeelen, daer hij mij zoo bitter beledigd heeft. Hij kan daer uit mijne boosheid wel afleiden. *Is hij nog daer?* vroeg ik aen den Graef, in plaets van te andwoorden. *Neen, hij is in de Tuin*, andwoorden hij:

Wil-

Willem (dit was de naem des Kamerdienaers) *is met hem daer heen gegaen. Kom nu hier, en ga ook een weinig naer beneden*

Ik kwam bij hem, en voelde mij eenigzints opgebeurd, maer ik was voor alle fchatten der aerde niet in de tuin gegaen Ik nam den Graef bij de hand, zag hem treurig aen, en bad hem, toen de fmart weder woorden vond, Fritsjen te laten wegbrengen. Hij andwoorde hier niets op, en toen vermeerderde mijne haet tegen Fritsjen: maer ook te gelijk mijne hartelijkheid voor den Graef

Ik ging met hem in zijne Kamer: *Laet ons zien*, zeide hij: *wat zij beiden in de Tuin doen* Mijn Slaepkabinet had een uitzigt op de Tuin. Hij moest mij voordtrekken, want ik voelde mij in 't geheel niet bemoedigt, om Fritsjen uit eigen beweeging te zien. Ik hoorde Frits, eer ik hem zag Zijn gefchreeuw klonk mij, en kon mij niet anders dan als triumph-gefchreeuw in de ooren klinken: ik had hem voor zijnen vrolijken luim wel willen verfcheuren. Ik had reeds genoeg, hem te hooren, en wilde niet naer het venfter: want ik zou door hem te zien nog meer dan genoeg ontfteld zijn.

Ik zag uit, en ach! wat zag ik! Frits midden in mijne bloembedden, waer hij planten, en bloemen met wortels uittrok, en dezelven telkens zegevierend in de lucht wierp. ô Dat waere te veel! met bedroefden fmart wende ik de oogen af,

en

en erinner mij nu nog, gezegd te hebben. *Ik worde flaauw!* De Graef lag mij te bed, en riep uit het venster: *Jongen! laat dat blijven!*

Hoe lang mij de smart van mijne zinnen beroofd had, weet ik niet. Door de stem van Fritsjen kwam ik weder tot mij zelve. Ik zag op, om hem te zien, waer van daen hij kwam, en zag, dat hij met zijn lijf half binnen het venster hing, en zig, naer zijne gewoonte, half dood wilde lagchen. Ik sprong op, en liep heen. Ik hoorde nu nog, dat de Graef den Kamerdienaer toeriep, dat hij de Leêr niet moest laten uitglijden.

Vader. Ik ben hier niet zeer met den Graef te vreden. Mij dunkt, dat hij Frits hier door in zijn kwaed toegaf, en hem bij *Leopoldine* gehaet maekte: en dat kan ik niet billijken.

Karolina. Maer vergeef mij, hoe kunt Gij den Graef verdenken? Hij kon niet hoopen op *Leopoldine* met geweld iets te verwinnen, en toch had zij Fritsjen, schoon hij zoo een ondeugende Jongen was, en hij haer vervoerd had om wegteloopen, nog zoo lief.

Vader. Ik stem U gaerne toe, dat de Graef veele verontschuldigingen voor zig heeft, maer wij zullen ontdekken, dat hij met zijn list niet veel heeft uitgericht. De rechte weg is altijd de beste, en een listig gedrag, hoe zeer men daer mede de beste bedoelingen heeft, is nooit goed.

Ik ging weder in mijne Kamer. Onderweg ont-

moet-

moette ik den kleenen Christoffel, en wilde van hem weeten, waer mijne Meubelen geslooten waren. Hij zeide mij in de Kamer op de derde verdieping, en moest met mij daer heen. Daer hij den sleutel had, zoo zag ik mij spoedig onder mijne Meubelen, die echter ongeregeld op een hoop lagen, en stonden. Christoffel moest mij helpen, dezelven bijna zoo te stellen, en te leggen, als zij op mijne Kamer geweest hadden. Hij was de gewilligheid, en dienstvaerdigheid zelve.

Mijn smart verminderde eenigzins door bezigheid. Toen alles in orde was, kwam de Graef, en vroeg mij: *of ik bij hem eeten wilde? maer* Frits *zou er ook zijn.* Ik andwoorde aenstonds: *neen!* en verklaerde, dat ik met dien *slegten jongen* (zoo noemde ik hem wezenlijk) in mijn leven niet meer wilde te doen hebben, en verzogt hem dringend, hem zoo spoedig als mooglijk was, te laten weggaen. *Als men hem maer wegkrijgen kan,* andwoorde de Graef; *hij is zoo ligt niet te bedwingen.* Met deeze woorden verliet hij mij, en ik was om niets onrustiger. Bij zijn weggaen smeekte ik hem hartelijk, den Jongen niet bij mij te laten.

Christoffel bragt mij het eeten op mijn Kamer, en bij het opbrengen van den tweeden schotel berichte hij mij, dat er heden een groot Gezelschap, en Musiek zijn zoude. Hij had ook gehoord, zeide hij, dat de Graef den Kamerdienaer

be-

bevolen had, Fritsjen zoo lang weg te brengen, tot dat het Gezelschap zou gescheiden zijn. Een fraei, nieuw kleed was voor mij gereed, en de Kapper zou daedlijk na het eeten bij mij zijn.

De gedagte aen dit Gezelschap gaf mij heden het eerste genoegen, of liever gezegd, het nieuwe kleed, en het vertrek van Fritsjen veroorzaekte dit genoegen.

Ik at zeer goed. De Kapper kwam, Christoffel kleede mij.

Het waren alle Heeren. Zommigen hunner had ik nog niet gezien, en veelligt bevielen zij mij daerom beter, als het gewoone Gezelschap van den Graef, welk zig ook zoo veel niet meer met mij bemoeide, als deeze vreemden. Deeze vleiden mij nederig, en overluid, en daer door klom voor hen mijne achting.

De Musiek begon. Op den hoek stond een Musikant, wiens Instrument door het Gezelschap een *Haut-Bois* genoemd werd. Hij getuigde van zig zelven, dat hij een *Virtuos* was; dit woord, waer van ik mij veel verbeelde, dewijl ik het niet verstond, trok mijne achting tot hem.

Ik was zeer verheugd, en vergat geheel mijn voorigen smart, en dat des te ligter, dewijl de oorzaek scheen weggenomen te zijn. Maer spoedig werd mijne rust allerschriklijkst gestoord.

HET

HET TIENDE HOOFDSTUK.

De deur vloog open, en eensklaps sprong Frits binnen. — *Ik kan hem niet houden!* schreeuwde de Kamerdienaer agter hem.

Hij maekte een langen hals, en in hetzelfde oogenblik, waarin hij mij ontdekte, was hij ook bij mij. Mijne beide Heeren sprongen op, en riepen als uit eenen mond: *Wat is dat voor een vuilen Jongen! Hij is de speelgenoot van mijne Poldine!* zeide de Graef, die aen het raem stond, en eensklaps riep het geheele Gezelschap, als of hij het haer had voorgezegd: *onmooglijk! die zwarte duivel.*

Ik geloofde op den grond neder te zinken, maer niet van schrik, ergernis en toorn, maer van schaemte. Ik wilde mij van hem losrukken, en bescherming tegen hem bij het Gezelschap zoeken: maer zij traden allen met uitgestrekte handen terug, dewijl zij mij niet konden redden, zonder zig ten Fritsjen te besmetten. Hoe moet een sterflijk Wezen in zulk een' ontzaglijk smartelijken toestand gesteld zijn! De Musiek hield op, en het geheele Gezelschap trad in een ronden kring om mij,

 en

en Fritsjen heen. Alle oogen waren op mij gevestigd, alle neuzen opgetrokken, alle lippen floegen van eene spottende deelneming over, en men kon niet begrijpen dat zulk een aardig meisjen behagen kon vinden in zulk een fmeerigen Jongen.

Ik was bijna dood. Zoo lang ik kragt had, verweerde ik mij, zoo goed ik kon, tegen Fritsjen, die mij, ter voltooijinge mijns ongeluks nog steeds, *jou*, en *jij*, en *een dom meisjen* noemde: om dat ik mij niet van hem liet aanvatten. Men vergelijke de aandwoorden, *jij*, en *dom* tegen *aardig*, *lief*, en *beminlijk*, zoo als ik te voren genoemd werd, en de eerste uit den mond van eenen veragten, vuilen Jongen, en de laatste uit dien van zeer geschikte, en kostbaer gekleede Persoonen te hooren, en men maeke daer uit mijne beschaemtheid op. Deeze lieten mij werklijk in doodsangst, eer men mij van Fritsjen redde.

Eerst zou ik mij hartelijk verheugd hebben, als men hem nu een weinig afgeklopt had: want ik was recht boos op hem. De Graef gaf hem goede woorden, en eenige Heeren eensgelijks, om hem te bewegen, mij los te laeten. Hij deed dit eindelijk, maer zeide tevens, dat hij spoedig weêr bij mij zou komen. Men zette hem aan den vleugel op een stoel, en een der Muzikanten, gaf hem een strijkstok, waer mede hij zig den linker arm kon bestrijken, terwijl hij zich naer zijne gewoonte half dood lagchen wilde.

Ik zat weder op de Kanapée — mijne genoemde Heeren zaten weêr naest mij, maer elk een half el van mij af, en gaven mij elk oogenblik door een' gelaatstrek te kennen, dat zij vreesden zich vuil te maeken. Het was eene gedeurige foltering voor mij, terwijl zij mij nog steeds inluisterden, dat ik mij toch niet meer met dien zwarten Jongen zou inlaeten. Mijne oogen waren nat, en ik was gaerne weggegaen, als ik niet voor den fnelloopenden Achillis met zijn strijkstok gevreest had. Ook hadden mij beiden de Heeren belooft, mij te beschermen, als hij weer kwam.

Mijne vrees deed mij geen oog van den boosaerdigen boef (dit was hij nu zeker!) afwenden. Ieder zijner bewegingen scheen mij zijne wederkomst te voorspellen. De Muziek begon weêr. Hij hoorde, en scheen bijzonder veel genoegen te hebben in het speelen van den *Virtuos*, en vooral aan deszelfs Instrument. Op eenmael was hij van zijn stoel af. Ik vergezeide hem angstig met mijne oogen, maer zag, dat hij niet naer mij, maer naer den vleugel wilde. Het overige Gezelschap bemerkte hem niet, dewijl zij over het speelen van den *Virtuos* in verrukking scheenen verlooren te zijn. Hij maekte ook zulk een schoon geluid, en alle oogen waren op hem gevestigd, toen hem, als een blikzemstrael, het Instrument uit de handen viel, en hij, daer hij den mond nog vol wind, en opgeblazen wangen had, drie of viermael,

mael, op eene zeer klugtige wijze, *prr! prr! prr!* maekte, en met de vingers die langs het Instrument zig lieten bewegen, op en neder speelde.

Er verhief zig zoo een gelach, dat ik in 't geheel niet hooren kon, en de rust werd door een onophoudelijk gepraet, aen den vleugel, afgebroken. Ik zag Frits alreeds onder de Musikanten. De schaemte, en de ergernis van den *Virtuos* waren gelijk aen mijne voorige ergernis en schaemte.

Toen men zig een weinig hersteld had, was men 'er op bedagt, om Fritsjen den *Haut-Bois* afhandig te maken. Men zag hem op den vleugel, en wilde hem denzelven ontnemen. Maer als hij merkte, dat hij er niet meer op speelen zou, wilde hij zig er mede verweeren, en hij sloeg er zoo heldhaftig mede op zijn' vervolger, dat in weinig tijds niet meer, als het mondstuk in zijne hand overbleef. Ook ik vogt tegen hem, en kreeg een slag op mijne hand. De *Virtuos* werd onmagtig, en men moest hem uit de Kamer brengen.

Toen kwam de Kamerdienaer met nog twee andere bedienden in de Zael, greepen Frits aen, en droegen hem, in weerwil van zijn woedenden tegenstand, uit dezelve, de trappen af naer beneden in een Wagen, die op uitdruklijk bevel op hem gewagt had. Agter hem ging een man in een' groenen rok met een ronden Paruik, die met een dikken rotting gewapend was, aen den Graaf, op den

den ondersten trap, toeriep: *Ik zal hem wel leeren*. Het deed mij leed, dat hij hem niet daedlijk afklopte. Mijn toorn op hem was toenmaels boven alle beschrijving.

De Graef liet den zieken *Virtuos* in een Wagen naer huis brengen, en zoo drae hij weg was, klonk nog eenmael een verhazend gelach door het gantsche huis. *Hebt Gij den boef nog lief?* vroeg de Graef lachende aen mij, zoo dat 't mij in de ziel drong. Ik andwoorde met traenen, en Christoffel bragt mij op mijne Kamer, welke ik van het zwarte linnen geheel ontkleed, en met alle meubelen, zoo zindelijk, en cierlijk als voorheen, bezet vond. ô Het hart was mij weder zoo ligt!

Op den avond van denzelven dag, waar op Frits weggezonden was, zat ik weder met den Graef alleen in zijne Kamer. Alles, wat ik gaerne zag, was daer, en den Graef lag het mij zorgvuldig voor. Hij was gulhartiger, als ik gedagt had.

Zijt Gij blijde, lieve Poldtne! dat Frits *weg is?* vroeg hij aen mij.

Ik andwoorde van harte: *ja!*

Hebt Gij hem geheel niet meer lief?

Ik: van harte: *neen!*

Wien hebt Gij dan nu het liefste?

Ik andwoorde kort, en schielijk: *mijne Moeder!* Hij gaf mij nog een lekker stukjen Taert. Ik at met grooten lust van dezelve. Toen zeide hij: De Opzigter van het Guarnisoen heeft hem op den bok

bok gebonden, en hem daer afgeklopt. Ik verging van schrik, en smart; want ik zag in mijne verbeelding Fritsjen even zoo gebonden, als hij voorheen de genadige Mama gebonden had. Met een harden schreeuw sprong ik op, en de Taert viel mij uit de hand. Ik vloog naar mijne Kamer, en van daer weer terug. ik wist van angst niet, waer ik zou blijven: eindelijk ging ik naer bed, maer kon niet slapen, en mijn laetste gedachte was: Frits op den bok gebonden!

HET ELFDE HOOFDSTUK.

Met dezelfde gedachte ontwaekte ik weder: dan de Godlijke hoop van het menschlijk hart, dat hij den lijdenden Misdadiger bijstaet, was in mij levendig geworden. Wat Frits mij gedaen had, was vergeten, maer de trek, welken hij den *Virtuos* gespeeld had, nog niet geheel.

Ik brande van begeerte, om van hem te spreeken: en met wien anders kon ik dit doen, dan met den kleenen Christoffel? Het hart sloeg mij geweldig, toen hij mij kwam aankleeden. Ik verwagte, dat zijn eerste woord, als mijn eerste gedachte, Frits, zijn zou: maer dat was het niet:

hij verrichte stilzwijgend zijnen dienst. Dit was mij ondraeglijk, en pijnlijk. *Ik kon* toch niet het eerst van hem spreeken. Eene heimlijke beschaemde terughouding hield mij den mond toe

Welk kleed gelieft Gij aentetrekken? vraegde hij.

Het gestreepte! andwoorde ik.

Hij trok de schouders op, nam het kleed, bezag het aen het vengster, schudde het hoofd, en zag mij aen. Ik ging bij hem, en hij wees mij stilzwijgende eenige zwarte vlekken. Ik was geheel ontsteld. *Het gestreepte:* zeide ik, en het wierd mij benauwd. Ik keerde mij om. Toen had hij moed om mij te zeggen: *Het moet eerst schoon gemaekt, en genaeit worden.* Ik had kunnen schreijen. Het was dat kleed, het welk ik op de vlugt uit den Diergaert, in het bosch, had aengehad. het welk toen ook veel had geleden. *Een oude!* zeide ik weenend. *Die Godlooze Jongen.... Heer!* zeide Christoffel getroffen. Dat woord *Heer* kwam eerst eenige oogenblikken na het woord *Jongen*, waerschijnlijk, om dat hij op zijn eigen hoflijk gedrag dagt, daer hij zoo onbeleefd was om eenen Jongeling, *Jongen* te noemen, en tegen mij, zijne Meesteres, *gij*, en *jou* te zeggen: *maer*, ging hij voord, *de Jonge-Heer is ook niet zoo ondeugend, als men hem uitgemaekt heeft, en als......* Hij brak verschrikt af, dewijl de Graef in mijne Kamer kwam.

Poldine trekt heden een oud kleed aen? zeide hij.

 Ik

Ik ging bedroefd naar het vengster:

Ziet Gij niet naar uwe bloemen, en planten? voer hij voord.

Hier op keerde ik mij om, en zag naar mijn bedde. Op hetzelve lagen de beide vuile kleederen. Hij was mijn oog gevolgd, en daar hij het mij nu op het bedde zag ziaen, kwam hij nader, nam de kleêren op, en bezag dezelven, terwijl hij zijn hoofd schudde. Ik zag daedlijk naar eenen anderen weg.

Gij kunt dezelven nooit in uw leven wêêr aentrekken. zeide hij.

ô Ja! zeide ik schielijk: *als zij gewasschen, en versteld zijn.*

Maer als ik U eens nieuwe liet maeken..? vroeg hij toen.

Ik zweeg; maer hij had in mijne oogen moeten lezen, hoe aengenaem mij dit zou geweest zijn. Christoffel trok mij intusschen een oud kleed aen, en de Graef bragt mij in zijne Kamer.

Wij zullen eens naer den armen kranken ...... rijden: hij is ziek, zeide hij.

Ik had den naem van den *Virtuos* niet gehoord, maer ik begreep toch, dat hij hem bedoelde.

De vlek is nog niet geheel van den grond.

Ik begreep even zoo spoedig, welken vlek hij meende.

Is uwe hand nog blaeuw?

Ik stak mijne hand uit. Ik had niet gezien, dat zij blaeuw was, maer zij kon 't toch wel zijn. Hij

Hij trok haer half met geweld agter mijn rug om, en zeide: *men ziet nu niets meer.*

In dit oogenblik ging de deur van de Voorzael open. Mijn angstig hart zeide mij, dat er bezoek kwam. Ik rukte mij van den Graef los, en sprong door de Voorzael naer mijne Kamer. Ik was in den grootsten angst, dat iemand mij ontmoeten, en mij zoo onzindelijk vinden mogt. Ik zag niemand, als den Kamerdienaer. De Graef riep mij na, of ik het ontbijt op mijn Kamer wilde hebben? *ja, ja!* riep ik, zonder mij omtekeeren.

De Kamerdienaer bragt mij het ontbijt. Het zou mij aengenaemer geweest zijn, indien de kleene Christoffel het mij had gebragt.

Ik bleef den gantschen dag, niet zonder heimlijk verdriet, alleen t' huis. De Graef was naer T...., waer zijn Tuin was, gereden. Hij was gewoon, mij dikwijls medetenemen, maer heden niet. dewijl ik, zoo als de Kamerdienaer mij zeer duidelijk, en tevens zeer verwijtend te kennen af, thands geen aenzien had. Zoo lang die neerslagtigheid van geest duurde, zag ik Fritsjen niet op den bok gebonden, zonder hem mij tevens met den *Haut-Bois* rondslaende, te verbeelden. Dit laetste geval werkte op mijn hart nog meer tegen hem, als het eerste voor hem.

De kleene Christoffel was veel bij mij, maer ik voelde mij geheel niet opgewekt om hem weder op het gesprek te brengen, het geen dien morgen door de komst

 van

van den Graef was afgebroken. Over tafel echter kwamen wij van zelven op de genadige Mama uit het hol, en hij verhaelde mij, dat de *Politie* haer had aengehouden, en in de gevangenis willen brengen: Zij was echter daer van bevrijd: de *Politie* had den Heer Graef hier van naricht gegeven, en nae de beide kinderen onderzogt, waer op de Heer Graef had laten zeggen, dat hij dezelven als de zijne zou aannemen, tot dat zij hunne waerdige Ouders wedergevonden hadden.

Maer, waer is dan Frits? vroeg ik.

De jonge Heer is bij den Opzichter van het Gaarnisoen; andwoorde hij; *daer zal hij zeer veel leeren.*

Maer hij zal hem binden; zeide ik misschien wat te hard, en angstig

God bewaere ons! riep Christoffel, *dat durft de Heer Opzichter niet ondernemen.*

Maer, ondervroeg ik hem: *Gij hebt immers gezegd, dat hij hem afrossen zou.*

ô Genadige Jufvrouw! andwoorde hij; *de Heer Opzichter zal daermede slaen bedoeld hebben.*

Slaen? zeide ik, en ging terug. De kleine mensch werd zoo bleek als de dood. *Niet zoo slaen;* stamerde hij, *maer toch — maer toch — ô de Heer Opzichter is goed! Hij zal hem niet slaen.*

Maer als hij zijn dikken rotting neemt? zeide ik met toenemenden angst.

Neen:

Neen: genadige Jufvrouw! andwoorde hij met eene houding, die bemoedigend was: *dat zal de Heer Opzichter niet; dat durft hij niet — Ik zal heden nog heenloopen, en zeggen, dat hij daermede den jongen-Heer den kleene ruggegraed kon aen stukken slaen. God bewaere ons, genadige Jufvrouw! dat kan niet zijn, of ik wil niet langer leeven.*

De kleene mensch gloeide als vuur. Ik kan niet zeggen, hoe hij hier door mijne genegenheid nog meer won. Ik was nu ook over Fritsjens lot weer onrustiger als voorheen. Christoffel had mij wel gezegd, dat hij niet gebonden was, maer het scheen mij zoo vreeslijk: dat hij geslaegen zoude worden, dit trof mij zoo, en echter speet het mij — dat ik hem niet had zien slaen.

De arme jonge Heer kon immers ook niets daer tegen doen, daer hij zoo godloos was; ging hij in zijn drift voord: *als de Kamerdienaer hem niet ....* hier bukte hij zig naer mijn oor, als of hij mij wat wilde inluisteren: maer juist kwam een ander bediende, en gaf mij bericht, dat mijne bloemen weer geschikt, begooten, en waerschijnlijk niet verwelkt waren. De Graef had hem dit bevel uitdruklijk gegeven, en hem gezegt mij beneden te brengen, dewijl hij ook spoedig daer zou zijn. Ik mogt dus weêr beneden komen. Ik stond op, en ging met hem. Daer mijn bloemperk mij te voren een lust was, was het zulks nu dubbel. Het was met eene menigte geheel nieuwe bloemen, en planten bezet. Ik vond hier eene aengenaeme vreugde.

Te-

Tegen den avond kwam den Graef terug, en vond mij in mijne Kamer, waer ik geheel eenzaem bezig was, ieder stofjen van mijne meubelen weg te blaezen, en weg te veegen. *Braef Poldine!* zeide hij, toen hij binnen kwam, en mij ophief: *braef! Gij zijt een zindelijk meisjen! uwer gelijke kon ik er honderd in huis hebben, en zij zouden niet zoo veel onheil aenbrengen, als Uw* Frits!

Dat *Uw* was mij treffend, daer het begin van zijne aenmerking mij even aengenaem was.

Ik had U gaerne met mij naer T.... genomen, zeide hij wijders: *maer Gij had U niet aengekleed.*

Een zeer smartelijk gevoel trof mij, het geen eindelijk in traenen uitbrak. Hij nam mij naar zijne Kamer, en ik bleef den geheelen avond bij hem.

Agt dagen bleef ik mismoedigend zuchten. Op den negenden na de ontvoering van Fritsjen, kwam Christoffel vrolijk aenspringen: *Ik ben bij den jongen - Heer geweest,* riep hij: *hij is schoon gewasschen, heeft een nieuw kleed, nieuwe kouzen, en nieuwe schoenen aen; en hij is niet gebonden geweest. Maer men durft hem nog niet uit de Kamer laten gaen, om dat men vreest, dat hij mogt wegloopen.*

Wegloopen? vroeg ik schielijk.

Ja, en weder hier komen.

ó! zeide ik: *wil hij dat?*

Zeker wil hij dat; hij plaegt daerom den Heer Opzichter gedurig.

Dit

Dit alles werkte op mij ten sterksten. Frits in een nieuw schoon kleed, dagt ik, dan moet hij een geheel ander zijn, als Frits in den morzigen rok, en door deeze voorstelling, werd de wensch, om Frits in een nieuw kleed te zien, dagelijksch grooter. — Ik dorst deezen wensch aen den Graef niet ontdekken, en evenwel, moet ik mij hebben verraden, daer de Graef onverwagt, mij vroeg: *Zijt Gij nog boos op* Fritsjen? Ik andwoorde niet.

Als Gij hem gaerne nog eens zien wildt, dan kan hij hier komen; waerom zegt gij het niet? Gij weet, dat ik gaerne alles doe, wat U tot genoegen is. Ik denk, dat Frits *niet meer zoo onhandelbaer zal zijn, en alles breken, en vernielen. Hij zal zig ook nu wel voor slaegen wagten.* — Deeze laetste woorden wekte mijn gevoel weder op. Zij bragten mij bij dat ongelukkig concert terug, waer het eerste gedeelte zijner boosheid tegen Frits gewerkt had. Ik andwoorde daerom nog niet.

Wij willen het nog eens waegen; ging hij voord: *Hij kan heden na den middag komen. Wat dunkt U daer van?*

Ik knikte onwillig met het hoofd, maer dit ging aenstonds vergezeld van: *neen!* De Graef schelde den Kamerdienaer. Hij kwam. *Laet de Opzichter met* Frits *na het eten hier komen:* zeide hij tegen den Kamerdienaer, welke hem daer op sterk aenzag. *Eer Gij heen gaet,* zeide hij weder, *moet Gij nog eens bij mij komen: ik heb U nog een' andere last te geven.*

De

De Kamerdienaer ging, en toen ik verlangde; om in mijne Kamer te gaen, zag hij mij met een veel beduidende lach aen. Christoffel *moet U het nieuwste kleed brengen!* riep hij mij in het weggaen na.

HET TWAELFDE HOOFDSTUK.

Het was mij zeer wonderlijk om mijn hart. Hoe vaster hij de wensch, om Fritsjen wedertezien, aengedrongen had, des te levendiger werd het heimlijk gevoel van beschaming, dat de Graef misschien geraden zou hebben, dat hij mij, na de onredelijke behandeling, die hij mij aengedaen had, nog steeds lief was.

Na den maeltijd zou Frits komen, en hij was er nog niet. Als ik iemand in de Zael hoorde, dan maekte ik mijn deur even open, en zag een tijd naer den trap: maer ik deed hem ook even zorgvuldig weder toe, als ik het minste gerucht vernam, en was dan in een sprong midden in mijne Kamer. Dit spel bedreef ik niet zonder het doodlijkst ongeduld, zoo lang tot dat ik een Wagen hoorde voorbij rijden. Ik verwagte Frits niet met een Wagen, en toen schrikte ik zoo, dat alle mijne leden beefden. Ik dagt dat het een Gezelschap van

van die Heeren was, welken mij op het *Concert* zoo geplaegd hadden. In een' aenval van angst, die mij uit mij zelve bragt, liep ik naer de deur, en grendelde dezelve. Ik had niet eens zoo veel besef, om naer het vengster te gaen, en de aenkomenden te bezien: maer ik lag met mijn oor aen de deur, om te hooren, wat ik niet zien wilde.

Ik hield mij spoedig overtuigd, dat het Frits toch geweest ware, welke met den Wagen aengekomen was. Zijne stem onderscheidde ik duidlijk, en ik had nu niets te doen, als de deur voorzigtig te ontgrendelen, en mij midden in mijne Kamer te begeven Het hart was mij het eene Minuut ondraeglijk zwaer, het andere aenmerklijk ligt. De deur werd opengedaen.

Ik meende nedertevallen! Weg waren mijne hoogvliegende droomen, toen Frits in zijn morzig pak voor mij stond! Met een geweldige schreeuw liep ik in een nabijzijnde vertrek, en sloot het agter mij toe, met eene vaerdigheid, overeenkomstig der snelle beweeging mijner ziele. Frits, die bij zijn inkomen, daedlijk naer mij toe was gekomen, had mij niet kunnen weerhouden.

Drie harde slagen op den deur overtuigde mij, dat hij nog niet veranderd was. *Doe open!* riep hij: *ik zal bij U komen!* het was ook nog zijn voorige trotsche toon De bestorming van alle mijne neigingen perste mij heete traenen af. Ik was daedlijk in eene

eene gelijke stemming tegen hem, welke mij bij het ongelukkige Concert allersterkst tegen hem verbitterd had.

Wanneer zijne vuistslagen op den deur niets uitwerkten, nam hij zijne voeten te baet, en zoo trapte en bonsde hij bij afwisseling met handen, en voeten daer op, dat mij hooren, en zien verging. Mijn gevoel daer bij werd door de vrees vermeerderd, dat de deur zou open springen.

Ik zie U wel staen, riep hij: *weent Gij? Poldine!*

Ik had toen mijn kleed voor de oogen, maer door het sleutelgat, kon hij mij zien.

Doe toch open! zei hij op zulk eenen tederen toon, dat ik mij innerlijk getroffen vond: *hebben zij U ook geslagen?* Hij trommelde merklijk zagter met de vingers onder het slot.

Ik ging op dit teken zijnes deëmoeds een paer treden nader aen den deur.

ô komt Gij? riep hij: *ach! doe open! ô mack open!*

Zijn hartelijke toon was onwederstaenbaer. Ik trad digt aen den deur.

Poldine komt! riep hij, en hij deed een' zijner grootste sprongen agter uit, het geen ik aen de beweeging door het sleutelgat bemerkte. Maer die afschuwlijke — die afschuwlijke rok! Ik ging weder terug. Hij kwam weder aen den deur, en trok de kruk heen, en weêr. Tevens zag hij op nieuws door het sleutelgat. *Zij*

Zij is weêr weg! riep hij met eene forsche stem: *Zij wil niet komen.* En toen verhief zijn bonsen op de deur op nieuw. Mijne vorige bedaerdheid verdween in dat zelfde oogenblik, en ik ging verder in de Kamer.

Dan moet ik alles openbreeken, en verscheuren, riep hij op eenen toon, die zijne ongelukkige neiging tot onheil duidlijk genoeg aenkondigde: en daedlijk was de grendel terug geschooven: ik kwam voor den dag, en zag, dat hij in den eersten aenval zijner vreugde op mij zou aenvallen. Hij had eene knop onder mijnen Spiegel weggenomen, die hij in beide handen hield, en wilde denzelven op den grond werpen; maer zoo als hij mij aenzag, zonken zijne handen omlaeg, hij maekte voor mij eene stijve buiging, hebbende hij zijn Horologie in de linke hand, terwijl hij met de rechte zijn muts afnam, en met de linker voet langzaem agteruitstreek. *Zoo moet ik doen:* zeide hij: *de Heer Opzichter wil het zoo hebben.*

Dit teken zijner beleefdheid kwam mij zeer zeldzaem voor: ik moest lagchen, en weenen. Intusschen kwam de Graef. *Nu* zeide hij: *waerom speelt Gij nu niet met elkander?*

Ik mag niet! andwoorde ik knorrig, en Frits lag zig half staende, en half liggende op mijne Kanapée, en draeide zig met den rug heen, en weêr. Zijne groote, zwarte oogen vestigde hij van tijd tot tijd op den Graef, en als hij hem aenzag, draeide

K hij

hij het hoofd om, en verstak zijn neus in de Matras.

Zie toch hier heen! voer de Graef voord, en greep Fritsjen bij zijne armen: *Gij wildt zoo gaerne met haer speelen.*

Ik mag niet! zeide Frits, rukte zig schielijk van den Graef los, en sloeg naer zijne hand. *ik wil weg!*

ô Gij kunt geen! riep ik met de allertreffendste houding. *Aen U is geheel niets gelegen.*

De traenen kwamen mij in de oogen, en hij begon te zuchten. Zijne traenen troffen mij, en ik zou weder geheel met hem bevredigd zijn, als hij zig niet zoo ongeschikt op de Kanapée geworpen had.

Sta op, zeide de Graef tegen hem: *Gij maekt de Kanapée van Poldine vuil.*

Ik liep haestig naer de Kanapée: zij was vuil, zoo ver als hij gelegen had. Deeze ontdekking was een dolksteek in mijn hart, het geen zig anders zoo gaerne met hem verzoend had. Ik dobberde tusschen liefde, en haet, en bleef op zijde staen.

Nu, sta op, voer de Graef voord: *anders zal ik den Opzichter roepen.*

Op dat woord stond Frits op, en zag zuchtend naer de deur. Deeze schielijke beweeging maekte eenen bijzonderen indruk op mij, daer zij mij den dikken stok onwillig voor den geest bragt. Ik zag

zag te gelijk naer de deur. Hoe langer ik daer heen zag, des te pijnlijker werd mijne angst; en als de Graef, veelligt geheel zonder inzicht, een tred naer de deur ging, werd de angst mij volkomen meester, en geheel vervoerd riep ik: *Waerom hebt Gij uwen nieuwen rok niet aangetrokken?*

De Graef zag mij, als verrascht, aen. *Een nieuwe rok?* vroeg hij, en ik verschrikte. Maer hier liet hij zig niet verschalken. In de hoogste bedremmeling, die zulk een schrik kan voordbrengen, ging ik voord, terwijl ik den Graef zuchtende aenzag; *ja! Christoffel heeft het mij gezegd!*

Wat heeft hij U gezegd? riep hij, en vatte met drift mijne hand.

Deeze vraag was eigenlijk onnodig: want hij moest toch alles weeten. Ook wagte hij mijn andwoord niet, want hij liep de deur uit en riep: *Heer Opzichter! kom hier!*

De man kwam met zijn vreeslijken krijgstok. Frits liep om mij heen, als of hij bij mij bescherming zogt; maer ik kon hem geene geven, dewijl ik mij over mijn eigen lot in de pijnlijkste onzekerheid bevond. Een paer medelijdende blikken kon ik op hem slaen. De Opzichter nam hem bij de hand, en hij liet zulks gewillig toe. Zijne gelatenheid vermeerderde mijne ontsteltenis, en twee, of driemael vergat ik daerom mijn eigen lot zoo geheel, dat ik mijne handen naer hem wilde uitstrekken.

Onderwerp U! zeide de Opzichter tegen Fritsjen, en hij deed wederom even zoo, als ik straks beschreven heb: maar zijne oogen waren onophoudelijk op mij gevestigd. Ook voor den Heer Graef; zeide de Opzichter wijders, maer Frits stond onbeweeglijk. *Gij zult U onderwerpen, zeg ik!* dus dreigde hij verders. Ik had Fritsjen nooit bedaerder zien staen. *Gij wildt niet?* vraegde de Opzichter. Frits stond als een boom. De Opzichter schudde zijn stok. *Laat het genoeg zijn;* zeide de Graef; *het is en blijft een ongehoorzaeme Jongen! Dat zal hij niet blijven!* riep de Opzichter, en zijn gezicht flonkerde: *dadlijk onderwerp U!* Frits stond als te vooren, en de Graef joeg hen beide de deur uit. *t' Huis spreeken wij elkander nader!* dus dreigde de Opzichter, en dreef Fritsjen voor hem heen de trappen af. Het hart scheen mij te breken.

HET DERTIENDE HOOFDSTUK.

De Graef nam mij bij de hand, die merkbaer in de zijne beefde, en bragt mij in mijne Kamer. Ik vreesde voor storm, en ik kreeg zonneschijn.

Wie zou gelooven, dus begon hij, *dat die kleine kakelaer van een'* Christoffel *zoo liegen kon?*

Dee-

Deze woorden benamen mij een groot gedeelte van mijnen angst, daer zij niet mij, maer Christoffel aengingen. Mijne onrust verkeerde in een zeer levendig gevoel van toorn, welke zig, met het verdriet over mijne beproefde neiging verbonden, op den kleenen Christoffel wierp.

Hij had U gezegd, dat Frits *een nieuwen rok had?*

Ja, andwoordde ik op eenen zeer geloofwaerdigen toon: *ja, rok, schoenen, alles nieuw!*

Hij heeft dit gelogen, lief meisjen! Gij kunt ligt denken, dat eene nieuwe kleeding voor Frits *nog zeer ten onpas zoude komen*

Zekerlijk! andwoorde ik zeer bedagtzaem: *hij bemorst, en vernielt alles.*

De Graef zette mij op een stoel aen het venster, en zag met mij daer uit. De Kamerdienaer ging ondertusschen door de Kamer van den Graef, en opende het venster in deszelfs Slaepkamer. *Heeft* Christoffel *zijn venster ook open?* vraegde mij de Graef en daer ik dit niet wist, beval hij den Kamerdienaer dit te gaen zien. De Kamerdienaer ging heen, en ik hoorde, dat hij het opende. *Dat moest gij alle dagen doen;* riep de Graef, *mijne Poldine kon ziek worden. Ik heb het* Christoffel *ook gelast, maer hij vergeet 't steeds; ik geloof, dat ik den Leugenaer weg zal jaegen: Gij kunt immers U zelfs helpen met uit en aenkleeden? — ó dat kan ik alleen!* andwoorde ik met eene ze-

gen-

genvierende voorzigtigheid, want zijn twijfelagtig vragen was mij bij ondervinding gebleeken. Het waere fchande voor mij geweest, als ik nu niets had kunnen doen, al waere het om hem alleen den beledigenden twijfel te benemen, en dus moest Christoffel het huis uit. Van dit oogenblik zag ik hem ook niet meer, en ik wilde ook niet naer hem vraegen.

Met eene nieuwe week liet mij de Graef lesfen geven in de Muziek, Dans, en Tekenkunst. Ik had reeds bij mijne Onderwijster den grond tot deeze kunsten gelegd, derhalve nam ik fpoedig, daer ik mij de gronden herinnerde, verbazende toe. Mijne Meesters waren over mij te vreden, en de Graef niet minder. Ik ontvong gefchenk, op gefchenk voor mijn vlijt, en onder deeze bezigheden verliep één Jaer en meerder op eene zeer aengenaeme wijze.

Karolina. Maer als *Leopoldine* nog meerdere toegevenheid verkrijgt, — als haer hart niet beter word, zoo heeft zij bij mij afgedaen.

Ferdinand. Ik houde ook veel meer van Frits met alle zijne ondeugden.

Vader. Van Frits? die ondeugende Jongen?

Ferdinand. Ja: hij was zeker in den hoogften graed ruw, en onbefchaefd, maer hij had toch een goed hart.

Karolina. En zijne onbefchaefdheid werd veroorzaekt, door dat hij altijd onder zulke ruwe on-

onopgevoede menfchen geweest was — dat heb Gij zelf immers ons gezegd.

Vader. Maer waer uit befluit Gij, dat *Leopoldine* geen goed hart heeft?

Karolina. De kleene Christoffel had er altijd zoo veel toegegeven, en zij is verheugd, dat de toorn van den Graef, welken zij had aengeftookt, Christoffel alleen treft, en helpt mede, dat hij weggejaegd word.

Vader. Gij hebt recht geöordeeld, Kinderen! en ik verheug mij, dat gij dit opgemerkt hebt. *Leopoldine* is geheel geen goed kind — zij is verwaend, trotsch, valsch, ondankbaer, leugenachtig, en heeft daerom veele verfoeilijke ondeugden, welke haer zeker ongelukkig zullen maken: maer daer zij haer misdrijf zelfs gevoelt, hoope ik, dat zij berouw gekreegen, en haer verbetert heeft. Waerfchijnlijk is haer bederf ook aen eene flegte opvoeding toetefchrijven.

Karolina. Maer vergeef mij: zij was immers een jaer in eene fchool van opvoeding geweest.

Vader. Maer zoude het niet kunnen zijn, dat de Onderwijster deezer fchoole gedagt heeft, alle de pligten der opvoeding vervuld te hebben, wanneer *Leopoldine* maer danzen, en zingen kon, de Muziek leerde, en meer zodanige bezigheden, zonder daer op te denken, of het hart haerer Leerlinge ook oprecht, dankbaer, menschlievend, en dienstvaerdig zij?

 Fer-

Ferdinand. Maer hoe komt het, lieve Vader! dat men over het algemeen de beleefde menschen het meeste acht, en weinig na de goedheid van het hart vraegt?

Vader. Ik zou U kunnen andwoorden: de mensch ziet, wat voor zijne oogen is, maer God kent het hart. Ik kan U echter niet toestemmen, dat men niet naer de goedheid van het hart vraegt: maer men schat goede geschiktheid, en kennis zeer hoog, en zij zijn zulks ook waerdig, dewijl een mensch, welke dezelven bezit, en ten goede aenwendt, voor anderen nuttig is: terwijl een oningetoogen, en ongeschikt mensch, schoon hij ook het beste hart, en de geschikste wil heeft, zig zelven, en eenen anderen tot last is. Maer alle weldenkende menschen, weigeren toch tevens hem haere achting, die niet goed handelt, en zelfs hem, die niet goed, en rechtschapen is; terwijl zij vooral den Leugenaer, schoon hij ook goedhartig zij, niet kunnen achten.

Karolina. Ik zie wel, dat dit zeer natuurlijk is. Gij zegt dat goede geschiktheden, om derzelver eigen wil, zeer hoog geschat worden, dewijl men daer mede voor anderen nuttig word: maer als men geen goed hart heeft, kan men anderen niet nuttig zijn, zonder vrees van hem veel meer leed te doen.

Vader. Nu ziet Gij, Kinderen! dat Gij hier weêr gelegenheid hebt gehad veel goeds te leeren. kunt Gij mij zeggen, welk? Fer-

Ferdinand. Wij kunnen hier leeren, hoe veele redenen er voor ons zijn, om God te danken, dat wij Ouders, en Meesters hebben, welken ons niet alleen veele nuttige, en aengenaeme zaeken leeren, maer ook onze harten ten goede leiden.

Karolina. Ook leeren wij op ons hart acht geven, zoo dat hetzelve goed word, en blijft.

Vader. Dit is nogthands niet gemaklijk. Wij kunnen zomtijds in omstandigheden komen, waer in het moeielijk is, om goed te blijven. Weet Gij, wat uw hart bewaeren kan?

Karolina. de Godsvrucht.

Vader. Ja! de waere Godsvrucht alleen kan ons moed en kragt geeven, om alle verzoekingen, en neigingen ten ondeugd te wederstaen. En als de zuivere Godsvrucht uw hart vervult — dat is: als het U altijd ernst is, Gode welgevallig te handelen, zoo zult Gij ook zeker de achting der menschen verkrijgen. — Maer ik moet nog iet aenmerken. *Leopoldine* verhaelt ons geduurig, dat de Graef haer geschenk op geschenk gaf, en iederen wensch van haer hart vervulde: gelooft gij wel, dat dit zeer veel medewerkte, om haer hart te bederven?

Karolina. Dat kan ik niet begrijpen.

Ferdinand. Ik zou' veel eer denken, dat zij uit dankbaerheid deugdzaem zou' worden.

Vader. Een rechtschapen gemoed word zekerlijk door weldaeden tot dankbaerheid opgewekt: maer de ondervinding leert, dat een mensch, die alle-

alles naer wensch gaet, trotsch, hoogmoedig, hardvogtig, en liefdeloos, ja zelf menschenhaetend wordt, en steeds meer te ontevreden is, naer maete hem het geluk bejegent. Daerom heeft ook de wijze, en goede Schepper, welke altijd het beste zijner schepzelen bedoelt, de waereld zoo ingericht, dat het iederen mensch niet altijd naer wensch gaet; en verstandige Ouders, die hunne kinderen waerlijk beminnen, volgen hier in den lieven God na, en vervullen, ook schoon zij daer toe in staet zijn, niet altijd de wenschen hunner kinderen.

Ferdinand. (*leest verder*)

Na dezen tijd was een van de bedienden van den Graef bedankt. Dit geschiedde heden, en morgen stond ik aen het venster, en zag de straet op. — Op eens geloofde ik de gedaente van den kleenen Christoffel te bemerken, welke van den anderen zijde der straet langzaam afkwam, en na mij scheen te zien. Als hij naderde, ging hij schuins over de straet naer die zijde, waer het huis van den Graef stond, en ik zag met een kloppend hart uit te venster. Hij scheen zig nog kleener te maeken, als hij anders was, terwijl hij onder het venster van den Graef bukkende heensluipte. Hij hief zig op, zoo dra hij onder mijn venster was, zag naer mij, en maekte voor mij een buiging, welke dieper, als de diepste was, die ik hem ooit had zien maeken. Eenige treden verder zag hij naer mij om, en wees met den vinger op het voor-

voorplein van ons huis, en op de daer bij staende lantaernpael. Toen verdween hij.

Mijne nieuwsgierigheid was mij doodlijk. Wat wilde hij door het wijzen, met den vinger, zeggen? Den anderen dag ging ik op denzelfden tijd weder aen het venster, zag hem weder, en hij maekte dezelfde beweeging als den vorigen dag.

Ik begreep hem niet, en mijn ongeduld vermeerderde met de onverklaerbaerheid van zijn voorkomen. Op den derden dag kwam hij weder, en nu eindelijk verklaerde hij mij zijn plan. Toen hij onder mijn venster was heengegaen, wees hij nogmaels op het voorplein, en deed een paer sprongen, terwijl hij, zonder mij aentezien, op eenen zingenden toon herhaelden: *Als het duister is! als het duister is!* Dit had hij voor een onbedriedend teken geroepen, zoo als het mij naderhand gebleken is, om de voorbijgangers, en buuren, niet op hem opmerkzaam te maken.

Ik meende hem nu te hebben verstaen. Ik moest op het voorplein komen, als het donker was; daer hoopte hij mij te kunnen spreken. Het eerste gevolg deezer ontdekking was, dat ik mij zeer stil naer beneden begaf, om de gelegenheid te bezien. Ik vond alles, zoo als ik wenschte Vlak voor de tralien van het gewelf lag een hoop brandhout: als ik op denzelven klom, zoo stond ik juist hoog genoeg, om de tralie met het hoofd te bereiken, maer hij wilde gaerne, om alles des te beter te vernemen, dat ik het hoofd 'er door kon steken.

HET

HET VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Ik was van ongeduld gestorven, als ik dezen dag mijn plan niet had kunnen uitvoeren. De Graef was van ... en van .... in den Diergaard op een *Soupé* verzogt. Des voormiddags was van mijnen zijde alles greed, zoo dat ik zou meêgaen: maer ik veranderde geheel op dit stuk, zoo dra ik geloofde, dat ik Christoffel zou kunnen spreken, als het duister was. Mijne ongeduldige nieuwsgierigheid had mij verzekerd, dat hij geen anderen, als deezen avond bedoeld kon hebben, en ik vergat door mijne vreugde de hoogstwaerschijnlijke verhindering.

Eerst toen de Graef kwam, om mij aftehaelen, dagt ik daer weder aen, en meende te bezwijken. *Ik dagt mede te gaen*, zeide ik met eene beweeging, die mij zoo moet aengetast hebben, dat de Graef op de vraeg kwam: *mijn God! Poldine! zijt Gij ziek?*

Door deeze vraeg was ik behouden: want zoo zeer was ik nog niet in de kunst van veinzerij toegenomen, dat ik, zonder mij te verraden, een leugen had kunnen bedenken. Hij hielp mij nu zelfs op eene wijze, waer bij ik mij nog als

als bedroefd kon voorstellen. Ik andwoorde zidderend: *ach! ja!* Die diepe zucht, die daer op volgde, was echter geheel mijn werk. *Ik bleef liever t' huis*, zeide hij; *als ik niet het geheele Gezelschap stoorde*; en hier op ging hij naer zijne Kamer, haelde zijne maegdruppels, en gaf mij een lepel van dezelven, welke ik met eenen waeren heldenmoed innam. Toen bragt hij mij in mijne Slaepkamer, lag mij op het bed, dekte mij toe, en zeide: *Ik zal zeer vroeg weêrkoomen.* Hij gaf een' bediende het bevel, om zomwijlen te komen zien, hoe ik mij mij bevond. Toen vertrok hij.

Karolina. ô Dat is verschriklijk! deeze voorstelling, deeze leugen. Neen, zoo iets had ik van *Leopoldine* niet verwagt!

Vader. Het is waer: *Leopoldine* vertoont zig hier van eene zeer gevaerlijke zijde, en begaet eene menigte ondeugden, waer van de eene grooter, dan de andere is. Maer let op, zij zal er zeker voor gestraft worden.

Er ontstond een heimlijke zucht tot lagchen in mij, die echter tegen het verdriet, dat mij een bediende bewaeken moest, niet kon opweegen. De bediende kwam ook alle vijf minuten, en vraegde mij naer mijn welstand. *Gae nu heen*, zeide ik: als hij voor den derdenmael kwam: *ik wil slaepen* — hij ging zeer stil heen, trok de deur van mijne Kamer zagt toe, liep even zoo stil door de Kamer van den Graef, en de Voorzael; deed echter die deur

deur harder toe, en overtuigde mij daer door, dat hij in de Huishoudingskamer was terug gegaen.

Daedlijk sprong ik het bed uit naer de Kamer van den Graef aen het venster. Het kwam mij nog niet duister genoeg voor, om de voorgenomene onderneming te waegen: met ongeduld wagte ik op den schemersvond. Eindelijk wierden de Lantaerns opgestooken, ik geloofde Christoffel geheel verstaen te hebben, en kon dus geen oogenblik verzuimen.

Naeuwlijks had ik een voet verzet tot mijne onderneming, of ik hoorde de deur van de Voorkamer openen. Zeer snel vloog ik naer mijne Kamer terug en in het bed. De bediende kwam even zoo zagt als hij heen gegaen was, aen mijn bed, en zeide, toen hij mij als in diepen slaep vond: *ô! zij slaept tot morgen vroeg!* en hij ging even zoo voorzigtig weder weg.

Zonder tijdverzuim sprong ik weder uit het bed, ging naer het venster in de Kamer van den Graef, maekte het stil open, en een schielijk hartkloppen bevong mij, toen ik den kleene Christoffel tegen over den lantaernpael zag. Ik knikte hem toe, en hield mij overtuigd, dat hij mij gezien had: trok het venster weder toe, en begaf mij met verdubbelde hartkloppingen op weg. Bij ieder tred stond ik stil, en luisterde, als of ik een vervolgd Rhee was. Alles was in huis stil, en ik kwam onbemerkt, bij den trap, ging stil naer beneden, en schrikte

eens

eens over het kraeken van een zandkorrel onder mijne voeten zoo hevig, dat ik dagt nedertezinken.

Ik bekwam weder eenigen moed, als ik de Huishoudingskamer bereikt had, en verdubbelde nu mijne schreden. Als ik op het Voorplein kwam, was het grootste gedeelte van mijn angst verdweenen, dewijl mijne voorige vrolijke verwagting weder ontwaekte, die mij ook te gelijk de schriklijkheid van den donkeren kelder niet deed bemerken. Ik kwam gelukkig op den houtstapel, en vond, dat ik met het hoofd wat hooger stond, als ik vermoed had. Vol ongeduld wagte ik Christoffel, die waerschijnlijk alle de openingen des gewelfs eerst onderzogt, dewijl hij niet weeten kon, aen welke ik verscheenen was. Eindelijk kwam hij bij die, voor welke ik stond, en zeide: *zijt Gij daer? mijne allergenadigste Jufvrouw? ja!* andwoordde ik angstig: *nu verhael mij iets!* maer hij ging eensklaps terug, en verschrikte mij daer door geweldig: onderwijl kwam hij weêr spoedig voor de tralie, en zeide, dat er iemand voorbij was gegaen.

Nu ging er, als een stroom uit zijn mond: „ Johan, (zoo was de naem van den afgedankte „ knegt) had hem gezegd, dat de Graef, (ik laet „ zijne beleefdheden weg, die hij zelfs bij zijnen „ innigen toorn niet naliet) hem tot een Leugenaer „ gemaekt had; maer hij was geen Leugenaer: de „ jonge-Heer had wezenlijk een nieuw kleed, maer

„ toen

„ toen ik hem gaerne had willen zien, had men „ hem den nieuwen rok uit, en den onden vuilen „ weder aangetrokken, om mij, en mijne goederen „ daer mede te bemorzen."

Hij ging weder terug, en bleef iets langer weg dan te vooren. Mijne nieuwsgierigheid was met zijne vertelling toegenomen, en ik had, zonder het te weeten, mijn hoofd tusschen de traliën heengeftoken, om geen woord te misfen. Hij kwam eindelijk weder, en ging voord.

„ De jonge Heer is nog bij den Opzichter. Hij „ was bij deezen geweest, dewijl de Graef hem „ dit niet verboden had, en had vernomen, dat „ Frits overmorgen in de Kadetten-School, te „ C.... zou gebragt worden: ook had men hem „ zijne ring afgenomen. — Hij zou in de Kadetten-School blijven, dewijl de Graef niet wilde „ hebben, dat hij weêr bij mij zou komen. De „ Opzichter had ook gezegd, dat hij de Vader „ van den jongen-Heer was: en onder dit voorwendsel had hij' hem eene plaets in de Kadetten School bezorgt; met geld en alles zou hij „ hem ten zijnen beste voorzien."

Hier trad hij weder terug, en ik zag hem angftig na. Hij kwam weêr, en fprak verder:

„ Dit heb ik U gaerne willen verhaelen, en nu Engelachtige Jufvrouw houdt Gij mij voor geenen Leugenaer meer?" *neen!* zeide ik, en wilde mijn hoofd terug trekken, doch ik bemerkte, dat mijn kin, en neus

neus, in den weg waren. Door een fchriklijken doodsangst verloor ik gevoel, en bewustheid. Ik deed poging, om mijn hoofd terug te trekken, maer te vergeefsch. Als ik mij omkeerde ftootte ik mijn kin tegen de ijzere ftaeven, en veroorzaekte mij, met elke poging, pijn in het hoofd, In een angst, die zig niemand in deszelfs geheelen omvang kan voorftellen, zoo hij dien nooit ondervonden heeft, riep ik: *Ik kan er niet in!* en het klamme zweet brak mij uit. *Ach blijft bij mij! help mij!* voer ik voord, en toen eerst fcheen Christoffel het pijnlijke mijner houding te zien. *Mijn God!* riep hij: *wat zullen wij doen?* Zijne verbaesdheid vermeerderde mijn angst. Hij ftond met gevouwen handen, terwijl ik als met den dood worstelde, voor mij, en liep eindelijk fpoedig van mij af, roepende: *ik zal een Vijl haelen.*

Karolina. Gij hebt gelijk, lieve Vader! *Leopoldine* is fchriklijk geftraft geworden. Zoo boos als ik laetst op haer was, zoo zeer heb ik nu medelijden met haer. Als zij maer fpoedig weêr vrij komt!

Vader. Ik denk, dat zij nog wel wat in den klem heeft moeten blijven; maer zij heeft ook niet beter verdient.

Ferdinand. Ik geloof niet, dat dit eene waere gefchiedenis is Zou een kind zoo geheel ondeugend kunnen zijn, en zijne meerderen zoo kunnen beliegen, en bedriegen?

Vader. Maer, lieve Zoon! men heeft ondeugende

de kinderen: en ieder kind, dat onderneemt, ook in kleenigheden zijne ouderen, en meerderen onwaarheid voorteftellen, is ingevaer even zoo ondeugend te worden. Maer iedere nog zoo kleene goede handeling leid ons tot deugd: en iedere nog zoo onbeduidend fchijnende flegte daed brengt ons in de ondeugd verder. Daerom zegt *Gellert*: Wagt U... Karolina. „ Wagt U voor den eerften fchrede,
„ Met hem word de tweede treede
„ Tot den naesten val gedaen."

Vader. Deeze gefchiedenis zelve leert U, hoe een gering fchijnende misftap altijd meerdere, of grootere ondeugden met zig voert. De eerfte dwaling, die *Leopoldine* hier beging, was eene te groote vertrouwlijkheid met haeren bedienden.

Ferdinand. Maer dat was toch niet hoogmoedig? Gij leert ons zelfs immers, dat de bedienden menfchen zijn, zoo goed als wij.

Vader. Zij zijn nog beter, dewijl zij meer nuttige diensten verrigten. Daerom is 't onze pligt ook hen altijd minzaem te behandelen, en hunne zwaere diensten op alle mooglijke wijze te verligten. Maer nooit moeten wij hen tot onze vertrouwden maeken. Want fchoon men nog zulke goede, en weldenkende bedienden heeft, die het geheel vertrouwen hunner Heeren waerdig zijn, zoo heeft men toch onder hen, als onder allen foort van menfchen, flegtdenkenden, en daer de minsten onder hen eene goede opvoeding genoten hebben, zoo leert de ervarenis, helaes! dat er meer flegten, als goe-

goeden zijn. Hoe ligt is 't dus mooglijk, dat kinderen, en jongelingen, die geene ondervinding genoeg hebben, om rechtfchapene van kwalijkgezinde menfchen te onderfcheiden — en daer de kunst om zig te vermommen bij de laetften zeer groot is; door vertrouwden omgang met dezelven ongelukkig worden. Indien *Leopoldine* dit had bedagt, zoo had zij Christoffel, toen hij haer groette, beleefd bedankt, maer op zijn wenk geen acht gegeven. Uit deeze eerfte dwaling ontftond de tweede, dat hij een geheim had, het geen hij voor den Graef niet wilde weeten Kinderen moeten niets voor hunne meerderen geheim houden en als men hen iets toevertrouwd, of iets van hen verlangt, het geen hunne Ouderen niet weeten mogen, heeft dit altijd flegte oogmerken. Zoo dan — maer weet Gij zelfs niet, welke misftappen zij nog meer beging?

Ferdinand. Zij was ook ongehoorzaem, daer zij zeker wist, dat het den Graef niet aengenaem was, wanneer zij met Christoffel fprak.

Karolina. Misfchien dagt zij, dat Christoffel haer zou verzoeken, om bij den Graef zijn voorfpraek te zijn.

Vader. Ik houde het daer voor, dat zij niet heeft nagedagt. Zij had moeten denken, Christoffel wenkt mij, maer hij heeft niets met mij te fpreken; of hij moest misfchien mijn voorfpraek bij den Graef verzoeken — ik zal den Graef bidden, hem vergifnis te fchenken, zonder mij' eerst daer over met hem intelaten. Om deeze onge-

gehoorzaemheid uittevoeren, moest zij liegen; en wat toont meer een bedorven hart dan dat men menſchen, welken men gehoorzaemheid, en eerbied ſchuldig is, beliegt, en bedriegt; zig ziek veinst, en alzoo hem, die ons lief heeft, uit boosheid, en door leugen angſtig, en bekommerd maekt: daer een edel gemoed wezenlijk zijn lijden verzwijgt, om zijne vrienden niet te beangſtigen. En hoe ongelukkig maekt zig zulk een kind, want men zal het niet meer gelooven, noch beminnen kunnen? Zelfs menſchen, die, ſchoon zij waerlijk krank zijn, en ſmart voelen, altijd zuchten, en klaegen, zijn oorzaek, dat men minder medelijden met hen heeft, dan met ſtillijdenden. Maer als zig een gezonde ziek veinst, welk eene onvergeeflijke boosheid, welke eene ondankbaerheid tegen den goeden God, wien hij zijne gezondheid te danken heeft! En wie bezeft de vernedering — hoe geheel ſtrijdig met alle zedigheid, welke een jong meisjen altijd zoo voorzigtig betragten moet, dat zij tot eene geheime zamenkomst, en dan nog bij de nagt, beſloot, en dit ſchandelijk beſluit uitvoeren kon! Maer, hebt gij niet bemerkt, hoe zij zig zelven ſtrafte, toen zij beangst werd — toen zij op het geringſte geruisch ſidderde, en vreesde? En wat moet zij gevoeld hebben, toen zij ontdekt, en voor alle de huisgenooten, als eene bedriegſter ten ſchande werd! Ziet Gij: zoo ſtraft hetkwaed zig zelfs.

HET DERDE BOEK.

HET EERSTE HOOFDSTUK.

Ferdinand. (*leest.*)

De herinnering aen dat eerste ſmartlijke oogenblik na het medelijden van den kleenen Christoffel doet mij nog beeven. Het ſchemerde voor mijne oogen, en alle mijne levensgeesten waren in een ſlaepend gevoel van hulploosheid, welke mij des te drukkender was, dewijl ik om geene redding dorst roepen. Ik wilde liever ſterven, dan dat ik een levendig wezen om hulp geroepen had. De ſchaemte, ſterker dan alle de pijn der klemming, hield mij den mond toe. Als men mij zag, zou men mij toch, eer men mij hielp, vraegen, hoe ik daer in gekomen was. Ik had moeten andwoorden, dat ik Christoffel wilde ſpreken. En ik had gelogen, om hem te zien: bedrogen, om hem te ſpreken! De hoop, dat Christoffel ieder oogenblik met den Vijl zou komen, hield mij, in weêrwil van alle lichaemlijke ſmart, en zielepijn, opgebeurd, ik was merklijk geruster, waerom ik geene poging meer deed, om door eigene hulp mij uit den

klem te' helpen. Maer ieder minuut scheen mij eene eeuwigheid.

Eenige zodanige minuuten liepen voorbij, toen iemand met drift van die zijde, waer ik beklemt was, aenkwam. Door de duisternis kon ik hem niet genoeg onderscheiden, maer het was natuurlijk, dat ik geloofde, dat het de kleene Christoffel waere. *Komt Gij?* riep ik, misschien harder, als ik wilde, toen dat Wezen mij bijna genaderd was. Het bleef luisterend staen, en zeide: *Van waer komme die stem?* Ik schrikte doodlijk, dewijl het de stem van den kleenen Christoffel niet was. Ik hield den adem in, en sprak niet. De Figuur (en het was een Figuur zoo hoog, als een boom!) kwam nader, en scheen de plaets ontdekt te hebben, van waer de stem kwam. *Spreeke die uit de aerde?* vroeg hij, en stond neêrgebukt voor mij.

Twee groote oogen zagen mij aen, en de punt van een verkeerd gezetten hoed raekte mijn voorhoofd. In mijne doodsangst kon ik toch nog onderscheiden, dat het een Soldaet was. *Ga heen!* was alles, wat ik met eene verstikten adem kon voorbrengen.

Wat maeke die lieve Mademoisel hier? zeide het zonderlinge mensch, terwijl hij met zijn rechtehand mijn hoofdlind wegnam, en bij zig stak — *Ikke vraege excus, om dat ikke daer na vraege* — zeide hij, terwijl hij met beide handen naer mijne oorringen greep. *Mademoiselle spreek fransch?* vroeg hij,

hij, en had in ieder hand een mijner oorringen, die hij in zijn zak stak. Ik had de rechtehand uit de traliën gestoken, om mij te verdedigen. Hij vatte, en kustte haer, en onderzogt, ieder vinger, of ik ook ringen aenhad. Daer op stak hij den rechter arm door de traliën, deed mij mijn gordel af, en begon mijne zakken te doorzoeken. Mijne rechterhand hield hij steeds in zijne linker, kuste ze van tijd tot tijd, en zeide onophoudelijk: *Mademoiselle maek' zig niets van die slekte dingen? zij maek keen keweld, als of zij banke waer!* Ik gaf geen geluid, daer ik bijna dood was. — Alles kwam mij als een droom voor, zoo had smart, schrik, en angst mij overweldigt. Dit barbaersch mensch haelde mij nog een snuifdoos, naeldenkoker van elpenbeen, een gouden vingerhoed, en vier bonbons uit de zak, en toonde bij dit alles zoo veele behendigheid, en onverschrokkenheid; dat het waer is, het geen hij meer dan eens zeide: *de franschman maek' alles met de manier!*

Alles, wat aen mij niet nagelvast was, had hij in handen, en ik meende nu van hem ontslagen te zijn, toen hij op eens agter en voor aen de tralie trok, en met zijn langen arm door een der beneedenste gaten stak. Dædlijk riep ik mijne bewustheid terug; gaf een schreeuw, die hem terstond van de straet jaegde. Maer hij kwam moedig terug. Mijn gegil scheen hem aengekondigd te hebben, dat ik groote waerde aen mijne gespen hegte, dewijl ik uit vrees voor derzelver verlies geschreeuwd had,

had. *keduld!* zeide hij, terwijl hij zijn lange arm weder naer beneden ftak. Ik fchreeuwde als te vooren, maer nu liet hij zig niet verfchrikken. Ik voelde den gespen van mijn linker voet los, toen ik een mij welbekende ftem hoorde: *groote Lompert wat doet Gij daer?* Tevens klonken op de rug van den overvallen dief eenige heldhaftige flagen, die met den vlakken Vijl daer op gegeven wierden. De kleene Christoffel, (want hij was het zelfs, fchoon hij zig nu met eenige onbeleefde woorden aanmelden, die hij bij zijn billijken toorn veellicht voor de eerfte, en laetftemael in zijn leven uitfprak) trok het grooten mensch bij zijne hairen terug, en maekte daer door dat hij zijn arm niet uit de tralie kon krijgen. Deeze arm vatte mij bij het been, en deed mij pijn. Ik fchreeuwde van fmart: de Groote Kaerel vloekte, dewijl zijn armbeen breken zou, en de kleene gilde, daer hij door zijn drift niet fpreeken konde.

HET TWEEDE HOOFDSTUK.

Het was natuurlijk, dat dit zeldzaeme Concert eenige voorbijgangers moest opmerkzaem maeken. Toen er eerst twee ftilftonden, waren er fpoedig tien, en in weinige minuuten ftond het vol van mannen, en vrouwen voor de traliën. Het was een geluk, dat om deezen tijd de ftraetjongens naer bed wa-

waren, anders was het voor de drie hoofdperfoonen dezes bedrijfs ondraeglijk geweest. De Aenfchouwers ftonden daer, vraegden, en lachten, maer geen een hielp. Mijn hoofd was nog in de klem; het groote mensch nog op den pijnbank, en de kleene nog woedend.

Nu kwam er een wagen aen, dreef de menigte uit een, en hield voor het huis ftil. De bedienden kwamen af, men belde, en in een oogenblik werd het toneel door twee lantaerns verlicht. Ik arbeide op nieuw om mijn hoofd lostemaeken, en deed dit met zulk eene kragt, dat ik fpoedig gevoel, en bewustheid verloor. Toen ik weder tot mij zelve kwam, zag ik de Heeren van.... en van.... voor den tralie, waer van een mij met een natten doek de flaep van het hoofd wreef. Ik was buiten mij zelve. Wat ik op hunne vraegen andwoorde, weet ik niet. Zij lachten om mij.

In weinig tijds waren vier Vijlen in beweeging, om de ftaven doortezagen, die mij gevangen hielden. De Aenfchouwers waren noch met goedheid, noch met geweld te beweegen om heen te gaen, en een fchel gelach hield geduurende den arbeid, niet op. De beide Heeren vonden het voorval zeer belachlijk, en lachten van tijd tot tijd met de aenfchouwers mede.

De Kamerdienaer ftond agter mij op het voorplein, en zoo dra ik het hoofd los had, hielp hij mij van den houtftapel. *Kom vogeltjen!* zeide hij, terwijl hij mij zweevende in de lucht hield; *Gij*

 waert

waert lelijk gevangen! Men denke hoe hij mij de ongenade zijns Heeren aankondigde. Wij waren *jij*, en *jou* geworden.

Hij droeg mij weg. Ik gaf geen geluid. Mijne verlegenheid was in die boosheid overgegaan, dewelke, als er geen weg tot verontschuldiging overig blijft, zig in trotschheid verandert. Toen hij mij in de Kamer van den Graef brengen wilde, verzette ik mij met alle kragten daer tegen. Ik wilde in mijne Kamer, en als hij mij tegen mijnen wil voordrukte, klonk mijn geschreeuw door het geheele huis.

Ik worstelde nog met hem, toen de deur van de Voorkamer open gedaen werd, en de kleene Christoffel met den grooten Man er uit kwam. De Graef was agter hen, maer floot de deur digt, zoo dra hij mij zag.

De Kamerdienaer besloot uit de schielijke terug tred van zijn' Heer, dat hij mij niet zien wilde. Hij liet mij toen in mijne Kamer, maer floot dien agter zig toe.

HET DERDE HOOFDSTUK.

Ik was niet welgemoed. Eerst scheen mij alles een droom. Maer als het nagevoel van mijn angst, en mijne beklemming levendig werd, zag ik zoo geheel mij-

mijne vernedering. De spotgeest der Heeren van.... en van...., veroorzaekte mij een killen schrik.

Ik zat, in een hoekjen, op de Kanapée, en kroop, bij ieder gedruisch, in één. Steeds dagt ik het gelach der beide Heeren te hooren. De deur van den Voorkamer ging op, en — in een sprong was ik in het zaeltjen, naest mijn Kamer. Ik hoorde, dat men aen mijn deur klopte, en mij riep, maer ik had mijne reden, om niet te andwoorden, noch open te doen. Het gedruisch hield op, en ik hoorde een Wagen, waer in de Heeren luid lachgende gingen zitten. Dat zij lachten, hoorde mijne beschaemdheid — dat zij in de Wagen gingen, en wegreden, was mijn hoogste wensch: want ik had er anders niets van gezien noch gehoord.

Kort daer na ging ik weder in mijne Kamer, en in mijne voorige houding op de Kanapée zitten. Ik hield mij zeer angstig bezig over het geen er gebeuren, en wat ik daedlijk zeggen zou, om deeze nagt in mijne Kamer op de Kanapée doortebrengen. Ik hoorde toen de stem van den Graef voor mijn deur. *Doe open! Poldine!* riep hij op een zagteren toon, als ik verwagt had: maer vervolgde dit, *doe open!* met de bedreiging: *ik laet anders oogenblikkelijk den deur openbreken.* Zidderend, en zonder zelfsbewustheid deed ik open. De Graef greep mijne hand, die in de zijne beefde, en bragt mij in zijne Kamer. Na eenig stilzwijgen zeide hij: *Gij hadt mijn geheele gramschap verdient, Poldine! maer mijne goedheid zal U beschaemen, en als gij nog voor verbetering vat-*

vatbaer zijt, U verbeteren. Ik viel op mijne kniën, en bad om vergeeving. Hij hiep mij daedlijk op, en zeide: *Beken het verfoeilijke van uw gedrag, en beter U, dan zal alles vergeven zijn.*

Schreijende beloofde ik beterschap. *Wij zullen zien!* zeide de Graef: *maer gij weet nu dat Gij het praetjen, en de spot der geheele Stad geworden zijt.* Ik dagt te verzinken.

Wij willen wegreizen — zeide hij naer eenig stilzwijgen. *gaet Gij gaerne met?*

Ik rukte mij stilzwijgend van hem los, en wilde naer mijne Kamer.

Waer wildt Gij heen? vroeg hij, terwijl hij naer mij greep.

Inpakken! zeide ik, en rukte mij op nieuw van hem los.

Hij zag mij ftern aen, fchudde het hoofd, en zeide: *gae dan!*

Ik was overtuigd, dat ik moest inpakken, dewijl ik tot spot van de geheeele Stad was. Verder dagt ik: wij vertrekken: en waerheen? misschien naer mijne Moeder?

De ijver, waer mede ik alles zamenfchikte, en tot inpakken gereed maekte, is onbefchrijflijk. Alles wat mij lief was, moest mede, en in mijne Kamer was mij alles lief. Spoedig kwamen er twee bedienden met een Koffer, waer in zij, onder mijn opzicht, alles legden, wat zig in een Koffer pakken liet. Zij vraegden mij, onder veele voorgevingen, waer de reis heen ging? maer ik

ik zeide hen niets, dewijl — ik het zelfs niet wist.

Binnen een uur was alles gereed. De wagen kwam voor. De Graef haelde mij af. Wij klommen 'er in, en reden voord.

HET VIERDE HOOFDSTUK.

Ik was in den wagen zoo welgemoed, als toen ik met den Graef van den Kolenbrander weggereden was. Het was dezelfde wagen: ik zat op dezelfde plaets: had dezelfde hoop, om mijne moeder weder te zien.

Reizen wij ver? vroeg ik aen den Graef, en zag naer zijne oogen.

Niet ver: andwoordde hij: *van nagt om twaalf uur zijn wij daer.*

Dan al daer? zeide ik angftig. *Reizen wij dan niet zoo ver als toen?*

Hemel! riep hij in eenen toon, als of het mij troostlijk was, dat wij niet zoo ver gingen. Hij vermoede niet, dat ik mijne Moeder veel verder geloofde. Ik zuchte.

Wat scheelt u dan op eenmael? zeide hij, terwijl hij mij met zijn hand lief koosde. *Ik dagt, dat Gij gaerne met mij reisdet?*

o ja! zeide ik beevend: *maer ik dagt, zoo ver!*

Hij fcheen mij te begrijpen. Hij liet mijne hand los, en fcheen niet te vreden. Naer

Naer eenig ſtilzwijgen, zeide hij: *Gij zult daer een grooten tuin vinden. Bloemen, boomen, grotwerken, alles uitmuntend! ook hoenders, eenden, en ganzen, die Gij zelve voeden, en groot maeken zult.*

Ach: hij ſchonk mij hoenders; eenden, en ganzen; bloemen, boomen, en grotwerken, maer mijmoeder niet! Ik liet mijne traenen eenen vrijen loop.

Mijne treurigheid verwisſelde in eenen ſlaep, die zoo lang duurde, als onze reis. De Graef zelf hielp mij uit den wagen, ſchoon hij het den kamerdienaar bevolen had. Het was een eentoonig, groot huis, waer wij afgingen, en waer ik zag, zag ik niets, dan landen, en boomen.

Wij vonden hier alles, als in ons huis. Eene kamer, en een ſlaepvertrek voor den Graef, en ook beiden voor mij. Maer mijne meubelen waren daer niet, de Graef echter trooste mij hier mede, dat zij den volgenden dag ons zouden worden nagezonden. Hij prees den bedienden, welken hij reeds gezegd had, om den huisbewaerder onze aenkomst te melden, en prees ook deezen, dat hij alles in zulke eene goede orde gehouden had.

Ik was in eene geheele nieuwe waereld, en deeze verplaetzing werkte zoo geheel op mij, dat ik het bed, en het ſlaepen vergat. De Graef ſcheen even zoo, en hij voldeed gaerne aen mijn verlangen, om, in weerwil van de middennagt, het Slot te bezien. Ik had dit zoo hooren noemen, en weet niet, welk een indruk het woord *Slot* op mij maek-

maekte. Hij ſprak daer over, dat ik het woord *Slot* bij iedere gelegenheid met zulk een veel betekenenden nadruk uitſprak, en eene weinig ſmart daerbij liet blijken.

Dit alles zult gij hebben, als gij een goed kind zijt: zeide de Graef.

Dit geheele Slot? vroeg ik, en zag hem met een lachjen, en eerzuchtig aan.

Ja, ja! het geheele Slot; andwoorde hij; zoo gij geheel goed zijn wildt!

Alles in, en om het Slot beviel mij. De hoenders, eenden, en ganzen; de bloemen, boomen, en grotwerken, waer van hij geſproken had, behaegden mij. De Graef gaf mij gedurige bezigheid, las met mij fransch, danste met mij naer het klavier, als de Opzichter van de nabijgelegene plaets kwam, om het te beſpeelen; hij plantte, zaeide, ſchudde appelen, peeren, en nooten met mij: leerde mij beursjens ſtrikken, las mij uit boeken voor: bragt mij als kok in de keuken, daer ik taerten, en andere lekkernijen moest leeren bakken; verzogt zomtijds gezelſchap van den nabuurigen adel, en ik moest de eer van het huis, en de tafel ophouden; in 't kort: hij was gedurig daer op uit, om mij bezigheid te verſchaffen; en waer ik gaerne was, zorgde hij ook, dat mij die bezigheid beviel.

Het was natuurlijk, dat daer door het aendenken aen het voorledene ſteeds bij mij verminderde.

Ik verlangde zomtijds nog wel naer F r i t s j e n, als ik eenzaem in de tuinen, en de velden wandel-de.

de. Doch mijne doos trooste mij over mijn verlies, en over mijne Moeder zelfs, doch alleen zoo, als zij mij dikwijls in het hol getroost had.

Zoo verliep een Jaer: en het wierd mij eindelijk geheel vreemd, om van den Graef te vertrekken.

HET VIJFDE HOOFDSTUK.

Op een Zondag ging ik eenzaem in een boschjen, het geen aen onze tuin grensde. Ik had zints langen tijd, alleen geene wandeling gedaen. De Graef was niet wel, en vergezelde mij daerom niet. Ik was zijn gezelschap zoo gewoon, en het was mij zelfs zoo noodzaeklijk geworden, dat ik mij niet verheugde, als ik alleen was. Alles wat ik daer door won, was, dat ik wat harder loopen, en springen kon, als anders: want men ontziet zig hier in nog al, schoon men ook een kind zij, wanneer er een aenschouwer is. Ik was daerom het loopen spoedig moede, en ging in het gras zitten, kreeg mijne doos, en bezag de beeldnis mijner Moeder. Het was alles stil om mij. Lang bezag ik het beeld mijner goede Moeder, en kuschte het duizendmaal: eindelijk begon ik met het zelve te spreken, en gaf mijne Moeder (het was, of zij zelve voor mij stond), de tederste namen, maer ach! ik kreeeg geen andwoord. „ *Moeder! Moeder! Gij andwoordt mij niet!* Zeide ik toen met

met onbeschrijflijke smart, en het viel mij als een zwaeren steen op het hart, dat dit alleen haere beeldnis, maer dat mijne Moeder zelfs, wie weet hoe verr'! van mij af was Dit denkbeeld perste mij traenen af, die zig in luid weenen, en zuchten verwisselden Op mijn geschrei kwam de Tuinman met de eerlijkste, en aendoenlijkste houding bij mij, en vraegde mij met medelijken, en deelneming, wat mij deerde? *Ik heb veele reden, om te weenen, goede man!* andwoorde ik, *ik kan mijne Moeder, uit welker armen ik door Roovers weggerukt ben, niet weder vinden.* De tuinman zag mij met groote oogen aen Hij was onlangs eerst in dienst van den Graef gekomen, en hield mij voor deszelfs dochter Hij wist niet, wat ik met de Roovers, die mij van mijne Moeder afgescheurd hadden, zeggen wilde. Ik zag zijne verwondering, en daer het voor mij eene weldaed was van mijne Moeder te mogen spreken, verhaelde ik hem mijne geschiedenis. Ik bemerkte bij den Tuinman eene bijzondere houding. Hij scheen over iets natedenken, wreef zijn voorhooofd, en zeide eindelijk: *Leo...... Jufvrouw Leopoldine is uw naem? niet waer? en waer was dan uwe Moeder? ja! gij weet haer naem niet. — — veroorloof mij, mijne Vrouw te roepen.* En zonder eenig andwoord aftewagten, liep hij zoo snel als een Jongeling van agttien Jaren van mij af. Het berouwde mij, dat ik met dien bijzonderen man gesproken had, en wilde naer het Slot gaen, maer aenstonds was hij weêr bij mij, en riep mij van verre al toe: *zij is het*

het de engelsche Jufvrouw! zij is 't zekerlijk? Hij stond al bij mij, en ik zag hem nu even zoo verwonderd aen, als hij mij te voren aengezien had. Zijne Vrouw volgde hem even zoo spoedig. Zoo als zij mij zag, stond zij stil, maekte eene buiging, en zeide tot haeren man: *zij is 't niet: zij was veel kleiner! de genadige Vrouw heeft mij dikwijls het rokjen laten zien, dat zij gedraegen heeft. — Ach! mijn God!* zeide de Tuinman: *ik dagt, dat ik de dochter mijner genadige Vrouw had wedergevonden!* Ik begreep niet, wat die goede menschen wilden, en daer ik den Kamerdienaer hoorde, die mij bij den Graef riep, zoo wenschte ik hen goeden avond, en ging naer het Slot. Onderweg nam ik het besluit, om den Graef niets van dit gesprek te zeggen, noch hem te belijden, dat ik geweend had. Waerom ik mij nu over mijne traenen schaemde, welke ik om mijne Moeder weende, kan ik niet zeggen.

HET ZESDE HOOFDSTUK.

Gij zijt lang weggebleven, Poldine! dus begon de Graef: *wat hebt gij toch gedaan?*

Ik maekte in mijne kamer te komen, daer ik hem niet dorst aenzien, en deed, als of ik hem niet hoorde.

De genadige Jufvrouw was in het boschjen: andwoorde de kamerdienaar: *ik heb dikwijls geroepen, eer zij mij hoorde.*

Kom toch hier: zeide de Graef: *wat hebt Gij in het boschjen gedaen?*

Ik

Ik heb omgewandeld: andwoordde ik: en mijne oogen waren neergeslagen. Hij trok mij naer hem toe, en zag mij aen.

Uwe oogen zien zoo droevig: Gij hebt geschreidt, of geslaepen?

Ja! andwoordde ik, terwijl ik de hand voor den mond nam: *ik heb geslaepen.*

Zo gij slaepen wildt, zeide hij: *gae dan, daer gij zonder gevaer zulks doen kunt. In het boschjen moet gij niet weder slaepen: daer zyn vergiftige Insecten, die zouden U in den mond, of in de neus kruipen.*

Dit onderzoek van den Graef had mij angstig gemaekt. Ik ging aen het klavier, en tikte even aen. Ik moest voor hem een engelschen dans speelen, die ik wel honderdmael zonder eene misgreep gespeeld had: heden ging dat treurig. Hij dagt, dat ik nog niet was uitgeslaepen: ik gloeide bij deeze opmerking, en nam deeze gelegenheid waer, om in mijne kamer te gaen.

Hier ging ik aen het venster, zag met een onverwagten blik naer het boschjen, dagt aen het gesprek met de tuinlieden, en het viel mij duidlijk in, dat zij van eene Vrouw hadden gesproken, die hare dochter verlooren had. Medelijden, en een gelijk lot — zij zogt hare dochter, en ik mijne Moeder — verbond mij nu te vaster aen deeze onbekende, en wekte de nieuwsgierigheid op, om meer van hen te weeten.

Ik was gaerne weder daedlijk naer de tuin gegaen, om met den tuinman te spreken; maer de

 vrees,

vrees, dat de Graef het mogt ontdekken, daer ik hem te voren onwaerheid gezegd had, hield mij terug.

De deur van mijne kamer ging open. Het was de Graef, die mij verzekerde, dat hij beter was, en mij tot eene wandeling nodigde. Ik ging stilzwijgende, en angstig met hem; want ik vreesde, den tuinman te ontmoeten, en dat daer door mijne onwaerheid mogt ontdekt worden.

De Graef bemerkte mijne onrust, en vraegde, of mij iets deerde? *dan zullen wij terugkeeren*, zeide hij: *want ik vrees, gij hebt u vermoeid, door eerst omteloopen, en U te verhitten, en U daer na in de koele schaduw neergelegd, en geslaepen.* —

Wij gingen terug, en de Graef was den geheelen avond over mij bekommerd; zijne hartelijkheid maekte mij schaemrood, het geen de Graef bespeurde, doch het welk hij voor de aenvallende hitte en voorbode van een ziekte hield.

Hij was steeds bekommerd, en dat maekte, dat ik zijn aenblik niet langer kon verdraegen: ik verzogt, om naer bed te gaen, en hield mij of ik aenstonds sliep.

Zoo dra ik alleen was, verzonk ik in mijne gedagte. Het berouwde mij, dat ik den Graef door mijn gedrag onnodig bezorgd had gemaekt. Alle onwaerheden, en voorstellingen, waer mede ik hem bedroogen, ieder verdriet, dat ik hem aengedaen had, kwamen mij voor den geest — ik vergeleek mijn gedrag jegends hem met het zijne jegends mij, en ik verging bijna van schaemte.

Ik voelde nu op eenmael levendig, hoe ondankbaer ik mij gedragen had. „ De Graef heeft als „ een Vader met mij gehandeld," zeide ik tegen mij zelve, „ en ook heeft hij Fritsjen, hoe on„ deugend hij zig ook gedragen heeft, niet ver„ stooten. Hij heeft ons gekleed, verzorgd, en „ laten onderwijzen. Hij meent het zeker goed „ met ons, misschien weet hij, dat onze Ouders „ dood zijn" — (een vloed van traenen vergezelde deeze gedagten) — „ en hij zegt 't ons nog „ niet, om ons niet te bedroeven. Wij waeren „ van de geheele waereld verlaeten, en spoedig „ misschien van honger, en ellende omgekomen, „ als de Graef ons niet gered had — en ik? „ ach! — ik vergelde zijne vaderlijke liefde met „ ondankbaerheid?" — nu was ik ontroostbaer, en vond niet eer rust, dan toen ik het besluit genomen had, den Graef mijne geveinsde houding te ontdekken, en hem te verbidden, en dus door mijn volgend gedrag mijne voormalige gebreken weder goed te maeken.

HET ZEVENDE HOOFDSTUK.

De gantsche nagt hield ik mij in den droom bezig, dan met den tuinman, en de onbekende, van welke hij mij sprak, die haere dochter verloren had, dan met mijne Moeder, die echter mij als een haerer liefde onwaerdig kind van haer stootte wilde. Deeze droom beängstigde mij onbeschrijflijk. Zoo als ik ontwaekte, zag ik den Graef aen mijn

bed ſtaen. *Gij hebt zeer onrustig geſlaepen, Poldine!* zeide hij: *hoe vaert Gij? — wel, zeer wel!* was mijn andwoord, het geen mijn geheel aenzijn als waerheid bevestigde, want ik wenschte niets meer, als hem oogenbliklijk ieder vrees voor mijne gezondheid te benemen.

De Graef was zeer vergenoegd, mij zoo gezond te zien, en dat nog zoo veel te meer, dewijl hij, zoo als hij zeide, een brief ontvangen had, welke hem noodzaekte, eene reis te doen, en mij alleen t' huis te laten. Niets op de waereld had mij meer vreugde kunnen geven, dan deeze tijding. Ik' zou deezen dag nu zoo ongeſtoord met den tuinman kunnen ſpreken, en alles van hem ontdekken, wat ik zoo gaerne wilde weeten. Dit denkbeeld vervulde mijne geheele ziel, en, wie kan 't gelooven? het benam mij het voornemen, om den Graef mijne vorige valschheid te ontdekken, en hem te verbidden.

De Graef nam zeer aendoenlijk van mij affcheid, en vermaende mij voor mijne gezondheid te zorgen, en ook mij niet van het Slot, en uit den tuin te begeven. Ik beloofde alles, want ik verlangde niets meer, dan in den tuin te zijn. De Graef vertrok, en ik vloog naer den tuin. Mijne oogen zogten den tuinman, en hij was ook de eerſte, welken ik zag. *Hebt Gij niet iets verlooren?* vraegde hij, zoo dra hij mij zag. Daedlijk herïnnerde ik mij, mijne doos niet meer gezien te hebben, zedert dat ik gisteren uit het boschjen gekomen was. Ik ſchrikte: *ach! mijne doos!* zeide ik: *hebt gij haer gevonden?*

Hier, is 't deeze? vraegde hij, terwijl hij mij de doos overreikte; maer *wie is deeze Vrouw?* Hij wees op de beeldnis mijner Moeder. — „ Het is mijne Moe„ der;" andwoorde ik, en kuschte het beeld. De Tuinman kwamen de traenen in de oogen, en hij kwam nader: *hoor eens, Juffrouw! weet Gij zeker, dat dit het beeld uwer Moeder is?* „ Ja „ zeker, zeker! ik heb haer immers gezien." *Nu zoo zijt Gij het! zoo zijt gij de dochter van de Vrouw van C. . ! Eeuwige God! laet gij mij nog zulk eene vreugde in mijn ouderdom beleeven!* Ik viel den Grijsäert om zijn hals, „ kent gij dan „ mijne Moeder? goede man!" — *kennen? die genadige Vrouw daer!* terwijl hij weder op de beeldnis wees. *Ik was tien jaeren in het huis haeres Vaders, en nu nog dient mijn Zoon bij de genadige Vrouw. Ik herïnner mij nog levendig haere ſmart, toen men U geroofd had. Gij waert op eene vreemde plaets op de kostſchool: uwe Moeder haelde U af......* „ ja! zoo is 't! zoo is 't! kom „ nu, en breng mij bij mijne Moeder!" — ik wilde den Grijsäert met mij voordtrekken. *Wat wildt Gij? het is zoo verr' van hier: o met vreugde ging ik aenſtonds er naer toe, indien ik niet zoo oud was.* „ Ik wil heenloopen, riep ik, ik „ ben jong;" de Tuinman lachte hartelijk, *Het is wel vijftig uren verr':* zeide hij, „ dat is „ niets, als Gij mij maer den weg aenduidt." — *Maer zoo Gij nu weder in de handen der Roovers valt?* Nu ſtond ik ſtil, en begon bitterlijk te weenen: *ach! ſchrei toch niet!* zeide de Tuinman:

daar is raad genoeg: de Graaf schrijft aan Vrouwe uwe Moeder, en doet den brief in de Stad op den post. „ Ik zal schrijven! riep ik, en was in weinige oogenblikken op mijne kamer, nam papier, pen, en inkt, en schreef:

Lieve, beste Moeder!

„ Ik ben hier in R. . . . bij den Graaf van . . .
„ op zijn landgoed bij B. . . . . . tederste Moeder!
„ ô komt bij mij, op dat ik U weder aan mijn
„ kinderlijk hart drukke. Waarom ik niet tot
„ U kan komen? waarom deeze brief zoo kort is?
„ dit heb ik geen tijd om U te melden. In het
„ Roovershol heb ik een knaepjen leeren kennen,
„ die van zijnen Vader, zoo als ik van U, gestoo-
„ len was, en van hem ook nog niet wedergevonden
„ is. Zijn naam is Frits. Hebt Gij er iets
„ van gehoord, en weet Gij misschien, waar zijn
„ Vader is, zoo meldt zulks aan hem. De Graef,
„ bij wien ik ben, kan van hem naricht geeven.
„ In groote haest!

Uwe bedroefde Dochter

Leopoldine van C. . . . . .

Maer toen ik het opschrift schrijven wilde, wist ik niet, in welke Stad mijne Moeder woonde. Ik spoede mij weder naer den tuin; en de Tuinman zeide mij, dat mijne Moeder woonde te St.... op de Breedestraet No. 21. ô hoe klopte mij het hart, toen ik dit op den brief schreef! *Ziet Gij*, zeide de Tuinman, toen ik hem den brief gaf: *als alles*

zoo goed gaet: daar is zoo even mijn Zoon, die Soldaet is, komen aanrijden, en hij moet nu daedlijk naer de Stad, om den brief op den post te brengen.

Heerlijk! heerlijk! riep ik. Toen de Tuinman te rug kwam, verzogt ik hem, geen' mensch iets hier van te zeggen, dewijl ik den Graef met de komst mijner Moeder verrasschen wilde, doch mijne eigenlijke bedoeling was, dat mijne veinzerij, zoo lang, als mooglijk was, mogt bedekt blijven.

Den geheelen avond moest men mij van mijne Moeder verhaelen. Nooit had ik zoo veele zaligheid gevoeld, als bij dit verhael. Ook moest men berekenen, hoe lang ik nog wagten moest, eer ik mijne Moeder zou zien. Naer de berekening kon zij den brief eerst na verloop van agt dagen ontvangen. Ik rekende verder, overtuigd, dat haere liefde tot mij, even zoo groot was, als de mijne tot haer, dat zij daedlijk een buitengewoon rijtuig zou nemen, zig daedlijk op reis begeven, en dag, en nacht voordreizen zou, om geen oogenblik te verzuimen; en zij kon dan uiterlijk in veertien dagen hier zijn. Een langen tijd zeker voor een verlangend hart, als het mijne! maer de Tuinman kon mij intusschen van mijne Moeder vertellen, en dat was groote troost voor mij.

De Graef kwam te rug, en vond mij geheel beter. Mijn geheel oogmerk was, hem bevallig te zijn, ten deele uit waere dankbaerheid; ten deele om bij mijne Moeder van hem een goed getuigenis te ontvangen. Zoo verliepen de veertien dagen.

HET ACHTSTE HOOFDSTUK.

Eindelijk kwam de beslisschende dag, en de onrustigste nacht mijnes levens, maer ook de aengenaemste was voor haer heengegaen. Ik wist niets van de aenkomst mijner Moeder: maer alle de omstandigheden, te zaemen genomen, stelde ik mij dezelve voor. Ik kleede mij netter als te voren aen, liep van de eene kamer in de andere, en zag dan uit mijnen, dan uit het venster van den Graef.

Ik kon weêr eeten en drinken, maer beefde van verwachting. Reed er een wagen voorbij, dan ging ik naer het venster, deed het open, en maekte het als ik in mijne verwagting bedrogen was, weder langzaem toe. Dit deed ik, zelfs toen ik 's middags bij den Graef aen tafel zat, meer dan eenmael.

Het was tegen vier Uuren des namiddags, dat er een Wagen de straet opreed, en mij zoo wel, als alle anderen, naer het venster deed gaen. Het was geene reis-koets, en dus dagt ik, zij zou als alle de anderen voorbij rijden. Maer het was zoo niet. Zij hieldt voor ons huis op. Ik dagt, dat de Graef een bezoek zou ontvangen. Ik werd weder verdrietig, dat ik bij mijne vreugde eenen vreemden oogge-tuigen zou hebben. Een knegt maekte het portier open — en ô! hoe werd ik te moede, toe er eene vrouw uit den Wagen kwam, welke hem iets zeide! Met ijslijke hartkloppingen ging ik van het venster, rukden

den deur open, liep door drie deuren, in de Kamer van den Graef, en alles bleef agter mij open. *Zij is het!* schreeuwde ik als buiten mij zelve, en zoo dra ik dit gezegd had, stiet ik terug, daer ik tegen den Kamerdienaer aanliep, welke naer den Graef ging. Ik maekte mij van hem los, en riep den vreemden bedienden die in de Voorkamer stond, toe: *is het de Vrouw van C....?* en nu — zonder zijn *ja*, of *neen*, aftewagten, liep ik de trappen af en bij den Wagen.

Dat moet zij zijn! riep den Vrouw in den Wagen. *Zij is 't!* riep ik: het portier was open, en ik er in. Op het oogenblik, dat zij er uit wilde, hing ik aen haere hals, zat op haeren schoot, en was geheel aen haer gesloten. *Zijt Gij het? Poldine!* riep zij met eene half verstikten stem, en ik: *zijt Gij 't? Moeder!* met nieuwe omarming, en verdubbelde hartkloppingen. *Kinderen! gij drukt mij plat!* zeide een oude Heer die in een hoek gedrongen zat, en nog niet door mij gezien was. *Laet ons afklimmen!* ging hij voord: *mijn* **Frits** *heeft hier zoo geene plaets, als hij komt! maer waer is hij dan?* —— *Hij zal komen! Hij zal komen!* riep ik, en sprong uit den Wagen. Mijne Moeder kwam ook. Ik vatte haere hand, en bragt haer in huis. *Wilt Gij mij dan niet meênemen?*.. riep de oude Heer, en ik sprong terug. *Het gaen valt mij zwaer:* zeide hij, als ik hem even zoo hard, als mijne Moeder voordtrekken wilde: *Gij loopt mij al te schielijk, gij kleene! maer waer is hij dan? waer blijft hij dan?* juist

Juist kwam de Graef de trappen af. Hij zag daedlijk, wat er voorviel. Hij kwam naer mijne Moeder, nam haer bij de hand, leide haer zonder dat zij beiden iets fpraken, de trappen op. Ik had haer bij de rechte, den ouden haer bij de linker hand. De Graef trok haer naer boven, en ik naer onderen. Mijne oogen waren op mijne Moeder, en de haere op mij geflaegen. Zoo liepen wij, (want het was een ongemaklijke trap) de trappen op in de Kamer van den Graef, waer mijne Moeder buiten adem, en de oude Heer kuggende, op de Kanapée plaets namen. Ik hing op nieuw aen haer hals, en wierdt van haer weder omhelsd. De Graef begon te fpreken, maer niemand hoorde hem. *Mijne Dochter! — mijne Moeder!* — waren de eenigfte woorden, welken wij voordbrengen konden, en de Graef werd geheel niet bemerkt. Hij liep geheel fprackloos door de Kamer. De oude Heer, die onder ons allen nog de moedigfte was, ging eindelijk op den Graef los. Ik hoorde dat hij naer Fritsjen vroeg, en dat de Graef Willem een bevel kreeg. Het werd mij onrustiger, mijne Moeder zeide mij, dat de oude Heer een neef van haer, en Opperjager te B...., en dat hij de Vader van Fritsjen was. Dit had ik bij het eerfte gezigt reeds moeten ontdekken, daer hij zoo geheel geleek naer de beeldnis die in Fritsjens ring was?

Mijne Moeder verhaelde mij nog met weinige woorden, dat mijn Vader dood was Korten tijd naer het doen eener verre reis, welke hij met haer uit Famille-betrekkingen ondernemen moest en waerom zij mij in eene Kostfchool had moeten beftellen, dewijl ik nog te jong was, om de moeijelijkheid eener zoo verre reize te verdragen, was hij geftorven. Zij dagt nu nog treurig daer aen, dat de tijding van mijn verlies zijne buiten dat zwakke gezondheid gekrenkt, en hem ten grave gebragt had. Met bedroefde oogen floot zij mij in haere armen, en zeide opgebeurd: *maer in U mijne Dochter! vind ik hem, vind ik mij zelve, vind ik mijn rust, en geluk weder!* Ik hing aen haer hals, en het aendenken aen den doorgeftaenen ramp werd door het gevoel van de tegenwoordige vreugde, en van de genieting eenes toekomenden ftooreloozen geluks verdrongen, en vernietigt.

De Graef kwam nu nader. Mijne Moeder overlaedde hem met dankzeggingen, en ik kon haer niet genoeg zeggen, hoe veel de Graef aen mij gedaen had. Hij hield mij den mond toe, en zeide: *maer kleene kabaelmaekfter! waerom ging alles zoo geheim toe? en hoe hebt Gij op de waereld het verblijf uwer Moeder ontdekt?* Ik vertelde hem alles, fmeekte om vergeving, maer voegde ter mijner verontfchuldiging er bij; dat ik alles zoo geheim had gehouden, om hem aengenaem te verrasfchen. Hij fchudde het hoofd. *Ik geloof het beter is, te zeggen*, zeide hij; *dat Gij niet geloofd hebt, dat ik mij genoeg moeite gegeven had, om het verblijf uwer Moeder te ontdekken, en ik heb U nooit veel daer van gezegd, om U niet te bedroeven, als Gij ontdekte, dat alle onderzoek vrugteloos was.* — Hij had het geraden: ik kuste hem met gevoel de hand, en bad om de voordduuring zijner liefde.

Den

Den volgenden morgen bij het ontbijt ging de deur open, en een aertig weigekleed knaepjen kwam binnen. Naeuwlijks kon ik mijne oogen vertrouwen: *het was* Frits. Hij naderde minzaem den Graef, en kuschte hem de hand, maer zijne oogen waren op mij geslaegen. Van den Graef kwam hij bij mij, ik greep zijn arm, keerde hem schielijk om, en riep: *Uw Vader! mijne Moeder!* Hij zag den een' na den anderen met zijne groote zwarte oogen vuurig aen, en wist niet, wat hij zag. De oude Heer riep: *ja! ja! hij is 't!* en strekte zijne armen naer hem uit. Frits bleef echter onbeweeglijk staen. *Zoo kom dan, jongen!* riep de oude Heer vol ongeduld. *Maer 't is waer: Gij kunt mij niet kennen!* en hier op omhelsde hij hem, en drukte hem aen zijn borst. *Het is uw Vader!* Frits! riep ik *Ja! ik ben uw Vader!* zeide de oude Heer. Frits drukte zig toen ook in zijne armen, en stamelde: *ô mijn Vader! mijn Vader:* Ik nam de hand mijner Moeder, en drukte die onder vreugde-traenen aen mijn hart.

Mijne Moeder ging naer den Graef; de Opperjager kwam ook. Beiden dankten zij op nieuw den Graef voor zijne deelneming, en voorzorge, en hij verhaelde hen onze geschiedenis, zoo verr' hij kon. Ik bragt Fritsjen in de naeste Kamer, en hij verhaelde mij, hoe het hem gegaen was, — hoe veel hij had moeten lijden, eer hij zijne ondeugenheid afgeleerd had, welke hij in het hol had aengeleerd. Ik bespeurde duidelijk, dat hij met schaemte aen zijne ondeugenheid terug dagt. Getroffen zeide hij: *wat zou er van ons zijn geworden, indien de Graef ons niet had aengenomen?*

Bei-

Beiden zeiden wij te gelijk: *ja! wij hebben den Graef veel te danken.* Wij kwamen weder binnen. Ieder vatte eene hand van den Graef, en stamelde onzen dank. Hij floot ons in zijne armen. Toen hij ons los liet, liepen wij beiden in de uitgestrekte armen mijner Moeder. De Vader van Frits kwam van de andere zijde, en omvatte ons alle drie — de Graef stak zijn hoofd onder de armen door, en zeide: *deeze is de gelukkigste dag mijnes leven!* Ook dit riepen mijne Moeder, en de oude Heer. En beiden zeiden nog: *danken wij dit geluk, onze kinderen zoo weder te vinden, dat wij ons hunner verblijden kunnen!*

Karolina. Ik verheuge mij hartelijk, dat *Leopoldine*, en Frits weder bij hunne Ouders zijn: maer het spijt mij, dat wij niet meer van hen hooren zullen.

Ferdinand. Ik wilde ook gaerne iets meer van deeze beide kinderen weeten.

Vader. Ik kan U in het algemeen zeggen, dat Frits een goede, en geschikte jongeling geworden is. Hij dankte den Graef, zoo voor zijne opvoeding gezorgd te hebben. De herînnering aen zijn voormaelig los, en ongebonden gedrag maekte hem zeer beschaemd, maer door zijne volgende goede oppasfing heeft hij alles weder vergoed- — En daer hij zich de vermaningen, en leeringen zijns Vaders — die hem des te hartelijker beminde, dewijl hij hem zoo lang als verlooren betreurd had, en de onderwijzingen zijns Meesters ten nutte maekte: zoo werd hij een beminlijk Jongeling, en door den tijd een rechtschapen, verstandig, en aenzienlijk man.

Ka-

Karolina. En *Leopoldine*?

Vader. Haere Moeder bemerkte weldra met droefheid aen haer veele gebreken, en ondeugden, en het arm meisjen bragt haere goede Moeder meenig treurig uur aen. Zij had wel het voornemen, haer te verbeteren, maer de eene, en andere ondeugd hadden zulke diepe wortelen geschooten, dat zij zig moeilijk lieten uitroeijen. Het was nog een geluk, dat zij in haere Moeder eene verstandige Opvoedster vond, die hartelijk voor haere welvaert bezorgd was, en de wijste maetregelen aenwende, om te verbeteren, het geen op zoo eene misformige wijze, ook zelfs bij den Graef, was bedorven. *Leopoldine* had verstand: zij zag alzoo, hoe ongelukkig zij door haere gebreken zou kunnen worden, en liet er zig dus ten hoogsten aengelegen zijn, haer zelven te verbeteren, en iederen goeden raed van haere Moeder optevolgen.

Zoo wierd zij nog eens een goed meisjen, en met het toenemen harer jaeren steeds wijzer, beter, en gelukkiger. Haere geschiedenis, heeft zij zelve zoo oprecht verhaelt, deels tot haere eigen beschaming, en verbetering, deels dewijl zij wenschte andere jonge persoonen door haer voorbeeld nuttig te worden, en hen allen, die het geluk genieten, door verstandige, en braeve Ouderen opgevoed te worden, te vermaenen, om dat geluk hoog te schatten, en door de beste aenwending zig hetzelve waerdig te maeken.